

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

МАТЕРІАЛИ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Дитинство XXI століття: інноваційна освіта»

22 жовтня 2021 року

Кременчук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

**ДИТИНСТВО XXI СТОЛІТТЯ:
ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА**

**МАТЕРІАЛИ IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

22 жовтня 2021 року

Кременчук

УДК 371.13: 372:378

ББК 74.1/74.58

Дитинство XXI століття: інноваційна освіта: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка, 22 жовтня 2021 року) / [редактори-упорядники: Т. В. Кулікова, Т.В. Яценко] Кременчук: Методичний кабінет, 2021. 276 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Кулікова Т.В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка

Яценко Т.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка

Богданова О.Г. – лаборант кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка.

Видання містить доповіді IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дитинство XXI століття: інноваційна освіта». Молоді та досвідчені науковці, практики, психологи, методисти висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, в дошкільній та інноваційній освіті.

Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, аспірантів, психологів, соціальних педагогів, реабілітологів, дефектологів, методистів ЗДО, викладачів, вихователів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Посвідчення про реєстрацію УкрІНТЕІ № 705 від 06 вересня 2021 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (протокол № 5 від 22.11.2021 року)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Любченко І. І. Інноваційність як ознака сучасності.....	9
Матішак М.В. Говзан Т. І. Вікові особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми старшого дошкільного віку.....	15
Матішак М. В., Шаламай Х. М. Вплив мультимедійних засобів на культуру поведінки дітей молодшого дошкільного віку.....	20
Дмитрів Р. В., Тимчишин І. Д. Формування рухової компетентності дітей дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема.....	24
Яценко Т. В., Соколовська Я. О. Особливості становлення «Я – концепції» дітей дошкільного віку.....	29
Яценко Т. В., Берун К. О. Особливості формування уявлень дітей дошкільного віку про життєзбереження в умовах карантину.....	32
Яценко Т. В., Коваль Т. І. Формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку у процесі ознайомлення з природою.....	36
Яценко Т. В., Самойлюк Д. В. Психологічні особливості формування емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку.....	39
Яценко Т. В., Хандуріна В. Ю. Психолого-педагогічні умови подолання кризи 3 років у дітей раннього віку.....	44
Яценко Т. В., Богомаз М. А. Психолого-педагогічні умови здійснення національно-патріотичного виховання дошкільників.....	50
Печка Л. Є., Бескурнікова Ю. Г. Удосконалення рухової активності дітей дошкільного віку на заняттях із фізичної культури.....	53
Печка Л. Є., Писаренко А. С. Розвиток дитячої творчості у різних видах музичної діяльності.....	56
Печка Л. Є., Волочай А.О. Інноваційний підхід у фізичному вихованні дітей за технологією М. Єфименка.....	60

Печка Л. Є., Ткаченко М. А. Формування фізичних якостей дітей середнього дошкільного віку засобами рухливих ігор.....	64
Печка Л. Є., Супрун М. О. Виховання патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку в процесі музичної діяльності ЗДО.....	69
Печка Л. Є., Бородата В. Є. Формування правильної постави у дітей старшого дошкільного віку.....	72
Печка Л. Є., Поліванова В. В. Формування у дітей старшого дошкільного віку ціннісного ставлення до природи в ЗДО.....	75
Шкляєва Г. О., Лишко А. О. Потенціал народної педагогіки у патріотичному вихованні дошкільників.....	78
Шкляєва Г. О., Лукаш А. А. Гра як основний вид діяльності дошкільників...81	
Шкляєва Г. О., Нікуліна М. Р. Особливості мислення дошкільників.....	84
Шкляєва Г. О., Клименко Л. М. Формування у дошкільників ціннісного ставлення до життя як психолого-педагогічна проблема.....	87
Остапко Л. О., Сень В. С. Формування уявлень дітей дошкільного віку про професії дорослих.....	90
Остапко Л. О., Коломієць Д. С. Виховання працелюбності дітей дошкільного віку засобами трудового виховання.....	93
Коробко Ю. В., Халява А. Ю. Сторітелінг як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку.....	98
Коробко Ю. В., Рудь К. Г. Використання методики «Шість цеглинок» в освітньому процесі дошкільного закладу.....	102
Коробко Ю. В., Снігур О. І. Розвиток емоційного інтелекту дошкільників...105	
Коробко Ю. В., Кафтанаки А. О. Використання LEGO-технологій на уроках української літератури в початковій школі.....	109
Коробко Ю. В., Івко О. В. Діяльнісний підхід в організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.....	117
Бровата О. Б., Маленко К. А. Основи безпеки при виконанні дітьми фізичних вправ на заняттях із фізичної культури та інших формах фізкультурно-оздоровчої роботи.....	120

Дорошенко Т.М., Івко О. В. Розвиток сенсорних здібностей дітей дошкільного віку за системою саморозвитку М.Монтессорі.....	125
Дорошенко Т. М. Ефективність впровадження діяльнісного підходу в освітні роботи з дошкільниками.....	129
Дорошенко Т. М., Горпинко А. В. Вплив дидактичних ігор на логіко-математичний розвиток дітей 4 року життя.....	132
Мацько В. В., Камінська М. М. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками.	136
Мацько В. В., Берун К. О. Кольоротерапія як один з інноваційних та нестандартних методів психологічної допомоги.....	139
Носкіна Н. М., Степаненко К. С. Пізнавальна активність дітей старшого дошкільного віку в художньо-продуктивній діяльності.....	144
Носкіна Л. М., Задоя М. С. Народна казка як засіб морального виховання...	148
Носкіна Л. М., Шевченко О. Ю. Дидактична гра як засіб розвитку лексичної компетенції дошкільників.....	153
Носкіна Л. М., Монастир'ова А. В. Етична бесіда як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку.....	157
Крамаренко В. О. Потенціал сучасної літератури в розвитку креативності дітей дошкільного віку.....	161
Приступ В. В. Особливість використання мультисенсорного підходу в процесі ознайомлення дошкільників з об'єктами природи.....	165

СЕКЦІЯ 2. НАСТУПНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І НУШ

Яценко Т. В., Джемка К. І. Особливості взаємин батьків і дітей	169
Шкляєва Г. О., Ярьсько Д. В. Аспекти психологічної готовності дитини до школи.....	172
Носкіна Л. М., Мосієнко Т. Ю. Педагогічні можливості сюжетно-рольової гри в розвитку словника напередодні вступу до першого класу.....	173

Дорошенко Т. М., Костюченко А. В. Особливості використання діяльнісного підходу в розвитку логіко-математичної компетентності дітей.....179

Куліш О. Т. Експлікація танцювальних вправ, які використовуються на заняттях хореографії з дітьми дошкільного віку та молодшими школярами.....184

СЕКЦІЯ 3. ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Яценко Т. В., Музика О. В. Особливості дітей з вадами зору.....187

Яценко Т. В., Кацай А. Р. Психологічні чинники виникнення агресивної поведінки дітей дошкільного віку.....191

Храпач К. О. Сенсорний розвиток дітей старшого дошкільного віку з дитячим церебральним паралічем 194

Крутоус Т. С., Литвинова О. А. «Світловий планшет» як універсальний елемент для формування у дітей з особливими освітніми потребами компетентностей (особливе обладнання для особливих дітей).....198

Остапко Л. О., Камінська М. М. Гендерне виховання дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності.....202

Остапко Л. О., Телятник А. С. Гендерні аспекти формування мовлення дошкільників.....206

Рассохіна О. В. Вихованці «Групи ризику».....209

Рассохіна О. В., Чайковська В. М., Моральні уявлення дошкільників та їх реалізація в поведінці.....214

Рассохіна О. В., Обертас І. С. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційної сфери дітей з особливими потребами.....217

Рассохіна О. В., Проненко В. В. Особливості прояву впертості й негативізму у дошкільників.....221

Тройніна С. О., Арт-терапевтичний супровід інклюзивної освіти.....225

Олійник І. О. Труднощі впровадження інклюзивної освіти в дошкільному закладі освіти.....228

СЕКЦІЯ 4. ІСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Барда С. І. З досвіду організацій дистанційного навчання в Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка.....	233
Московець Л. П. Психологічна комфортність учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.....	236
Іванова Н. А. Цифрові інструменти сучасного викладача для ефективної онлайн і офлайн роботи.....	240

СЕКЦІЯ 5. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІНИ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОТИРІЧЧЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Марчій-Дмитраш Т. М. Формування іншомовної комунікативної компетенції у фахівців дошкільної освіти: протиріччя і перспективи.....	245
Пєчка Л. Є. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів у квазіпрофесійній діяльності.....	249
Шкляєва Г. О. Деонтологічна культура як професійна якість майбутнього педагога.....	254
Маєвська М. Р. Особливості використання електронних освітніх відеоресурсів (ЕОВ) у процесі підготовки майбутніх педагогів.....	258
Коробко Ю. В. Впровадження спецкурсу «навчання через гру» в освітній процес ВЗО.....	266

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Любченко Інна Іванівна,

кандидат педагогічних наук

викладач вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист,

Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

м. Умань

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ОЗНАКА СУЧАСНОСТІ

Сучасна освіта має готувати людину, котра здатна жити в надзвичайно глобалізованому і динамічно змінному світі, сприймати його змінність як суттєву складову власного способу життя. Тільки інноваційна за сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами глобалізації, є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, котра керується в житті власними знаннями і переконаннями.

Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що у сучасному вимогливому та швидкозмінному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження інноваційних педагогічних технологій навчання, що базуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання.

Значний внесок у розробку методології і теорії поняття педагогічної технології зроблений сучасними педагогами: В. Безпалько, Б. Лихачовим, М. Кларіним, В. Монаховим, Г. Селевко та іншими. Проблему педагогічної інноватики розглядали такі вчені як О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та інші.

Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням інноваційних технологій в освітнє середовище, в основу яких покладені цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Останнім часом досить широко у вжиток увійшов термін «інноваційні педагогічні технології».

Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, введення нового. У педагогічному словнику інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

Технологія – це сукупність прийомів, що застосовуються в якій-небудь справі, майстерності, мистецтві (тлумачний словник) [1, с. 2].

Педагогічна технологія – сукупність засобів та методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання та виховання, що дозволяють успішно реалізовувати завдання освіти (В. Безпалько) [2, с. 28].

Педагогічна технологія – це модель спільної педагогічної діяльності, продумана в усіх деталях з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для студента і викладача (В. Монахов) [1, с. 2].

Педагогічна технологія - це системний метод створення, застосування, визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з використанням комп'ютера і людських ресурсів, завданням якого є оптимізація форм освіти (ЮНЕСКО) [2, с. 28].

Цілий ряд авторів, зокрема й В. Кукушкіна, вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності) [2, с. 30-31].

– **Концептуальність.** Кожна педагогічна технологія повинна базуватися та опиратися на певну наукову концепцію, що містить у собі філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети.

– **Системність.** У педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність.

– **Можливість управління.** Передбачає можливість діагностичного ціле покладання, планування, проектування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання засобами та методами з метою корекції та досягнення вищих результатів.

– **Ефективність.** Сучасні педагогічні технології існують в високих конкурентних умовах і для повинні бути оптимальними за витратами та ефективними за результатами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти.

– **Відтворюваність.** Можливість використання, повторення, відтворення цієї педагогічної технології в інших ідентичних освітніх закладах, іншими суб'єктами з тією ж ефективністю та ґрунтовністю.

– **Візуалізація** (характерна для окремих технологій). Передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників для підтримання високого рівня освіти та глибоко пізнання галузі знань у якій працює технологія.

Інноваційне (лат. Innovatio - оновлення, зміна) навчання - зорієнтоване на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально - адаптаційних можливостей особистості.

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Як і будь-яка педагогічна діяльність, вона виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне планування завдань і способів їх розв'язання), конструктивну (співпраця педагога і вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції.

Головними особливостями інноваційної педагогічної діяльності є особистісний підхід (спрямованість на особистість, гуманістична природа), творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивованість на пошук нового в організації навчально-виховного процесу.

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях.

Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій (мегатенденцій), серед яких найпомітнішими є:

- масовий характер освіти та її неперервність як нова якість;
- значущість освіти для індивіда і суспільства;
- орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності;
- адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості;
- орієнтація навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозкриття.

Ці тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток людини. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості для здобуття таких умов розвитку та підготовки до життя:

- знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;

- досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних, трудових, організаційних і гігієнічних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі у суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти;

- досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально - економічного та науково - технічного прогресу;

- досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Інноваційність розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Стосовно особистісного чинника педагогічної діяльності це означає:

1) відкритість вихователя до діалогічної взаємодії з вихованцями, яка передбачає рівність психологічних позицій обох сторін;

2) відкритість культурі й суспільству, яка виявляється у прагненні педагога змінити дійсність, дослідити проблеми та обрати оптимальні способи їх розв'язання;

3) відкритість свого «Я», власного внутрішнього світу, тобто організація такого педагогічного середовища, яке сприяло б формуванню і розвитку образу «Я».

Інноваційність як принцип педагогіки забезпечує умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку.

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоденному етапі модернізації галузей освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання, які не тільки на словах, а і на дії будуть допомагати сучасній молоді інтегруватися в світ, орієнтуватися в

сучасній швидкоплинній модернізації без шкоди психологічному розвитку, будуть знижувати навантаження на учнів початкової школи, що зараз дуже яскраво виражається, допоможуть педагогам розкривати питання більш широко за короткий час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовська Т. І., Талапканич М. І., Химинець В.В. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. Ужгород, 2006. 232 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К., 2004.
3. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології. *Математика в школі*. 2003. № 4. С. 2-6.
4. Селевко Р. К. Сучасні освітні технології: Навчальний посібник. М. Народне освіту, 1998.
5. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 360 с.
6. Химинець В. В., Сивохоп Я. М., Петрус В. В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційних технологій. Ужгород, 2006. 148 с.

Матішак М.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Прикарпатський національний

університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

Говзан Т.І.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Магістр»

Прикарпатський національний

університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Цифрова компетенція - це багатогранний процес, який постійно змінюється з появою нових технологій. Людина повинна вміти аналізувати, порівнювати та критично оцінювати надійність та надійність джерел даних, інформації та цифрового вмісту; аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати дані, інформацію та цифровий вміст [3].

В українській освіті поняття «компетентність» розуміється у значенні, запропонованому європейськими освітніми експертами, тому ми розглядаємо інформаційну та цифрову компетентність як сукупність знань, умінь, цінностей та установок, а також стратегій, необхідних для використання інформації та комунікаційні технології, цифрові медіа для ефективного, критичного, творчого, незалежного та етично-орієнтованого навчання [2].

Суспільство «епохи інформації» вимагає від випускника володіння навичками ХХІ ст.:

- навички критичного мислення та вирішення проблем (гнучкість адаптації до мінливих життєвих ситуацій, набуття необхідних знань);
- комунікативні навички та навички співпраці;
- інформаційна грамотність (здатність швидко та ефективно шукати інформацію),
- оцінювати та осмислювати інформацію,
- вміння використовувати її творчо;
- інформаційна та комунікативна грамотність (використання комп'ютерних технологій як інструменту спілкування, дослідження, організації, оцінки інформації, базове розуміння етичних та правових питань, пов'язаних із доступом до інформації та її використанням).

Орієнтуючись на сучасний розвиток суспільства діти старшого дошкільного віку повинні розвивати компетентності, які дозволять їм використовувати технології та знання, що відповідають потребам інформаційного суспільства. Ось чому важливо не тільки вміти працювати з власними знаннями, вміннями та навичками, а й бути готовими змінюватися відповідно до нових потреб суспільства, керувати інформаційними потоками, діяти активно, створювати швидкі рішення, вчитися все життя.

У старшому дошкільному віці пізнавальне завдання стає для дитини суто пізнавальним (необхідно оволодіти знаннями), а не грою. У неї є бажання проявити свої вміння, кмітливість. Пам'ять, увага, мислення, уява, сприйняття продовжують активно розвиватися.

Дослідження мозку показують, що активне використання цифрових технологій викликає певні проблеми. Комп'ютери, смартфони, ігрові приставки та телебачення змінюють не тільки життя, але й мозок, вищі психічні функції та особистість. Найбільший вплив інформаційного середовища відчувають діти дошкільного та молодшого шкільного віку, адже саме в цей період вони лише приєднуються до культури та формують світогляд.

Використання комп'ютерних технологій у педагогічному процесі вказує, що комп'ютер має увійти в життя молодого покоління за допомогою гри, дизайну,

мистецтва та інших видів символічної та моделюючої діяльності. Згідно з дослідженнями Л. Венгера, Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, М. Поддьякова у дитини до п'яти років повноцінно розвивається символічна функція зорового мислення, що є основним показником рівня психічного розвитку дитини в цьому віці. Тому в дошкільних закладах комп'ютерні програми для ігор та занять використовуються з п'ятирічного віку [3, с. 29].

Основними завданнями для педагогів є: формування у дітей основних уявлень про комп'ютер як сучасний технічний засіб, можливості його використання в різних сферах життя; озброєння базовими знаннями, уміннями та навичками самостійного володіння комп'ютером для ознайомлення з навколишнім середовищем, проектування, малювання, експериментування тощо; сприяння розвитку передумов теоретичного мислення та зацікавленості у дії за допомогою комп'ютерних технологій. Використання комп'ютерних технологій активізує пізнавальну діяльність та розвиває самостійність, створює умови для продуктивної діяльності дитини, сприяє розвитку зорового мислення, уяви, пам'яті дітей старшого дошкільного віку.

Оволодіваючи комп'ютерними технологіями, дитина розвиває передумови теоретичного мислення, що характеризується усвідомленим вибором способу дій для вирішення проблеми.

Тому слід стверджувати, що комп'ютер у дошкільному закладі можна розглядати як сучасний засіб діяльності дитини старшого дошкільного віку. Його впровадження в систему дидактичних засобів можна вважати значним чинником збагачення інтелектуального, естетичного, морального та фізичного розвитку дитини, розвитку творчих здібностей та формування особистості.

Сучасні діти по-різному сприймають та обробляють інформацію. Ми спостерігаємо перехід від однієї моделі мислення - лінійної, до іншої - мережевої, побудованої на наочних образах. Пам'ять стає короткочасною; різні дані більше не потрібно запам'ятовувати, досить знати «шлях до них». Мислення стає кліпом. Мозок здатний обробляти інформацію невеликими порціями [4, с. 23]

Поведінкові моделі змінюються з раннього дитинства. За результатами міжнародного проекту EU Kids Online, в Європі 80-90% дітей віком від 3 до 9 років користуються Інтернетом. Кожна друга трирічна дитина користується планшетом або смартфоном. Близько половини дітей у віці 2-6 років зареєстровані в дитячих соціальних мережах.

Діти вперше контактують із цифровими технологіями та екранами у ранньому віці (до 2 років), зазвичай через пристрої своїх батьків. Маленькі діти дуже швидко вчаться взаємодіяти з цифровими пристроями, спостерігаючи за поведінкою дорослих та дітей старшого віку. Навіть якщо вони ще не освоїли читання та письма, вони розробляють власні стратегії: автозавершення, розпізнавання голосу, розпізнавання зображень. Роблячи це, вони більшу частину свого часу проводять окремо та незалежно шляхом проб і помилок, що не звільняє їх від ризику, але вони також розвивають навички і часто більш обізнані, ніж уявляють їх батьки. Насправді, здається, що діти досить вміють інтуїтивно навчитися користуватися цифровими пристроями; проте допомога та вказівки дорослих роблять цей процес керованим та свідомим [5, с. 2].

Завдяки інтеграції ІКТ у навчальний процес з'являються можливості для розширення його змісту. Таким чином, освітня інформація стає більш доступною для дошкільнят. ІКТ дає можливість підвищити інтерактивність освітньої системи в дошкільних закладах, перейти від пояснювально-ілюстративного способу навчання до діяльності, при якій дитина стає активним суб'єктом, а не пасивним об'єктом педагогічної дії. Тому навчання дітей дошкільного віку із застосуванням інтерактивних комплексів стає кращим, цікавішим та продуктивнішим, сприяє свідомому засвоєнню знань та мотивації до навчання, а головне - допомагає дітям адаптуватися до життя в інформаційному суспільстві.

Отже, необхідність використання мультимедійних ІКТ у навчальному процесі дітей дошкільного віку, які як аудіовізуальні засоби можуть впливати на різні органи чуття, є безперечною. Вивчення (скажімо, певних явищ

навколишнього середовища), які неможливо продемонструвати лише словесними засобами та за допомогою єдиного зображення.

Діти мають бути цифрово-грамотними, навіть якщо вони не в мережі. Сканування обличчя та профілі штучного інтелекту все більше впливають на життя дітей. Освіта дітей, соціальний захист та майбутні можливості працевлаштування можуть залежати від того, наскільки добре вони розуміють навколишній цифровий світ.

Програми цифрової грамотності мають керуватися контекстом. Ефективне впровадження програм цифрової грамотності вимагає попередньої діагностики формування цифрових компетентностей педагогів, наявності програмного забезпечення та цифрових пристроїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція): наук. керівник: А.М. Богуш. К. : Видавництво, 2021. 26 с.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 896. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392. URL: <http://mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
5. Петухова Л.Є. Інформаційна компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2000.

Матішак М.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Прикарпатський національний

університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

Шаламай Х.М.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Магістр»

Прикарпатський національний

університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

ВПЛИВ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НА КУЛЬТУРУ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція) у варіативній складовій введено освітню лінію «Комп'ютерна грамотність», що передбачає формування інформативної компетенції дошкільника [1].

На сучасному етапі мультимедійні засоби виступають важливою освітньою технологією через свою цікавість та інновації. Чого навчаються маленькі діти за допомогою цифрових носіїв? Все частіше діти віком від 3 до 5 років та їх батьки з педагогами використовують інтерактивні цифрові медіа та іграшки для навчання та розваг [5]. Мультимедійні технології для дітей цієї вікової категорії мають чіткі навчальні цілі та ефективні стратегії навчання, що розробляються експертами, які розуміють потреби та здібності розвитку маленьких дітей, які різко змінюються з року в рік [2, с. 15].

Мультимедійні технології одні з найбільш перспективних, а також популярних напрямків інформативності дошкільної освіти.

Використання мультимедійних засобів у освітньому процесі в закладі

дошкільному освітньому є актуальною проблемою у сучасній дошкільній педагогіці. Діяльність на основі цифрових медіа в дошкільних установах може залучати дітей до спільного навчання, міркування, вирішення проблем, які вважалися надто складними для розуміння і виконання в даному віці.

Заняття на яких використовуються комп'ютерні технології й мультимедіа сприяють зацікавленню дітей, дані технічні засоби розвивають цікавість і увагу у дітей. Багато цифрових медіа продуктів для маленьких дітей призначені для навчання мов та навичок готовності до читання наприклад як алфавіт, розпізнавання та побудови слів. Мультимедіа може допомогти збільшити словниковий запас дітей, може покращити їх ранні навички письма та покращити розпізнавання і творення слів, порівняно з традиційними методами навчання.

Психологи відзначають, що якщо дитина якомога раніше познайомиться з комп'ютером, тим меншим буде психологічний бар'єр між нею і машиною, тому що в дитини практично немає страху перед технікою. Чому? Тому що комп'ютер приваблює дітей, як будь-яка нова іграшка, і саме так у більшості випадків вони на нього дивляться. Дослідники вивчили розвиток когнітивних здібностей дітей за допомогою медіа та виявили, що добре розроблена комп'ютерна навчальна діяльність та ігри можуть покращити навички абстрактного мислення, рефлексії мислення та аналізу і оцінки інформації, планування. Координація очей-рук покращилася з використанням комп'ютерів удома та в дошкільному закладі. Дослідження виявили, що маленькі діти, які регулярно піддавалися впливу відкритого комп'ютерного навчання виявляють більше зацікавлення, співпрацю, мотивацію, мають позитивну самооцінку та позитивну оцінку навчання, ніж це було зроблено дітьми, які займаються без мультимедійних матеріалів. Цифрові медіа можуть навчити навичок художнього та образного самовираження в такі сфери, як музика, малювання, живопис, анімація, письмо, розповідь, та поезії. Для забезпечення більш високого рівня розвиненості вихованців дитячого садку запроваджується спеціальне програмне забезпечення під час роботи гуртка «Комп'ютерні

заняття», який відвідують діти дошкільного віку. Результатом роботи гуртка є знання дітей про можливості використання комп'ютера, знання основних принципів його роботи та набуття навичок створення малюнків у графічному редакторі [6]. Також маленькі діти вдосконалили навички вирішення проблем, просторове пізнання, просторове уявлення, знакові навички та навички зорової уваги при використанні комп'ютерів. Використання цифрових носіїв порівнюють із традиційними методами навчання когнітивних навичок, і дослідження показало, що використання цифрових носіїв мали більшу дію в окремих випадках. В одному дослідженні у дітей садочка, які навчалися за допомогою мультимедіа спостерігалось більш сильне збільшення пам'яті.

Під час комп'ютерних занять у дітей покращується пам'ять і увага. Діти в ранньому віці мають мимовільну увагу, тобто вони не можуть усвідомлено запам'ятати той чи інший матеріал. Але діти легко звертають увагу на яскравий та цікавий матеріал. І в даному випадку комп'ютер просто незамінний, тому що передає інформацію у привабливій для дитини формі, а це не тільки прискорює запам'ятовування матеріалу, але й робить його осмисленим і довгостроковим [3, с. 59].

Заняття дітей на комп'ютері мають велике значення не тільки для розвитку інтелекту, але й для розвитку їхньої моторики. У будь-яких іграх, від найпростіших до складних, дітям необхідно вчитися натискати пальцями на певні клавіші, що розвиває дрібну моторику. Учені зазначають, що чим більше ми робимо дрібних і складних рухів пальцями, тим більше ділянок мозку включається в роботу. Як і руки, очі також широко представлені в корі головного мозку. Чим уважніше ми вдивляємося в те, над чим працюємо, тим ефективнішим буде процес запам'ятовування. Ось чому так важливо формувати моторну координацію і координацію спільної діяльності зорового й моторного аналізаторів, що з успіхом досягається на заняттях, де діти працюють з комп'ютером [4, с. 305].

Однак слід пам'ятати, що замінити живе спілкування педагога з дитиною інформаційно-комунікаційні технології не можуть і не повинні, навіть зважаючи на їхній величезний позитивний потенціал.

Таким чином, діяльність на основі цифрових медіа в дошкільних установах сприяє залученню дітей до спільного навчання, міркування, вирішення проблем, які вважалися надто складними для розуміння і виконання в дуже молодому віці. Використання мультимедійних технологій як засобу виховання культури поведінки дозволяє істотно урізноманітнити і перетворювати зміст і структуру виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) від 12 січня 2021 року. URL: ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876
2. Єремійчук М. В. Вплив мультимедійних засобів на розвиток уяви та візуалізації дитини старшого дошкільного віку. Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій. 2021. № 17. С. 14-17.
3. Ніколаєнко Л. І. Мультимедійні технології як засіб розвитку музично-творчих здібностей дітей 6-7-річного віку. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки, 2017. № 3. С. 59-63.
4. Опалінська Ю. П., Назаренко Г. А. Мультимедійні технології у дошкільній освіті. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка–2019»/XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. 2019. №8. С. 305-307
5. Соколовська О. Формування ціннісних орієнтирів майбутніх вихователів на засадах педагогічної спадщини А.С. Макаренка. dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2337/1/Sokolovsky.pdf
6. Тарнавська Н. П.; Каленюк Л. П. Застосування комп'ютерних технологій в навчально-виховному процесі ДНЗ як ефективного засобу формування

елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, 2015. №3. С. 21-25.

Дмитрів Р.В.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту
викладач циклової комісії теорії і методики фізичного виховання
відокремленого структурного підрозділу
«Івано-Франківський фаховий
коледж фізичного виховання Національного університету
фізичного виховання і спорту України»
м. Івано-Франківськ*

Тимчишин І.Д.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Магістр»
Національний університет
фізичного виховання і спорту України
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У теорії і практиці дошкільної освіти виникає необхідність активізації зусиль задля створення умов для гармонійного розвитку кожної дитини. Проблема збереження і зміцнення фізичного здоров'я дітей у сучасній системі освіти є надзвичайно актуальною і практично значущою. Однак сучасний стан здоров'я дошкільників характеризується значними проблемами, все більше зустрічаються затримка росту, порушення постави, відхилення маси тіла, знижується імунітет, порушується регуляція обміну речовин тощо. Причиною перелічених проблем вважають низку чинників (соціально-побутові умови, спадковість, надмірна

інтелектуалізація тощо), з-поміж яких вагоме місце займає брак рухової активності. Як свідчить аналіз результатів наукових розвідок, стан практики фізичного виховання, незаперечним є вплив рухової активності на загальний стан організму дітей. Завдяки руховій активності покращуються фізичні якості особистості: сила, витривалість, спритність, гнучкість, координація тощо.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати особливості формування рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження – аналіз змісту нормативно-правових документів щодо збереження і зміцнення здоров'я дошкільників, теоретичний аналіз і узагальнення результатів наукових розвідок у руслі проблеми формування рухової компетентності дітей дошкільного віку.

Результати дослідження та їх обговорення. У положеннях нормативно-правових документів (Базовий компонент дошкільної освіти, Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» та ін.), чинних програмах розвитку дітей дошкільного віку актуалізовано порушену проблему, наголошено на її практичній значущості, вказано основні орієнтири, яких мають дотримуватися педагоги закладів дошкільної освіти, наголошено на відповідальності батьків за створення умов для повноцінного й гармонійного розвитку дошкільників. У Законі України «Про дошкільну освіту» одним із провідних завдань дошкільної освіти визначено «збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини; ...виховання свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля; формування у дітей гігієнічних навичок та основ здорового способу життя, норм безпечної поведінки» [4]. Автори Базового компоненту дошкільної освіти у змісті освітнього напрямку «Особистість дитини» наголошують на необхідності формування у дітей рухової, здоров'язберезувальної та особистісної компетентності й окреслили змістове наповнення перелічених компетентностей.

Різні аспекти проблеми фізичного розвитку дошкільників досліджує низка науковців. Зокрема, ціннісне ставлення до здоров'я та особливості здоров'язберезувальної діяльності стали предметом вивчення Т.Андрющенко,

Т.Бабюк, Г.Беленької, Л.Лохвицької, Л.Калуської, М.Машовець, Н.Семенової та ін. Проблема удосконалення процесу фізичного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку знайшла відображення в роботах О.Богінч, Е.Вільчковського, Л.Волкова, О.Дубогай, М.Єфіменка та ін. На думку низки науковців (Г.Беленька, Е.Вільчковський, О.Дубогай та ін.) підтверджується вплив рухової активності і на пізнавальні процеси, психологічний, емоційний та соціальний розвиток дітей дошкільного віку. Окрім того, у дітей формуються відповідні якості особистості, як-от: наполегливість, активність, відповідальність, ціннісне ставлення до здоров'я, позитивна самооцінка тощо.

У психолого-педагогічній та методичній літературі щодо фізичного розвитку дошкільників використовують різноманітні підходи до визначення понять, дотичних до порушеної проблеми. Ключовим поняттям є «рухова компетентність», однак виникає потреба охарактеризувати й інші поняття, близькі до означеного. Найчастіше в науковій літературі зустрічаються категорії «рухова активність», «рухова діяльність», «фізична активність» тощо.

Е.Вільчковський використовує поняття «рухова активність» і розуміє його як природну біологічну потребу дітей, а задоволення цієї потреби впливає загалом на організм дитини [2, с.285]. Водночас дослідник застосовує і категорію «рухова діяльність» і зазначає, що «самостійна рухова діяльність має виняткове значення для формування у дитини звички та потреби у систематичному виконанні фізичних вправ і впливає на всебічний її розвиток. Поряд з закріпленням та удосконаленням різних рухових дій у дітей формується почуття колективізму, виховується товарицькість, доброзичливість до своїх товаришів, впевненість у своїх силах» [2, с.327].

У наукових працях К.Левшунової також наведено визначення поняття «рухова активність», і визначено її сутність як міру рухливості, що проявляється у різних дитячих видах діяльності, як-от: ігрова, комунікативна, пізнавальна, зображувальна тощо. Рухова активність, як зазначає дослідниця, «забезпечує розвиток емоційних, соціальних, когнітивних досягнень та цілісність психічного розвитку дитини дошкільного віку» [3, с.16]. Дослідниця розмежовує поняття

рухової активності, рухової діяльності, фізичної активності. Сутність категорії «фізична активність», на думку К.Левшунової, близька за змістом до «рухової активності» і є одним з ключових чинників, який визначає енергетичні витрати організму, впливає на вагу тіла людини, знижує ризик виникнення низки захворювань [3, с.16].

Отже, сутнісний аналіз наведених категорій засвідчив, що для конкретизації результативної складової фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку найбільш доцільно використовувати категорію «рухова компетентність». Означене суголосне з гуманістичною парадигмою сучасної освіти, відповідає положенням компетентнісного підходу до розвитку, виховання і навчання дітей в закладі дошкільної освіти. Як зазначено в Базовому компоненті дошкільної освіти, компетентність трактують як результат дошкільної освіти та особистісне надбання дитини, а компонентами визначено емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань, а також здатності та навички до активного творчого впровадження набутого досвіду (регуляція досягнень, поведінки, діяльності) [1].

Рухова компетентність, за цим документом, – «це здатність дитини до самостійного застосування життєво необхідних рухових умінь і навичок, фізичних якостей, рухового досвіду в різних життєвих ситуаціях» [1]. Як і інші компетентності, рухова містить три взаємопов'язані компоненти, а саме: емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань і відповідні навички. У Базовому компоненті дошкільної освіти наведено показники кожного компонента та вікові можливості дітей, на які мають спиратися педагоги (вихователі закладів дошкільної освіти, інструктори з фізкультури) під час розробки плану розвитку рухової компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Висновки. Таким чином, для ефективного розвитку рухової компетентності дітей необхідно ознайомлювати дітей з основними рухами і їх назвами, знати правила і дотримуватися їх в ігровій діяльності та елементах спортивних ігор, формувати емоційно-ціннісне ставлення до занять фізичними вправами і до

рухової активності загалом, якісно організовувати руховий режим в закладах дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfre.ua/book?bid=37876> (Дата звернення: 17.10. 2021)
2. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 428 с.
3. Левшунова К. Рухова активність як чинник психічного благополуччя дошкільника: дис... канд. психол. наук: 19.00.07; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2015. 233 с.
4. Про дошкільну освіту. Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (Дата звернення: 19.10. 2021).

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Соколовська Я.О.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема становлення «Я-концепції» є актуальною тому, що дитина яка не знає саму себе, та не здатна до позитивного самосприйняття, не зможе знайти себе як особистість та зрозуміти саму себе в житті. Ми – це те що нас оточує. Дитина це губка, що ти в неї вкладаєш, те вона й всмоктує. Ти сприймаєш себе під впливом чужої думки. Простими словами: як ставляться до тебе люди, так і ти починаєш з часом сприймати себе. Таке відбувається з дітьми, які в дошкільному віці не зрозуміли які вони є, та не навчилися оцінювати свої вчинки та якості. В цьому віці це найважливіший етап тому, що вже в 2 роки дитина починає відрізняти себе від інших.

Соціальний психолог Рой Баумейстер говорив, що «Я – концепцію» слід розглядати як певну структуру знань. Людина по своїм внутрішнім та зовнішнім відчуттям робить аналіз самого себе.

Це відчуття, сприймання, емоції, реакції людини які в неї відносяться до самої себе. Становлення «Я-концепції» є дуже важливим етапом становлення людини, яка в майбутньому буде цілісною особистістю.

Один із засновників гуманістичної психології Карл Роджерс припустив, що існує три компоненти «Я-концепції» [1]:

1. Я-образ: це те, як людина себе сприймає, як фізично, так і на духовному та психологічному рівні. Фізично: вона бачить себе високою або низькою, з зеленими очима та каштановим волоссям і так далі. Духовно та психологічно: характеризує свій характер, свої якості. Наприклад: злий або добрий, щасливий або засмучений. Також має соціальне положення: являється братом чи сестрою, сином чи дочкою.

2. Самооцінка: саме слово говорить про себе, це оцінка самого себе. Ми оцінюємо себе, свої вчинки та думки, свої досягнення та невдачі. Все починається з порівняння себе з іншими. Ми помічаємо в чому ми краще когось, або навпаки. Порівнюємо свої невдачі та досягнення з невдачами та досягненнями інших. Так формується оцінка самого себе. Також ми оцінюємо те, як реагують люди на наші вчинки та слова.

3. Ідеальне Я: це та людина якою ми хотіли би бути. Це те, як ми уявляємо ідеал самого себе. Часто це губно впливає на нашу самооцінку. Ми не дотягуємо до своїх особистих вимог.

Формування «Я-концепції» відбувається у малюка завдяки сім'ї. Дитину з малечку оточують батьки та брати і сестри. Вони впливають на розвиток самооцінки, яка є компонентом «я-концепції». Дитина постійно очікує реакцію батьків на свої вчинки. Вона чекає емоцій які вкажуть на те, що несе за собою певний вчинок. І якщо реакція на погані вчинки така сама як і на хороші, просто байдужість, дитина не відрізняє добро і зло. І не може зрозуміти яка

людина хороша, а яка погана. Виходячи з цього, вона не може виховувати в собі принципи, які в подальшому житті будуть формувати свою особистість.

Отже, уявлення про самого себе є важливим компонентом становлення особистості, це розуміння своєї цінності, унікальності, особливості, важливості. Для розвитку уявлень про себе дитині потрібне оточення, батьки, рідні, однолітки та друзі. Дитині потрібне середовище для розвитку, а саме реакція та емоції людей в цьому середовищі.

Вже з дитинства, коли дитина починає своє становлення як особистість, потрібно закладати в неї те, що вона особлива. Навчити її любити себе, любити те, що в ній вже закладено. Коли дитина навчиться приймати себе, вона зможе приймати інших, та адекватно порівнювати свої вчинки з вчинками інших, для особистого розвитку.

Самооцінка дитини в основному залежить від батьків. Є декілька порад для них:

1. Приймати дитину такою, яка вона є. Знаходити позитивні риси.
2. Не порівнювати дитину з іншими.
3. Поділяти її захоплення, цікавитись інтересами.
4. Показати її значимість та особливість.
5. Активно співчувати та підтримувати під час хвилювання.
6. Дати зрозуміти, що вона є цікавою особистістю.
7. Критикувати тільки її вчинки, а не саму дитину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акерман, Кортні. Що таке теорія Я-концепції в психології? Програма позитивної психології, 7 червня 2018 р. URL: <https://positivepsychologyprogram.com/self-concept/> (Дата звернення: 18.10.2021)
2. Баумістер, Рой Ф. "Я та особистість: короткий огляд того, що вони є, що вони роблять та як вони працюють". *Аннали Нью-Йоркської академії наук*,

вип. 1234, ні. 1, 2011, с. 48-55, UPL: <https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.2011.06224.x> (Дата звернення 18.10.2021)

З.Вишня, Кендра. "Що таке Я-концепція і як вона формується?" Verywell Mind, 23 травня 2018 р. <https://www.verywellmind.com/what-is-self-concept-2795865> (Дата звернення: 18.10. 2021)

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Берун К.О.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ЖИТТЄЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Сьогодні, коли людство перебуває в період часткової адаптації від карантинних умов, пов'язаних із пандемією захворювання COVID-19, дуже важливу та велику роль відіграє збереження здоров'я та життя кожної людини, а саме найменшої з нас – дитини.

Питання життєзбереження досить тісно пов'язане із

здоров'язбереженням, і зараз набуває масштабних розмірів та є дуже актуальним серед проблем сьогодення. Особливого загострення воно набуває в Україні, адже більшість інших країн вже подолали не лише це захворювання, а й пережили адаптацію після цієї хвороби [1].

Першою, хто повинен знати, як вберегти себе від небезпеки є дитина. Саме вона підпадає під найсильніший негативний вплив навколишнього соціального та природного середовища. Цю важливу складову виховання та навчання дошкільника мусить втілити в життя працівник дошкільного закладу, а саме вихователь. Він на спеціально відведених заняттях повинен пояснити дитині основні правила безпеки життєдіяльності та охорони здоров'я. Та звісно не лише на уроках та заняттях. Проводячи будь-який вид діяльності вихователь повинен удосконалювати та закріплювати набуті знання дитини на заняттях з охорони здоров'я та життя [2].

Вихователь, щоб надати відповідні знання дитині повинен знати, що основою щодо забезпечення життєзбереження дитини дошкільного віку є саме розвиток комунікативних умінь, здатності встановлювання доброзичливих взаємовідносин у різноманітних сферах життєдіяльності, відповідальне ставлення дитини до себе та до людей, які тебе оточують.

Робота з дошкільником з питань життє- та здоров'язбереження має провідну роль, та складається з п'яти блоків, котрі досить тісно пов'язані між собою, а саме:

- створювати та забезпечувати умови щодо збереження здоров'я і безпечного знаходження дитини у закладі дошкільної освіти, дотримуватися усіх технік безпеки всім працівникам закладу;
- формувати у дітей знання, уміння та навички стосовно безпечної та правильної поведінки і основи збереження здоров'я та життя;
- забезпечувати знаннями, та важливості усвідомлення й розуміння цінності даного питання робітниками дошкільних закладів, оволодіння ними певними практичними навичками;
- педагогічно взаємодіяти вихователю з дітьми з метою формування

гігієнічних правил, норм та навичок, раціонального харчування, відповідної фізичної підготовки та активності, правил поведження на вулиці, природі, соціумі та під час ігор, і найголовніше – профілактика запобіганню шкідливих звичок;

- співпрацювати з батьками [3].

У закладах дошкільної освіти питанням стосовно розвитку та накопиченню життєвого досвіду у сфері збереження життя приділяється достатня кількість уваги, але є відсутність загального уявлення стосовно того, для чого треба вчити дітей, відсутнє системне накопичення соціально-педагогічного та педагогічного досвіду. Якщо ж у школах на розбір та вивчення питань щодо здоров'я та життєзбереження відводиться на певних вік дитини окрема дисципліна, яка вміщує в собі конкретну послідовність розгляду матеріалів, то у закладах дошкільної освіти на виховну роботу стосовно збереження життя не відводиться певного часу та проводиться тільки під час узагальнюючого контексту соціального виховання [4].

То ж основними напрямками соціально-педагогічної роботи щодо збереження життя в дошкільних навчальних закладах є:

- знання з природних, техногенних та соціальних небезпек сучасного світу;
- мотиваційно-ціннісні орієнтації;
- фізична культура;
- соціальні та духовні цінності;
- соціальні знання стосовно шляхів здоров'я та життєзбереження під час кризових ситуацій;
- залучення до здоров'ятворчої діяльності.

Також одним з головних та провідних значень під час виховного процесу є ігрова діяльність, під час якої дитина проявляє свою активність та більш повною мірою реалізує себе. Ігровий майданчик має бути з різноманітними елементами, що потрібні для ігор, які даватимуть змогу дитині розвивати винахідливість та фантазію, а найголовніше – формуватимуть вміння діяти під

час нових незвичних соціальних ситуаціях [5].

Варто залучати дітей до діяльності, головним завданням якої є збереження власного здоров'я, тому що це є перш за все процесом соціалізації дошкільників, забезпечення певного рівня душевного спокою та затишку, котрий закріплюється на все життя.

Отже, проведене нами дослідження з питань життєзбереження для дошкільників в умовах карантину дає нам можливість вважати, що поняття збереження життя дуже тісно пов'язане саме зі здоров'язбереженням, і не може існувати без нього. Дошкільник матиме достатній рівень знань з даного питання та конкретну інформацію для безпечного життя та забезпечення власної фізичної підготовки й запобігання нещасних життєвих, соціальних та пов'язаних зі здоров'ям ситуацій. Дитина повинна розуміти, як поводити себе під час карантину, а саме мити руки, не облизувати пальців, не тягнути їх до рота, не облизувати все навкруги, одягати спеціальні маски у громадських місцях, користуватися антисептиком для рук, прикривати рот та ніс при кашлянні та чханні, а також й під час звичайного повсякденного життя: мити руки, користуватися особистим рушником та завжди мати при собі носовичка, дотримуватися норм та правил поведінки у громадських місцях, а саме не штовхатися, не сміятися дуже голосно, не кричати та ін. Тому дотримуйтесь всіх правил поведінки, бережіть себе та будьте здорові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцыферова Л. И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита. Москва: Психол. журн, 1994. С. 126-130.
2. Аршавский В. В., Роттенберг В. С. Поисковая активность и адаптация. Москва: КЛОМ, 1984. 245 с.

3. Коробова Т. В. Формування здорового способу життя дітей у дошкільному навчальному закладі. Тези доповідей Усеукраїнської науково-практичної конференції : Харків, 2008. С. 62-67.
4. Василюк Ф. Е. Жизненный мир и кризис: типологический анализ критических ситуаций. Москва: Психол. журн., 1995,- № 3. С. 90-101.
5. Васильева Ю. А. Особенности смысловой сферы личности при нарушениях социальной регуляции поведения. Москва: Психол. журн, 1997. С. 58 - 78.
6. Максименко С. Д., Зайчук В. О., Клименко В. В. Загальна психологія. Київ: Форум, 2000. 543 с.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології*

*дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Коваль Т.І.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРИРОДОЮ

Проблема розвитку пізнавальної активності дошкільного віку – це є одна з найактуальніших у дитячій педагогіці та психології, коли взаємозв'язок

людини з навколишнім світом можливий завдяки не тільки її активності, а ще і діяльності, і тому, активність є невід'ємною передумовою формування розумових якостей людини, її ініціативності та самостійності. Пізнавальні інтереси та їх формування пов'язують з природнім навчальним процесом, це коли головний зміст життя дитини відноситься до поступового переходу, з одного ступеня знання на інший, або з одного рівня оволодіння пізнавальними і практичними вміннями до іншого, більше високого. Головними завданнями освіти дошкільників, є визначені « Про дошкільну освіту» у Законі України , тому одне з них – це є свідоме ставлення на сам перед до самого себе, а також до довкілля та його оточення.

Сучасна теорія виховання та навчання при аналізі педагогічних явищ все більше і більше звертається до особистості дитини, до тих внутрішніх процесів, які формуються у неї під впливом спілкування й діяльності. Проблему сприйняття дітьми дошкільного віку довкілля, зокрема світу природи, вивчали видатні педагоги, як Я. Каменський, Н. Лисенко, В. Сухомлинський, Ф. Фребель, К. Ушинський та інші. Науковець В. Грецова вважала, що дошкільники 5-6 року життя уже здатні робити узагальнення, їхнє мислення характеризує допитливість, пізнавальну активність тощо. Самостійну діяльність дитини, розуміють як пізнавальну активність, направлену на розпізнавання про реальності що навколо. Від рівня пізнавальної активності значною мірою залежить успіх засвоєння нової інформації та знань з дитиною [2].

За книгою В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям» позначають – «щоб кожний слід був подорожжю і витком мислення й мови – до незрівнянної краси природи. Кожне знайомство з природою – це невеличкий урок розвитку дитячого розуму, почуття, творчості. Своєю рідкісністю, та різноманітністю природа більш емоційно впливає на дитину, викликає у неї здивування, бажання більше дізнатися чогось нового, спонукає до передачі думок у мові та почуттів». Спілкуючись із природою дитини включається у пізнавальну активність.

На думку К. Платонова пізнавальна активність – вид психічної активності, що з’являється у формах мимовільної уваги, цікавості, творчості. Як зазначила Т.І. Шамова пізнавальна активність школяра – це якість діяльності, у якій визначається особистість самого учня в його ставленні до змісту та діяльності процесу, прагненні до більш ефективного опанування знаннями та вміннями, а також мобілізації морально-вольових зусиль для досягнення навчально-пізнавальних цілей. Дослідниця М. Лисіна зазначає близькість таких понять як “пізнавальна активність” і “допитливість” або “цікавість”.

Отже, основними показниками пізнавальної активності є: стійкість пізнавальних інтересів та їх спрямованість, прагнення до самостійного та більш ефективного засвоєння інформації, опанування прийомами й способами пізнавальної діяльності, критичність і самокритичність мислення, вольові зусилля для досягнення навчально-пізнавальної мети.

У своїх працях О. Брежнева, виокремлює пізнавальної активності дітей такі компоненти: змістовий, емоційний і вольовий, – а також етапи формування [1]. Перший етап – виникнення інтересу до пізнання на основі емоцій, почуттів, які є сильним мотивом до пізнання, допитливості. Другий етап пов’язаний з впливом активності на вольові і змістовні компоненти. У дітей насамперед формуються самостійність виконання завдань, ініціативність у виборі рішень шляхом поєднання активного опанування дітьми засобами абстрагування, обстеження предметів, узагальнення ознак і відношень об’єктів пізнання. На третьому етапі відбувається саме вдосконалення пізнавальної активності дитини, та її вольових якостей – це ініціативності, наполегливості тощо.

У психолого-педагогічних дослідженнях виявлено декілька видів активності які притаманних дитині, яка навчається: репродуктивно-наслідувальна активність, пошуково-виконавська активність, творча активність.

Для хорошого розвитку та пізнавальної активності у дітей має бути значний вплив та різні форми роботи, зазвичай це - екскурсії.

Система екскурсій дозволяє створити сприятливі умови для формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брежнева О.Г. Формування пізнавальної активності у старших дошкільників. Маріуполь: *Дошкільне виховання*, 1998. №2, С.12-14.

2. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий. Москва: Высшая школа, 1984. 174 с.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології*

*дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Самойлюк Д.В.,

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Усі батьки бажають, щоб їхня дитина виростала щасливою та успішною. Саме завдяки цій меті кожна мама прагне розвивати свою дитину від початку її

народження : навчати цифрам та літерам, розмовляти іноземними мовами, тренувати увагу та пам'ять. Але, для гармонійного, всебічного розвитку та благополуччя у майбутньому, буде значно ефективніше та доцільніше розвивати емоційний інтелект (ЕІ) дитини.

Емоційний інтелект — це здатність людини усвідомлювати власні емоції, керувати ними, а також розпізнавати емоційні стани оточуючих. Люди з високим рівнем ЕІ добре розуміють свої та почуття інших людей, можуть опановувати сильні емоції та керувати своєю емоційною сферою, а також впливати на почуття інших, відзначаються емпатією та здатністю до співчуття. Ці якості позначаються на тому, що в суспільстві їхня поведінка є більш адаптивною, вони легше досягають своїх цілей у взаємодії з оточуючими, а також мають більші шанси на встановлення теплих, взаємин із близькими людьми [1; с. 92].

Емоційність людини розглядається як вроджений потенціал, який формується протягом усього її життя.

Більшість учених, які спеціалізуються на дослідженнях проблеми емоцій, виділяють п'ять сфер емоційного інтелекту:

1. *Знання власних емоцій* – сфера, пов'язана із самосвідомістю, яка передбачає, що людина здатна розпізнавати свій настрій і називати його.

2. *Управління емоціями* – сфера, пов'язана із владою над почуттями, тобто навичками управління способами вираження власних емоцій, їх приведенням у відповідність з певною ситуацією та здатність швидко опам'ятатись після неприємних переживань. При цьому негативні емоції повинні служити добрим досвідом, щоб наступного разу людина змогла краще відреагувати на складну ситуацію, що у свою чергу позитивно позначиться на її самопочутті.

3. *Здатність мотивувати себе* – сфера, пов'язана з позитивною мотивацією, тобто з вірою в себе. Якщо емоції будуть підпорядковуватись раніше вибраній меті, це вплине на концентрацію уваги, залучення й реалізацію творчої діяльності та зрештою - на життєвий успіх.

4. *Розпізнавання емоцій у інших* - дивна здатність, пов'язана із проявами емоційного інтелекту. Вона не зможе розвиватися повноцінно, якщо людина повною мірою не навчиться розпізнавати власні емоції. Як показали дослідження, емпатія починає проявлятися уже в дитинстві, коли діти чують плач іншої дитини, то у відповідь практично відразу стають сумними. Дорослі повинні спрямовувати дитину на правильне розпізнавання й ідентифікацію власних емоцій, тільки тоді вони зможуть по-справжньому оволодіти емпатією.

5. *Установлення й підтримка відносин з іншими* – є, власне, мистецтвом спілкування та необхідною умовою для встановлення добрих і міцних соціальних контактів. Вона тісно пов'язана із двома попередніми сферами емоційного інтелекту - розпізнаванням емоцій інших людей та управлінням емоціями. Установлення та підтримка відносин з іншими людьми - це певною мірою підкорення та пригнічення себе, щоби краще відчутти, зрозуміти та прийняти потреби іншої людини [2, с. 65].

Психологічні дослідження свідчать, що запорука щасливого життя – це вміння налагоджувати та підтримувати близькі стосунки з іншими, здатність вибудовувати взаємини на основі розуміння та співпереживання, що можливе лише за умови розвитку емоційного інтелекту. Разом з тим, емоційна самосвідомість стає необхідною передумовою психологічного та навіть соматичного здоров'я особистості: складності в усвідомленні та визначенні власних емоцій підвищують ризик виникнення психосоматичних захворювань у дітей та дорослих. Нездатність керувати емоціями часто свідчить про складнощі у керуванні стресом, що може призвести до серйозних проблем зі здоров'ям [2; с. 200].

У дошкільному віці розвивається вміння розпізнавати емоції за характерними зовнішніми ознаками (мімікою, жестами, загальними особливостями поведінки). О. А. Прусакова та Є. А. Сергієнко, вивчаючи особливості розпізнавання та розуміння емоцій дітьми дошкільного віку, стверджують, що розвиток у дітей цієї здатності можна охарактеризувати як поступовий перехід від «зовнішньої» орієнтації, коли дитина сприймає емоцію

як реакцію на ту чи іншу ситуацію, до «внутрішньої», коли дитина бере до уваги як соціальну ситуацію загалом так і бажання та потреби людей.

Водночас уже в молодшому дошкільному віці починає закладатися здатність до емоційної децентрації, що передує інтелектуальній децентрації, становлення якої відбувається у старшому дошкільному віці (О. В. Запорожець). Це має важливе значення для соціальної взаємодії, адже спроможність дитини відволікатись від власних емоційних переживань і сприйняти емоційний стан іншої людини, забезпечує успішність її спілкування з близькими людьми [2, с. 65].

Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в дітей старшого дошкільного віку досліджував М. А. Нгуен. Учений стверджує, що готовність дитини орієнтуватися на іншу людину і враховувати її емоційний стан у своїй діяльності та спілкуванні є найважливішим емоційним новоутворенням, яке відображає рівень розвитку і формування емоційного інтелекту старших дошкільників. Він встановив, що до структури емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку входить три компоненти:

- спрямованість уваги дитини на світ людей і світ емоцій;
- емоційна орієнтація на іншого;
- готовність дитини враховувати емоційний стан іншого у своїй діяльності.

У дошкільному віці розширюється та збагачується емоційний досвід дитини, формується емоційне ставлення до себе, інших людей та навколишньої дійсності загалом, що відображається в особливостях емоційної поведінки дитини у процесі соціальної взаємодії та спілкування з іншими дітьми й дорослими [3, с. 11].

Розвивати емоційний інтелект можна, починаючи з трирічного віку. Діти поступово можуть навчитися розрізняти емоції. Допоможуть у цьому такі ігри:

1. «Чому заплакав мішка?» Візьміть улюблену м'яку іграшку дитини або ляльку. Скажіть дитині, що лялька плаче. Малюк має визначити причину і заспокоїти. Підказуйте дитині, що в різних ситуаціях необхідно діяти по-

різному: плаче від рани чи болю — звернутися до лікаря, дати ліки; плаче від образи — пожаліти, пояснити.

2. «Відгадай емоцію». Виготуйте картки із зображенням облич із різними почуттями. Найпоширеніші — радість, сум, здивування, страх, посмішка. Обговоріть із дитиною, які емоції на них зображені, за яких обставин вони можуть виникати. Можна розвинути гру і запропонувати дитині різні ситуації, а вона має зобразити емоції, що виникають (наприклад: отримав подарунок, розбив чашку, вдарився тощо).

3. «Ласкава гра». У цю гру можна грати впродовж усього дня і залучити всіх членів сім'ї, а можна для початку лише грати з іграшками. Основне правило: називати все довкола (або вибрані іграшки) пестливими назвами: татусечко, дивись який у мене маляночок; мамусю, пограй зі мною у машиночки і т. ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д. Гоулман, Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2019. 512 с.
2. Дж. Медіна, Правила розвитку мозку дитини. Київ : Наш Формат, 2015. 376 с.
3. Нгуен М. А. Психологические особенности формирования эмоционального интеллекта старших дошкольников: на примере российских и вьетнамских детей: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Тамбов, 2008. 24с.
4. Эмоциональное развитие дошкольника / А. В. Запорожец, Я. З. Неверович, А. Д. Кошелева и др.; под ред. А. Д. Кошелевой. Москва : Просвещение, 1985. 176 с.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Хандуріна В.Ю.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ 3 РОКІВ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ

«Криза в житті людини – це відносно недовгий етап між двома тривалими ступенями спокійного розвитку, що характеризується корінною перебудовою сформованих раніше і формуванням якісно нових, специфічних психічних утворень» [1, с. 56].

Дорослішання особистості починається і закінчується кризами, які є невід'ємною і важливою частиною в житті кожної людини. Звичайно, вікові кризи носять нетривалий характер, однак за цей час особистість зазнає значних зміни по відношенню до себе і навколишнього світу. Крім того, саме завдяки віковим кризам, особистість вчиться сприймати себе по новому і долає різні психологічні труднощі.

Крім того, зростає увага до поняття сепарації в сучасній психології, оскільки недостатнє практичне дослідження цього процесу в контексті взаємозв'язку з кризою трьох років з позиції певних моделей виховання є пагубним для важливої подальшої успішної соціалізації вже дорослої особистості (дитини) у сучасному суспільстві.

Одним із найбільш досліджених у педагогічній літературі феноменів означеної проблематики є криза трьох років, котра описується як важкий період в виховних відносинах при переході від раннього дитинства до дошкільного дитинства [2, с. 60].

В будь-якому випадку, криза трьох років вважається відправною точкою формування особистості. Це не перше і не останнє випробування, з яким доведеться зіткнутися кожному з батьків. Дуже важливо в цей період не втрачати самовладання і просто щиро любити свою дитину, незалежно від її вчинків.

Фундаментальні праці в розробці означеної проблематики з різних наукових позицій можна проаналізувати на прикладі зарубіжних та вітчизняних авторів. Зокрема, більшість зарубіжних психологів, таких як С. Холл, Ш. Бюллер, З. Фрейд та інші, пов'язують кризу даного віку з біологічним фактором.

Питання, пов'язані з проведенням досліджень, використанням термінології, залученням статистики до обробки певної емпіричної інформації належать американським авторам, зокрема, Р. Бендикс, П. Блау, Дж. Голдторп, Е. Дюркгейм, Р. Еріксон, С. Ліпсет, Р. Мертон, Т. Парсонс, Д. Трейман, П. Штомпка та ін.

Не варто залишати без уваги напрацювання Є. Василюка, Е. Донченка, Т. Титаренка, Л. Анциферової та інших, котрі мають наукове значення у контексті глибокого психолого-педагогічного аналізу кризи трьох років.

Такі вчені як Л. Виготський, Д. Ельконін, Н. Дженіс-Нортон, Д. Дуглас розглядають вікову кризу трьох років як і будь-яку кризу людини з позиції необхідного періоду формування особистості.

Зокрема, Л. Виготський зазначав, що для того, аби осмислити, що відбувається в період трьох річного віку, необхідно, перш за все, розглянути ситуацію розвитку - внутрішню і зовнішню, в якій протікає ця криза [1, с. 59]. У свою чергу, Ельза Келер у своїй роботі «Про особистість трирічної дитини» виділяє перелік симптомів цієї кризи [3].

Першим і важливим симптомом є – негативізм, котрий є негативною реакцією, яка пов'язана зі ставленням однієї людини до іншої. При негативізм дитина відмовляється взагалі підкорятися вимогам дорослих. Ельза Келлер зазначає, що негативізм не можна змішувати з непослухом, адже непослух проявляється і в більш ранньому віці. Дитина, котра переживає симптом негативізму, виступає наперекір своїм бажанням, у разі неслухняності слід своїм бажанням, які не подобаються дорослим.

Другий симптом кризи трьох років – впертість, котру важливо відрізнити від наполегливості. Свого часу, Л. Виготський надав доцільне у цьому контексті визначення симптому впертості - «впертість - така реакція дитини, коли він наполягає на чому-небудь не тому, що він цього хоче, а тому що він цього зажадав, таким чином, тепер він наполягає на своїй вимозі» [1, с. 61].

Л. Виготський загострює увагу на тому, якщо в родині панує авторитарне виховання дітей, то наступний симптом норовистість, як направленість проти норм виховання, які встановлені для дитини, буде проявлятися у дитини, як один з найчастіших і важливих [1, с. 58].

Закриває перелік симптомів кризи трьох років - свавілля. У цей період дитина хоче все робити самостійно, тому найчастіше його поведінка нагадує кризу першого року, адже демонструється прагнення до самостійності у всьому, чого раніше не було.

Інші симптоми кризи мають другорядне значення. Зокрема, протест-бунт проявляється в протестуючому характері дитини, що досить часто є причиною виникнення конфліктів з батьками.

Раптово трирічна дитина втрачає цінність до улюблених іграшок, речей, книг тощо. Більше того, дитина може кидати їх, рвати і придумувати лайливі слова до них, що обумовлено симптомом знецінювання.

Крім симптомів «кризи трьох років» подальша проблема трирічного віку в психології спрямована на виділення особистісних новоутворень критичного віку, тобто, нових якісних утворень, позитивних надбань у психіці дитини, які дозволяють перейти до нової стадії розвитку. Зокрема, С. Паніна виділяє два новоутворення, що сприяють переходу від раннього віку до дошкільного:

1. перше - це виникнення особистої дії,
2. друге – усвідомлення «я сам» [4, с. 47].

Психологи з позиції означеної проблематики окреслюють список позитивних і негативних рис дітей трьох років, складений на основі опитувань батьків. Зокрема, до позитивних рис відноситься допитливість дитини, доброта, товариськість, бажання допомагати дорослому, чуйність, прояв ввічливості і прагнення до гарних вчинків. У свою чергу, до негативних рис батьки відносять впертість, шкідливість, бажання робити все навпаки, непослух, жадібність, прояв примх, агресивність, плаксивість.

Як бачимо, наукова спільнота саме кризу трьох років у дитини виділяє як найбільш несприятливу ранню вікову кризу, з котрою стикається не тільки дитина, яка переживає її, а й батьки і педагог закладу дошкільної освіти, які завжди знаходяться поруч з дитиною.

На жаль, сучасна українська спільнота не залишила осторонь думку, що дисциплінувати дитину - значить карати її. Проте, у книзі Ненсі Ван Пелт «Мистецтво бути батьками» дається визначення: «дисциплінувати дитину не означає карати його за те, що він не йде в строю, а показувати йому шлях, яким треба йти» [5].

Джо Дуглас, Ноель Дженіс-Нортон і Сьюзен Готтліб в своїх роботах зібрали і описали практичні рекомендації, як допомогти дорослій людині, зокрема, педагогу і батькам, та трирічній дитині подолати кризу.

По-перше, треба розуміти, що забороняючи щось дитині, дорослий діє на користь. По-друге, якщо доросла людина говорить «ні», це означає виключно «ні», оскільки якщо дорослий буде «вестися» на капризи дитини і давати йому те, що вона вимагає, то дитина почне навмисно створювати ці істерики, щоб домогтися бажаного.

Проте, важливо добре обміркувати, перш ніж щось сказати дитині. Дорослий повинен домагатися виконання своїх прохань, інакше дитина зрозуміє, що це тільки слова і погрози. Дитина вважатиме загрози і заборони дорослих як слова, на які не варто звертати уваги, так як рано чи пізно дорослий здасться і «буде все по-моєму».

На жаль, на психологічній практиці мають місце ситуації, коли дорослому хочеться вдарити дитину, що означає вихід ситуації з під контролю. Чи варто в таких ситуаціях говорити про правову позицію у цьому питанні?.. В такому критичному випадку варто підключити гумор і фантазію, щоб відволіктися від гніву, так як, подолавши гнів один раз, далі буде легше контролювати емоції. Варто розуміти, що застосовуючи фізичну силу до дитини, малюк стає надто впертим, менш поступливим, дратівливим, а головне – мстивим, оскільки тепер він зосереджений на тому, щоб комусь помститися (батькам, одноліткам тощо).

Пропозиція дорослими рольової гри так само може бути виходом з конфліктної ситуації, оскільки дорослі люди набагато хитріше і мудріше дітей. На думку В. Панок, щоб цей прийом діяв під час примх у дитини важливо перемикає її увагу на те, що відповідає її реальним потребам [6, с. 24].

Узагальнюючи можна сказати, що більшість дітей зазнають яскравих змін в поведінці, переживаючи кризу трьох років. Насамперед, ці самі зміни проявляються в конфліктності і примхах у дитини, які трапляються з ним в період від двох до чотирьох років. Батькам часто буває нелегко зрозуміти причину істерик і примх у дитини, так само нерозуміння того, як вести себе по відношенню до нього і її поведінки. Тому найважливішим вважається підтримка дитини та готовність давати їй більше самостійності, поступатися в

чомусь, направляти в правильне русло та віддано пишатися. Батькам необхідно розуміти, що дитина зазнає зміни і зараз важливо допомогти їй сприятливіше та меш травматично пережити цей період.

Отже, можна стверджувати, що дорослішання особистості починається і закінчується кризами, які є невід'ємною і важливою частиною в житті кожної людини. Проте, за будь-яким негативним симптомом кризи «ховається» позитивний зміст, що полягає у переході до нової і вищої форми свідомості.

Тому, нами встановлено, що позитивними особистісними надбаннями дітей на цьому етапі розвитку є:

- становлення нового рівня самосвідомості;
- прагнення до самостійності;
- розвиток активності та вольових якостей;
- встановлення з дорослими нових і більш глибоких стосунків у спілкуванні, грі, пізнавальній і предметній діяльності, в яких великого значення набуває позитивна оцінка батьками особистих досягнень та успіхів дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Исторический смысл психологического кризиса. Москва, 2008. С. 56–65.
2. Каліман О. Психологія виховання: метафоричні асоціативні карти. 2018.С. 54-61.
3. Лупаренко С. Є. Питання дитинства у вітчизняній педагогіці ХХ століття: монографія. Харків, 2015. 370 с.
4. Паніна С. Партнерські стосунки в системі "дитини – батьки – вчитель" як чинник гармонійного розвитку учнів.2018. С. 45–48.
5. Нэнси Ван Пелт. Искусство быть родителем URL: https://www.studmed.ru/van-pelt-nensi-iskusstvo-byt-roditelem_e0b69c242ae.html
6. Панок В. Г. Теоретико-методологічні проблеми застосування виховних технологій з погляду прикладної психології. 2014.С. 2 –29.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

Богомаз М.А.

*Учениця Наукового ліцею «Політ»
при Кременчуцькому педагогічному коледжі
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

*«Патріотизм – серцевина людини,
основа її активної позиції»
(В.О.Сухомлинський)*

Патріотичне виховання дітей дошкільного віку – це не тільки виховання любові до своєї сім'ї та рідного краю, але й ще виховування пошани до Батьківщини, державних традицій, символів держави, народних свят.

Дітей в дошкільному віці буде дуже важко навчити патріотизму адже патріотизм – це почуття відповідальності та відданості, і навряд чи такі почуття є у них. Тому, ще у ранньому віці дітей потрібно починати навчати бути відповідальними у малих вчинках або справах.

Щоб навчити дітей почуттю патріотизму, потрібно ознайомити їх із явищами суспільного життя, історією держави, традиціями та культурою, але

виховання любові до своєї країни потрібно починати з рідного міста, де проживає дитина. Адже, патріотичні почуття виникають у дошкільнят на основі найближчого оточення, тобто місць, які вони бачать щодня. Наприклад, парки у яких вони гуляють із батьками, річки та озера у яких купатися влітку, село у якому проживають родичі та інше [1].

Якщо просто розповідати дітям дошкільного віку різні історії та доповіді про своє місто, то, звичайно, вони нічого не запам'ятають, адже їм буде нудно і не цікаво. І для цього існують різні методи і форми роботи, такі як-от: екскурсії онлайн або оффлайн вулицями рідного міста до історичних пам'яток, парків та визначних місць; розглядання ілюстративних матеріалів, картин; виставки та конкурси робіт дітей; слухання народної, сучасної та класичної музики; співання українських пісень на уроках музичного мистецтва; проведення свят та розваг у дитячому садочку із присутністю батьків; вивчення віршиків, приказок та прислів'я про свою державу; сюжетно-кольорові та дидактичні ігри; спільні виховні заходи із родинами.

Найефективніший спосіб виховання у дошкільнят патріотизму - приклад батьків адже саме вони є прикладом ставлення до всього для дітей. Існують також різні напрямки роботи з батьками з питань патріотичного виховання у дитячих садочках як-от: запрошення батьків на різні заходи, свята, ігри із їхніми дітьми; ознайомлення батьків із вихованням патріотизму у дітей та їхніми результатами (виставки робіт, тематичні тижні, інформація у куточку для батьків) [2].

Починаючи з 1993 року в Україні почали активно виховувати патріотизм у дітей дошкільного віку і для цього були створені різні програми. Але реалізувати ці завдання може тільки педагог-патріот, який має справжні патріотичні почуття, буде радіти успіхам вітчизняних спортсменів, артистів, учених та переживати їх невдачі з дітьми здатен виховувати у дітей це почуття патріотизму і дасть зрозуміти дітям, що це є благородною пристрастю людини.

Все це буде активно сприяти у етики міжнаціонального спілкування дітей дошкільного віку, яка передбачає повагу до людей різних національностей, їхніх традицій, культури та звичаїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аль-Хамадані Н.Д., Вдович О. М., Сидоренко Н. М. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку як пріоритетний напрямок сучасної національної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки)*. 2015. №7 (296) жовтень, частина друга. С. 180–186.

2. Тесленко С. Виховання національно-патріотичних почуттів старших дошкільників у процесі ознайомлення з рідним краєм. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка», Том 3, № 20, С. 131-137

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Бескурнікова Ю.Г.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

УДОСКОНАЛЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Питання удосконалення рухової активності дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання є надзвичайно актуальним, має соціальну та педагогічну значущість, особливо сьогодні, коли діти більшу частину вільного часу вдома проводять сидячи за гаджетами. Тому для деяких дітей, нажаль, можливість активно рухатись дають саме заняття з фізичної культури в закладі дошкільної освіти.

Усебічна фізична підготовка дітей дошкільного віку передбачає досягнення оптимального розвитку рухових (фізичних) якостей: швидкості, спритності, гнучкості, витривалості та сили. Здійснюючи комплексний підхід до різнобічної фізичної підготовки дошкільників, більшу увагу в цей період необхідно приділяти розвитку саме швидкості, спритності та гнучкості, тобто

тих якостей, які найбільш активно розвиваються у дошкільному віці [2, с. 126–127].

Існує система заходів, форм, методів та прийомів роботи з метою покращення негативної тенденції зниження рівня показників здоров'я дітей дошкільного віку. Проте ера інформатизації та комп'ютеризації з її новітніми засобами впливу на свідомість та підсвідомість підростаючого покоління вимагає безперервного пошуку та комплексного удосконалення всього арсеналу засобів активізації рухової активності дітей.

Рухова активність – це біологічна потреба організму, від задоволення якої залежить стан здоров'я людини, її фізичний та загальний розвиток [4, с. 4]. Рухова активність залежить не тільки від індивідуальних особливостей дітей, а й від рухового режиму, наявного в ЗДО та вдома.

Поняття «рухова активність» включає в себе сукупність рухів, які виконує людина в процесі своєї життєдіяльності. У дитячому віці рухову активність можна умовно поділити на три складові частини: в процесі фізичного виховання; під час суспільно-корисної діяльності; у вільний час, ігрова діяльність. Усі складові тісно пов'язані та забезпечують певний рівень добової рухової активності [3, с. 34].

Усебічна фізична підготовка дітей дошкільного віку та їхній фізичний розвиток передбачають досягнення оптимального розвитку рухових якостей, – наголошують українські науковці Е. Вільчковський, Л. Волков, Н. Денисенко, О. Курок, Л. Печка, Т. Федорченко та інші.

Розглядаючи проблему розвитку та удосконалення рухових якостей у дітей дошкільного віку треба враховувати особливості їхнього розвитку та правильно визначити поняття, чинники та методики проведення фізкультурних занять.

У численних літературних джерелах згадується, що розвиток рухових якостей відбувається за фазами. Більшість фізичних якостей людини в процесі особистого розвитку змінюється нерівномірно. У певні роки та чи інша якість має найвищі темпи приросту. Отже, для розвитку фізичних якостей є найбільш

сенситивні періоди. Саме таким періодом у розвитку та удосконаленні рухових якостей учені вважають старший дошкільний вік.

Теоретичний аналіз проблеми розвитку рухових якостей дітей дошкільного віку дає змогу зробити висновок, що розвиток рухових якостей у дітей відбувається під впливом двох чинників: природно-вікових змін організму (морфофізіологічна та функціональна перебудова) та завдяки руховій активності, що містить увесь комплекс організаційних форм фізичного виховання.

Проблема оптимізації рівня рухової активності дітей дошкільного віку є пріоритетним завданням занять з фізичної культури. Система методів, прийомів і засобів фізичного виховання має передбачати реалізацію принципу всебічного розвитку особистості дитини, що обумовлює різнобічний вплив на різні сторони її рухової функції, включаючи комплексний розвиток усіх рухових якостей. Тому саме виконання основних рухів, загальнорозвиваючих вправ, участь у рухливих іграх дасть змогу дитині одночасно проявляти та удосконалювати різні рухові якості.

Таким чином, використання системи методів та прийомів для забезпечення оптимального рівня рухової активності дітей дошкільного віку на заняттях з фізичної культури дозволить активізувати їх рухову активність та забезпечити формування всебічно гармонійної особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Шевченко Ю. М. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого шкільного віку: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 128 с.
2. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 428 с.

3. Грищенко С. Оптимізація рівня рухової активності дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу.: Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок» № 9. Дрогобич 2019 –176 с.

4. Калуська Л., Калуський З., Гумениж М. Дошкільне виховання: Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку. м. Тернопіль, 2008. – 180 с.

Пєчка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Писаренко А. С.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ У РІЗНИХ ВИДАХ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток творчих здібностей – одне з головних завдань виховання дітей дошкільного віку. До творчих здібностей ми можемо віднести і музичні здібності, які складають сукупність таких здібностей як ладове відчуття, тобто емоційне сприймання та легке впізнання мелодій, здібність до слухового уявлення, яке проявляється у відтворенні мелодій на слух, музично-ритмічне

відчуття – навички для відчуття та відтворення ритму, абсолютний слух – здібність точно визначити висоту звуку без порівняння його з еталоном.

У процесі музичного виховання діти ознайомлюються з різноманітними музичними творами, набувають нових знань, умінь та навичок зі слухання музики, співів, музико-ритмічних рухів. Музичне заняття, як ніяке інше дає можливість для розвитку творчих навичок. Музична творчість, зокрема пісенна, розвиває увагу, пам'ять, розширює словниковий запас тощо.

Систематичне використання музичних творчих завдань допомагає розкрити потенціал дитини та дає змогу розвивати творчі здібності дошкільника за допомогою музики.

Розвиткові дитячої творчості за допомогою музики сприяє імпровізація. Вона дає змогу імітувати природність і непередбачуваність самого життя. Імпровізація може застосовуватись у двох напрямках фантазування. Це можуть бути: імпровізація з музичними звуками та імпровізація під музику. В імпровізації з музичними звуками виділяють такі види фантазування: тембральне, ритмічне та мелодійне [2, с. 18].

Музичні здібності складають єдність таких здібностей, як ладове відчуття, що проявляється в емоційному сприйманні та легкому впізнанні мелодій, здібність до слухового уявлення, що проявляється в точному відтворенні мелодій на слух (музична пам'ять), музично-ритмічне відчуття – здібність відчувати ритм та відтворювати його. Важливе значення має і абсолютний слух – здібність точно визначити висоту звуку без порівняння його з еталоном (хоча ця властивість не обов'язкова). Всі ці часткові здібності групуються навколо стрижневої здібності – музикальності, під якою розуміється здібність сприймати музику, як враження певного змісту (а не просто гармонійне поєднання звуків) [2, с. 6].

Основними завдання музичного виховання є:

1. Розвивати музичні і творчі здібності за допомогою різних видів музичної діяльності;

2. Формувати початок музичної культури, сприяти формуванню загальної духовної культури [2, с.7].

Методи та прийоми музичного виховання – це способи взаємопов'язаної діяльності дітей і педагога, які спрямовані на розвиток музичних здібностей, формування основ музичної культури дітей дошкільного віку [3, с. 24].

Виділяють такі методи музичного виховання: наочні; словесні; практичні. Види музичної діяльності для дітей дошкільного віку – слухання музики; співи; музична ритміка; гра на дитячих музичних інструментах [3, с. 76].

Слухання-сприймання є основою музичної діяльності. Сприймання у дитини і в дорослого через різний музичний і життєвий досвід не однакове. Сприймання музики дітьми раннього віку відрізняється мимовільним характером, емоційністю. З набуттям деякого досвіду, дитина може сприймати музику більш осмислено, співвідносити музичні звуки з життєвими явищами, визначати характер твору.

Унаслідок систематичного слухання дошкільники починають розрізняти й усвідомлювати засоби музичної виразності, жанри, форму творів, що в свою чергу, поглиблює естетичні почуття.

Слухання музики є підґрунтям залучення дитини до музики, оскільки завдяки цій діяльності закладаються основи музичної культури. Сучасні діти чують музику з різних джерел: аудіо записів, телепередач тощо. Для музичного розвитку дитини особливо важливе систематичне слухання музичних творів. Якість музичних творів, які звучать у дитячій аудиторії, повинна відповідати високим вимогам художності, оскільки перші враження дуже важливі для всієї наступної музичної діяльності.

Співи – найбільш доступна і масова форма музичного виховання. Співові належить провідна роль у музичному вихованні дошкільників. Завдяки співові у дітей дошкільного віку розвиваються такі творчі навички і вміння: розвиток музичного слуху; розвиток дитячого голосу та розширення співацького діапазону; формування дитячої пісенної творчості за допомогою імпровізації тощо.

Ритміка являє собою виконання простих танцювальних вправ під музику, вона доступна дітям, починаючи з раннього віку. Дитяча ритміка сприяє розвитку в дітей музичного сприйняття, емоційності і образності, вдосконаленню мелодійного і гармонійного слуху, музичної пам'яті, відчуття ритму, культури рухів, умінню творчо втілювати музично-руховий образ. Рухи під музику можна розглядати як важливий засіб розвитку особистості дитини. За твердженням Н. Ветлугіної, у музично-ритмічній діяльності разом з музикальністю та здатністю сприймання музики у зв'язку з її відтворенням у дітей розвиваються здібності виконавства (як виконання музично-ритмічних рухів) та музичнорухової творчості (як музично-ігрової й танцювальної творчості)

Завдяки музичній ритміці у дитини розвиваються основи музичної культури; розвиваються музичні здібності (емоційне відчуття музики, слухові уявлення, відчуття ритму); відбувається сприйняття музичних образів і їх вираження за допомогою рухів; дитина навчається визначати музичні жанри (марш, пісня, танець), види ритміки (гра, танець, вправа) тощо [3, с.140].

Завдяки грі на музичних інструментах можна досягти таких цілей у процесі формування дитячої творчості: розвиток музичних здібностей дитини засобами індивідуальної та колективної гри на музичних інструментах; розвиток творчої активності, уяви і фантазії дітей у процесі гри на дитячих музичних інструментах; ознайомлення дітей із дитячими шумовими, духовими, ударно-клавішними, струнними інструментами, а також народними інструментами, поширеними в Україні; формування практичних навичок з передання на дитячих музичних інструментах характеру музики, мелодії тощо.

Отже, залучаючи дітей у різні види музичної діяльності, педагоги сприяють розвитку музичних здібностей дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021.

2. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. Суми: Наука, 2004.
3. Розвиток творчих здібностей дітей засобами музичної діяльності в дошкільному навчальному закладі: Херсон, КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». 2013.
4. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017.

Пєчка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Волочай А. О.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ М. ЄФИМЕНКА

У сучасному світі досить гострою постає проблема ціннісного ставлення до здоров'я підростаючого покоління. Проаналізувавши наукові дослідження, прийшли до висновку, що ціннісне ставлення до здоров'я закладається ще в ранньому дитинстві. Вчити й вчитися піклуватися про своє здоров'я треба

починати ще з дитинства. Одним з інноваційних та сучасних підходів до розвитку та формування ціннісного ставлення до здоров'я дітей є технологія Миколи Єфименка «Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей».

Сама технологія спрямована на розвиток і оздоровлення дітей. М. Єфименко визначив так звані «золоті правила».

1. Йти за логікою природи (педагогіка повинна бути природною).
2. Фізичне виховання дітей повинно здійснюватися по спіралі, нове поєднуючи з відомим.
3. Педагогічний спідометр, або так звані загальнорозвиваючі вправи (підбирати підготовчу частину заняття згідно з «еволюційною гімнастикою»).
4. Поділ заняття на три частини за фізіологічною суттю.
5. Театр фізичного виховання дітей (граючи – оздоровлювати, граючи – виховувати, граючи – розвивати, граючи – навчати).
6. Позитивна, світла енергія радості і задоволення (фізичне виховання повинно заряджати дітей позитивними емоціями).
7. Руховий портрет дитини «малює» методика ігрового тестування.
8. Створи тренажери сам!
9. Здоров'я здорових вимагає профілактики та корекції.
10. Через рухи та гру – до виховання Людини майбутнього.

Технологія спрямована на формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку. Упроваджуючи її в освітні процеси ЗДО, педагоги сприяють формуванню ціннісного ставлення до свого здоров'я дошкільників. Особливе місце у даній методиці посідає принцип «двох засад у педагогіці», що передбачає різні підходи до організації роботи з дівчатками та хлопчиками. М. Єфименко розкрив цей принцип у своєму дослідженні «Еротична культура в педагогіці дошкільного дитинства (на прикладі фізичного виховання)». Автор не має на увазі відділяти на заняттях хлопчиків і дівчаток, лише наголошує, що в системі роботи повинно бути місце для окремих занять, у яких буде домінувати виховання статевих ознак: рухових та особистісних ознак чоловічої статі й жіночності. Особистісні ознаки чоловічої статі: фізична сила,

витривалість, спритність, швидкість, атлетичність, висока енергійність, наступальність, сміливість, ризиковість, рішучість, наполегливість, цілеспрямованість, сила волі, лідерство. Особистісні ознаки жіночності: гнучкість (пластичність), точність рухів, координованість, легкість, стрункість, відчуття ритму, витонченість, артистичність, лагідність, ніжність, естетичність, граційність, примирливість, терплячість. «Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей» розрахований на підпорядкування занять одній великій тематичній грі, або макрогрі. Використовуючи такий метод, дітям буде цікаво на заняттях фізичного виховання. У авторській програмі автор значну роль приділяє спілкуванню: педагога з дітьми, дітей між собою, з іграшками-персонажами. Поєднання рухової та мовленнєвої діяльності у фізичному вихованні дітей передбачає: монолог педагога з метою створення у дітей відповідного ігрового настрою (настанова на початку заняття та після його завершення); діалог між педагогом і дітьми з метою інформування їх про явища життя, поповнення їх знань, розширення світогляду. М. Єфименко широко упроваджує методичний прийом «створення педагогічного вакууму»: педагог починає фразу, а діти закінчують її, дбаючи, щоб вона відповідала конкретній ігровій ситуації; озвучування рухів пропонованою ситуацією образу. Також, через правильно підібрані приклади, педагог може вплинути на дітей, усвідомлюючи їх у важливість для збереження й зміцнення власного здоров'я. У педагогічній технології «Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей» як форми фізичної активності дітей, застосовують обґрунтований її автором горизонтальний пластичний балет («пластик-шоу»). Найважливішими в ньому є музичність, граційність, естетичність. Обов'язковою умовою програми горизонтального пластичного балету є вихідна стартова поза лежачи на спині, руки вздовж тулуба, тіло розслаблене і спокійне. Завершувати програму повинна поза стоячи на колінах, спина пряма, направлена вперед-вгору, руки простягнуті «до Сонця», пальці рук випрямлені і розведені, погляд спрямований вперед. Філософський сенс цієї пози означає радість життю, Сонцю, новому дню, природі. Всі рухи у «пластик-шоу» мають бути плавними,

м'якими, пластичними. Вправи виконують під відповідну музику, з використанням елементів хореографії, яка є естетичною складовою рухової активності дітей. Горизонтальний пластичний балет, як новий синтетичний напрям у фізичному вихованні дітей, об'єднує все виразне з художньої гімнастики, аеробіки, балету, брейкдансу, шейпінгу, акробатики, музичних занять. Елементи пластичного балету може успішно замінити комплекс гімнастики пробудження. Скорочені його програми можна використовувати як фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи, фізкультурні розваги і свята.

Отже, можемо констатувати, що технологія М. Єфименка має розвивальний та оздоровчий ефект, є оригінальною системою фізичного виховання дітей. Завдяки запропонованій системі роботи, можна мотивувати дітей дошкільного віку усвідомлювати потребу в збереженні й зміцненні власного здоров'я та здоров'я інших людей, сприяти опануванню вмінь і навичок здорового способу життя через радість і позитивні емоції. І надалі – виховувати здорове покоління нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посіб.] / І. М. Дичківська. Київ: Академвидав, 2004. 218 с.
2. Москаленко Н. В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл] / Н. В. Москаленко, О. О. Власюк, І. В. Степанова, О. В. Шиян. – Дніпропетровськ: Інновація, 2011. 238 с.
3. Пластик-шоу-класик (або з чого починати засвоювати цю технологію у дошкільному навчальному закладі) [Текст] / Юлія Бойко. – Вінниця: Нілан, 2013. 35 с.
4. Програма з фізкультурно-корекційної роботи у дошкільних навчальних закладах за авторською естетико-оздоровчою системою «Горизонтальний пластичний балет (пластик-шоу)» [Текст]: для використання в дошк. навч. закл.

/ Єфименко М. М., Мельніченко Ю. В.; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти.
Вінниця: Нілан, 2015. 55 с.

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Ткаченко М. А.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР

У наш час актуальність використання рухливих ігор в закладі дошкільної освіти є доцільною. Більшість сучасних дітей займаються руховою активністю тільки в дитячому садку. Покоління А (альфа) багато вільного часу проводять за гаджетами (телефон, ноутбук, комп'ютер та іншими інноваційними технологіями) тобто мало рухливо. Батьки не обмежують знаходження дітей перед телевізором, а це згубно впливає на здоров'я дітей і психічне, і фізичне. Окрім того, довготривале перебування перед комп'ютером призводить до проблем із зором, опорно-руховим апаратом, який у подальшому житті може

призвести до значних проблем з поставою та іншими вадами здоров'я, які тісно пов'язані з руховою активністю у дошкільному віці.

Основним засобом формування рухових якостей у дітей в закладі дошкільної освіти є руховий режим. Рухливі ігри як засіб формування у дітей фізичних якостей розглядало багато дослідників (В. Данилова, Д. Ельконін, А. Запорожець, П. Гальперін). Значенням та проблемами впровадження рухливих ігор в ЗДО для гармонійного розвитку дітей призначені наукові праці психологів і педагогів. Учені (Т. Ленська, П. Лесгафт та ін.) розглядають їх як засіб формування у дітей таких якостей як самоорганізованість та дисципліна у дошкільників. Праці Е. Вільчковського призначені проблемі використання рухливих ігор у різних вікових групах, керівництва та організації ігор з дітьми дошкільного віку. Психологи та педагоги (А. Вавилова, О. Колесникова, Т. Ленська, Ю. Шишкіна) обґрунтували, розкрили та експериментально перевірили значення рухливих ігор для повноцінного розвитку, довели вплив рухливих ігор на розвиток у дітей основних рухів і рухових якостей. Таким чином, рухливі ігри є важливим засобом фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Рухлива гра – це активна рухова діяльність дітей, для якої характерні творчі рухливі дії, мотивовані сюжетом. Ці дії частково обмежуються правилами, спрямованими на подолання різних труднощів. Зміст рухливої гри складає її сюжет (тема, мета, завдання), правила й рухливі дії.

Види рухливих ігор:

- ігри-естафети – це змагання, в яких гравці на швидкість виконують завдання, що відповідають їх психофізичним можливостям (перестрибнути через струмок, перелізти через колоду, пролізти через обруч, під дугою тощо).

- загальнорозвиваючі ігри, спрямовані на одночасний розвиток у дітей кількох різноманітних рухів і формування таких якостей як сила, спритність, витривалість, швидкість реакції.

- цілеспрямовані ігри дозволяють зосередити увагу педагога на якомусь одному завданні, наприклад, на розвитку певної групи м'язів або закріпленні певного мовного матеріалу.

Загальні завдання, які реалізуються через використання рухливої гри:

- формує рухові вміння та навички бігу, стрибків, метання тощо, здатність узгоджувати рухи із мовленням шляхом виконання логоритмічних вправ під музичний;

- удосконалює відчуття рівноваги, темпу, ритму;

- розвиває слухову, рухову увагу та пам'ять, кінетичний праксис, уяву, уміння дітей орієнтуватися у просторі, фізичні якості (швидкість, силу, спритність, гнучкість, витривалість), емоційно-вольову сферу;

- зміцнює здоров'я покращує діяльність дихальної, серцево-судинної систем, стимулює обмінні процеси, позитивно впливає на нервову систему, підвищує опірність до застудних захворювань; формує правильну поставу, позбавляє плоскостопості.

Функції рухливих ігор:

- соціальна функція. Рухлива гра не може існувати без спілкування. У рухливій грі реалізуються емоційні зв'язки між дітьми, здійснюється розподіл ролевих функцій. Рухливі ігри задовольняють природну потребу в рухах, сприяють розвитку характерних і важливих видів взаємовідносин: співпраця - допомога товаришам у грі та суперництво.

- оздоровча функція. У основу рухливих ігор закладені природні рухи, які активізують функціональний розвиток органів і систем. Різноманітні рухи і дії в грі сприяють удосконаленню організму, зміцнюють його стійкість проти сприятливих умов зовнішнього середовища, впливають на загальний фізичний розвиток та на здоров'я організму.

- виховна функція. Через рухливі ігри здійснюється зв'язок фізичного виховання з моральним, розумовим, естетичним, духовним. Крім цього позитивний настрій під час гри дозволяє: формувати необхідні навички та уміння, які застосовуються в побуті і трудовій діяльності; досягати великої

рухової активності, яка сприяє засвоєнню і вдосконаленню рухових умінь і навичок; збагатити руховий досвід і вміння управляти тілом у складних умовах, що позитивно впливає на засвоєння техніки і тактики спортивних ігор; розвивати рухові якості (сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість); формувати систему знань, засвоєння яких сприяє підвищенню загальноосвітньої культури і дозволяє забезпечити свідому основу оволодіння різними видами рухової діяльності, що дає змогу оволодіти спеціальними знаннями з фізичної культури.

Рухлива гра має правила – норми поведінки, які є обов'язковими для всіх учасників гри. Особливу роль у роботі з дошкільниками мають командні ігри, адже в них діти повинні так би мовити продовжити дії попереднього учасника. Ці ігри мають важливу роль, завдяки ним діти вчаться працювати разом задля перемоги – як одне ціле. Також варто приділити увагу іграм-естафетам, дії в них зазвичай виконуються послідовно, кожен учасник виконує тільки одну дію, діти обирають те завдання яке їм найбільше подобається. Підбираючи ігри вихователь повинен враховувати такі аспекти як: вік дітей, їх можливості. Діти п'ятого року життя прагнуть мати друзів серед однолітків. Ігри в які вони грають, стають складнішими та мають більш рольовий сюжет. Саме тому дітям подобається грати в ігри, в яких вони виконують певну роль, здебільшого головну. Тому вихователеві слід підбирати ігри в яких є сюжет, дійові особи, щоб дитина по можливості була ведучою. Проте слід зауважити, що не всі діти полюбляють знаходитися в центрі уваги, тому таких дітей не слід одразу визначати виконувати головну роль, лише поступово мотивувати до активності. Дітей цього віку потрібно хвалити, проте якщо дитина під час гри щось зробила невірно, їй потрібно про це сказати та показати як правильно виконувати відведену їй роль. Дітям середньої групи слід підбирати ігри з віршованим текстом, потішками, щоб у процесі розвитку фізичних якостей розвивати мовлення; упроваджувати ігри на орієнтуванні в просторі та інші.

Отже, беручи до уваги всі показники, які перераховані зверху, ми можемо зробити висновок, що фізичне виховання є основою всебічного розвитку

дитини. У цей період закладається фундамент здоров'я, нормального фізичного розвитку та виховуються основні риси особистості людини. Тому створення відповідних умов для комплексного вирішення цих завдань є предметом вивчення теорії фізичного виховання дошкільників. Такі фізичні якості як швидкість, спритність, витривалість, сила допоможуть дитині в подальшому дорослому житті. Рухливі ігри, особливо ті, які проводять на свіжому повітрі у осінню та зимову пору в поєднанні із зарядкою та заняттями з фізичного виховання, допомагають зміцнити та загартувати дитячий організм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богініч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри: Навч.-метод, посіб. К.: Шк. світ, 2007. 120 с.
2. Вільчковський Е. С. Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: мандрівець, 2008. 128 с.
3. Вільчковський Е. С., Курок, О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД Університетська книга, 2008. 498 с.
4. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: журнал / [авт. Л. С. Журавльова, Н. І. Король] Запоріжжя 2016. 107 с.

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Супрун М. О.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДО

На сучасному етапі виховання патріотизму у дітей дошкільного віку набуває особливого значення. Починаючи з раннього віку, педагоги виховують у дітей повагу та інтерес до історії рідного краю, культури, традицій свого народу; відбувається засвоєння таких цінностей, як любов до рідної землі, пошана до батьків, свого родоводу, прагнення пізнати духовні й культурні надбання свого народу, національних героїв.

Любов до Вітчизни починається з любові до своєї малої батьківщини – місця, де людина народилася.

У цьому зв'язку, величезного значення набуває визначення мети, завдань, змісту та засобів патріотичного виховання дітей дошкільного віку в процесі музичної діяльності

До основних завдань патріотичного виховання дошкільнят на заняттях з музики належать:

- формування любові до рідного краю (причетності до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста);
- формування духовно-моральних взаємин;
- формування любові до культурного спадку свого народу;
- виховання любові, поваги до своїх національних особливостей;
- почуття власної гідності як представників свого народу;
- толерантне ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

Патріотичне виховання засобами мистецтва визначаємо як динамічний процес становлення особистості як суб'єкта мистецької діяльності, спрямований на вироблення комплексної системи патріотичних цінностей, емоційно-позитивного ставлення до Батьківщини, усвідомлення особистої відповідальності перед близькими людьми та народом, життєтворчої самореалізації у сфері народно-мистецької спадщини українського народу.

Дієвим шляхом і засобом патріотичного виховання дітей дошкільного віку є дитячий музичний фольклор, який має чітко виражену виховну і патріотичну спрямованість, а саме:

- потішки, приказки, небилиці, колискові пісні, пісні-ігри, які готують дитину до життя;
- багато дитячих ігор та забав є наслідуванням вчинків, обрядів, процесів праці дорослих;
- заклички, приказки;
- дитячі розваги.

Для патріотичного виховання краще використовувати народну гру із співом та рухом. Така гра допомагає розвивати інтерес до співу, почуття ритму, пам'ять. За допомогою рухів діти вчаться передавати художній образ. У народній грі діти вчаться спілкуватися, залучаються до народних традицій, виявляють взаємовиручку, знайомляться з малими жанрами народної творчості.

На музичних заняттях проходить знайомство дітей з народними музичними інструментами; розкажується про те, що в старовину народні інструменти люди виготовляли своїми руками.

Кожний тимчасовий цикл (осінній, зимовий, весняний) закінчується тематичним святом або розвагою. Наприклад: розвага до «Дня Козацтва». Всіх дітей одягнути в українські народні костюми, танцювати українські танці, водити хороводи, грати в народні ігри, співати пісні. Таким чином ми також виховуємо патріотизм у дітей дошкільного віку.

Через музичні заняття, свята та розваги ми виховуємо любов до своєї країни, до рідного будинку, дитячого саду, рідної вулиці, до свого селища, любов і повага до армії, гордість за мужність воїнів.

Підтримка батьками процесу формування патріотизму може відбуватися шляхом:

- розповідання дітям про важливі події в житті сім'ї, родини, міста, громади;
- обговорення різних прикладів і моделей поведінки, зокрема власного досвіду про взаємини з іншими людьми;
- слухання українських пісень;
- ознайомлення із народною творчістю за допомогою перегляду вистав, фільмів, мультфільмів;
- розмова про права дитини, моделювання відповідної поведінки та висловлювання власних поглядів і думок задля набуття соціального досвіду.

Таким чином, у процесі проведення різних видів музичної діяльності в закладі дошкільної освіти, взаємодії з батьками педагоги виховують у дітей дошкільного віку патріотичні почуття. Завдяки музичній діяльності, святам, розвагам доносимо поняття любові та поваги до сім'ї, родини, країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021.

2. Іваницький А. І. Український музичний фольклор. Підручник для вищих учбових закладів. Вінниця: «Нова книга», 2004. 320 с.
3. Майборода Н. О. Патріотичне виховання засобами мистецтва вихованців сільських навчально-виховних комплексів «Дошкільний навчальний заклад – Загальноосвітній навчальний заклад»: дис. докт. пед. наук: 13.00.07. Умань, 2016. 234 с.
4. Файзуллина О. В. Етичне, патріотичне і культурне виховання дошкільнята на музичних заняттях в дитячому саду [Електронний ресурс]. 2014.

Пєчка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Бородата В.Є.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ПОСТАВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному суспільстві сьогодні постає питання формування правильної постави у дітей старшого дошкільного віку. За зовнішнім виглядом людини можна сказати про її стан здоров'я та самопочуття. Один із найважливіших

критеріїв при цьому є постава. Рівна, гарна осанка вказує про відсутність проблем з хребтом, а також про нормальний психічний стан. З іншого боку, правильна постава підтримує нормальне функціонування внутрішніх органів, а також дає відчуття впевненості у собі. Постава – це загальне поняття про звичайне положення тіла людини. Постава зумовлюється і регулюється рефlekсами пози і відтворює не тільки фізичний, а й психічний стан людини. Постава людини пов'язана з положенням хребетного стовпа і визначається статичними умовами, які у людини мають значні відмінності від усіх інших біологічних систем, у зв'язку з його вертикальним положенням. Питання формування правильної постави у дітей проаналізовано в дослідженнях В. Беленького, Т. Едемської, А. Казьміної, І. Кон, Г. Кроков'як, І. Мілюкової, Н. Чорної. Вплив фізичних вправ на формування постави визначено у працях О. Каптеліна, А. Лапутіна, М. Носко. Однак на сьогоднішній день в закладах дошкільної освіти спостерігається відсутність умотивованості вихователів до проведення роботи над формуванням правильної постави у дітей. У цілому порушення постави найчастіше лежить в недостатній руховій активності дітей та неправильне фізичне виховання. У більшості випадків, неправильна постава пов'язана з недостатньою чутливістю рецепторів, що визначають вертикальне положення хребта, або ослабленням м'язів, що утримують це положення, з обмеженням рухливості в суглобах. Питання профілактики порушень постави дітей і заходи, пов'язані з ними необхідно розглядати на педагогічних нарадах і батьківських зборах. Питання, пов'язані з формуванням правильної постави у дошкільнят, можна систематизувати у ряд заходів спрямованих на виховання і прищеплювання у дітей навичок правильної постави. Регулярно слід здійснювати індивідуальну роботу з дітьми, прислухатися до їхнього стану здоров'я, функцій і можливостей організму. За порадою лікаря-ортопеда цю гімнастику потрібно проводити вранці та ввечері (6-10 хв.). У сукупності вправ для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату включаємо завдання з предметами для всіх м'язів тулуба та стоп. Неодмінно проводити контроль за ефективним виконанням вправ.

Отже, в закладах дошкільної освіти проводяться різні здоров'язбережувальні заходи, спрямовані на формування правильної постави, зміцнення здоров'я дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021.
2. Неділько В. П. Актуальні проблеми здоров'я дітей. Лук'янова О. М. Думки, ідеї проф. Томіліна С. А. та їх втілення у ХХІ столітті. – Київ, 2005. С. 32–36.
3. Програма виховання і навчання дітей віком від 2 до 7 років «Дитина» Київ, 2020.
4. Разумейко Н. С. Види порушень постави у дітей молодшого шкільного віку та їх профілактика / Н. С. Разумейко, А. А. Давиденко, В. О. Скребець. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. Випуск 76. Серія : Педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ, 2010. – № 76. С. 153–255.
5. Рунова М. О. Рухова активність дитини в дитячому садку: посіб. для працівників дошк. закл., викладачів і студ. педвузів і коледжів / пер. з рос. мови М. О. Рунова. Харків: Ранок, 2007. 192 с.

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

Поліванова В. В.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ В ЗДО

На сучасному етапові постає проблема екологічного виховання, ціннісного ставлення до природи, яка стосується кожної людини на планеті. У Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті визначено, що важливою метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного створювати й розвивати цінності громадянського суспільства.

Аналіз екологічної ситуації на нашій планеті свідчить про те, що глобальне знищення природи – це побічний результат недбалості людини до діяльності в суспільстві: про це свідчить сьогоднішній стан нашої планети. Пізнання природи як єдиного цілого, встановлення зв'язків між окремими її елементами

та явищами починається в закладі дошкільної освіти. Діти отримують початкові природознавчі знання під час навчання, прогулянок. Важливо своєчасно створити умови для формування у дітей дошкільного віку елементарного природно-екологічного світогляду, почуття відповідальності за те, що відбувається довкола них, за наслідки їхніх дій у довкіллі.

Активне вивчення дітьми дошкільного віку освітніх знань, їх аналіз як основи почуттів, взаємодії з навколишнім світом у різних видах діяльності є суттєвим фактором продуктивного формування екологічного виховання. У ряді об'єктивних умов важливу роль виконує вихователь, його вміння активізувати та стимулювати розвиток інтелектуальної сфери особистості дітей. При вивченні екологічних знань важливу роль відіграє моральна та інтелектуальна сприйнятливості дитини, здатність до розумових операцій — аналізу, синтезу, порівняння тощо, а також їх експресивно-емоційне ставлення до об'єктів і явищ, які пізнаються. Ця особливість має перевагу в дошкільному віці й надає роботі педагога необхідну передумову.

Методика формування у дітей наукового поняття про живі організми опрацьовано в дослідженнях Є. І. Залкінд, В. Г. Гревцової, С. М. Ніколаєвої та ін. Головне, щоб діти в першу чергу набули необхідні знання про живі організми в середовищі в ході спостережень за ними та зі слів дорослого. Засвоєння інформації вимагає досить тривалого часу. Тому під час пояснень, спостереження та простих експериментів необхідно враховувати власний досвід дитини, її відчуття й сприймання. Беручи до уваги психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку, науковцями виокремлено соціально-моральні задачі, що визначають розвиток співпереживання й аналіз власних дій, поведінки, вчинків. Важливе розуміння та усвідомлення дитиною емоційного переживання щодо взаємодії з природними об'єктами. Виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей старшого дошкільного віку недосяжне без взаємодії педагогічного колективу та родини. Сім'я і заклад дошкільної освіти мають свою специфіку та особливість впливу на дитину, різне ставлення до виховання. Важливо, щоб виховні дії взаємодоповнювали

один одного, мали освітнє спрямування, яке сприяло б формуванню у дітей елементів екологічного світорозуміння, розвитку позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля, формуванню реалістичних уявлень про об'єкти та явища природи, практичних умінь дбайливого ставлення до її компонентів.

Отже, педагоги в ЗДО систематично спрямовують свою діяльність для формування ціннісного ставлення дітей до природи. Сім'я об'єднує здобуті дитиною у дошкільному закладі первинні уявлення про навколишній світ природи з її практичним і соціальним досвідом у повсякденному житті, розширює, поглиблює педагогічний вплив на особистість, що формується.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021.
2. Власенко К. О. Сутність поняття «ціннісне ставлення до сільськогосподарської праці». *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» / редкол. С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. Київ: Міленіум, 2016. Вип. 239. С. 36–41.
3. Кононко О. Л. Готовність майбутнього педагога до формування у дошкільників цілісної наукової картини світу. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т; редкол.: В. В. Вербець, М. С. Янцур, І. Д. Бех та ін. Рівне: РДГУ, 2017. Вип. 17 (60). С. 140.
4. Маршицька В. В. Екологічні проекти. *Дошкільне виховання*. 2001. №5. С. 24 – 25.
6. Піроженко Т. О. Проблема вивчення ціннісних орієнтацій дошкільників: пошук та результати дослідження. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Серія «Філософія, педагогіка, психологія». 2015. Вип. 37. С. 130–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2015_37_23.

9. Половіна О. А. До проблеми формування у дошкільників естетичних почуттів до природи. *Проблеми наступності освіти та розвитку особистості в контексті взаємодії освітніх закладів*. Збірник матеріалів міжрегіональної науково-практичної конференції. –Житомир, 2003. С. 69–71.

10. Половіна О. А. Сприймати природу розумом і серцем. *Дошкільне виховання*. 2006 р. № 11. С. 10–13.

Шкляєва Г.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

Лишко А.О.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ПОТЕНЦІАЛ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Виховання в старших дошкільників любові та бережливого ставлення до Батьківщини є актуальною проблемою сьогодення. У сучасних умовах розвитку нашої держави є дуже важливим виховання ціннісного (патріотичного) ставлення до своєї Батьківщини.

В основу патріотичного виховання підростаючого покоління повинні бути покладені культурні й історичні цінності, а також традиції і звичаї свого народу, тому можна сказати, патріотичне виховання є важливою державною задачею.

Головним завданням патріотичного виховання дошкільників є формування ціннісного ставлення дитини до своєї Батьківщини, до народу та держави. Одним із завдань української освіти та виховання є завдання нав'язати і виховати в кожного дошкільника патріотичні якості та цінності:

- повагу та любов до своїх батьків, родичів, предків.
- бережливе ставлення до рідної природи, землі.
- шанобливе ставлення до свого народу, до своєї мови та культури.

Щоб виховати в дитини ціннісне ставлення до Батьківщини, вона повинна бачити біля себе дорослих педагогів, батьків, рідних, які бережуть і люблять свою Батьківщину [1].

Базовий компонент дошкільної освіти, як державний стандарт, розкриває й ознайомлює дітей з такими поняттями «держава», «народ», «людство».

Застосування народознавчого матеріалу на заняттях з дітьми старшого дошкільного віку, потрібно для того, щоб діти змогли проіннятися національним духом і буттям свого народу.

Кожен вихователь має можливість створити свою неповторну систему, щоб виховувати в дітях ціннісне ставлення до Батьківщини та свого народу.

Дошкільників потрібно знайомити з історією виникнення своєї Батьківщини, так вони краще будуть засвоювати знання і виховуватимуть в собі шанобливе ставлення до Батьківщини. Ще дошкільників слід познайоми з видатними місцями свого рідного краю, музеями.

З раннього дитинства в дітях треба виховувати та розвивати почуття любові до своєї Батьківщини місця де вона народилася. Дітей старшого дошкільного віку слід вчити, що їх рідний край – це частина великої і могутньої держави. Для формування сильного почуття поваги та любові дітям необхідно показати всю велич і могутність рідного краю, його красу та безмежні

простори. Дітей потрібно ознайомити з традиціями та святами свого народу, розказати дітям про народні ігри свого народу («Розлилися води», «Калина», «Галя по садочку ходила» та інші) адже всім відомо, що діти навчаються через гру [2].

На думку видатного вченого К.Д. Ушинського, тільки народне виховання є живим органом в історичному процесі народного розвитку.

А. Богуш виділяла основні навчальні завдання, якими повинен керуватись вихователь: прагнення дітей глибше ознайомитися зі своїм народом. Бажання дітей вчити українські приказки, казки, загадки, вірші. Вчити дітей не важким трудовим навичками, які пов'язані з народними ремеслами. Навчати дошкільнят виготовляти вироби з глини, розписувати іграшки, посуд за українськими мотивами. Вихователь повинен залучати дітей до народної творчості та мистецтва, організовувати національні свята та разом з дітьми приймати в них участь. Так у дітей краще будуть розвиватися патріотичні почуття до своєї Батьківщини, а також діти будуть отримувати позитивні емоції [3].

Отже, виховання ціннісного ставлення до Батьківщини починається із сім'ї та рідної домівки, тому що батьки – це перші люди, яких бачить дитина, з якими вона спілкується, бере приклад. Саме батьки особистим прикладом повинні навчати дитину, а вихователі повинні підтримувати та збагачувати ці знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О. М. Каплуновська, І. І. Кичата, Ю. М. Палець ; за наук. ред. О. Д. Рейпольської. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 72 с.
2. Філімонова Т. О. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку : конспект лекцій. Харків : Одісей, 2003. 128 с.

3. Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку: колективна монографія / О. Л. Кононко, Н. П. Пихтіна, С. І. Матвієнко, А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець ; за заг. ред. Т. А. Латковської. Ніжин : НДУ, 2020. 197 с.

Шкляєва Г.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти*

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Лукаш А.А.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ГРА ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

«Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте.

Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі.

Отже, гра, її організація - ключ в організації виховання»

А.С Макаренко

Сучасний світ та суспільство дуже стрімко розвиваються, разом з цим збільшуються вимоги до дітей дошкільного віку. В умовах нового освітнього

простору не потрібне засвоєння людиною якомога більшої кількості інформації та знань, зараз важлива готовність та відкритість до спілкування, вміння слухати та чути, вести грамотно діалог, вільно ділитися своїми думками, шукати потрібну інформацію та відсіювати зайву, працювати з набутими знаннями та вміти застосовувати їх в практичній діяльності. Гра – основний вид діяльності в дошкільному дитинстві, тому саме вона повинна займати важливе місце в житті дитини-дошкільника.

Гра в дошкільному віці – це необхідність, адже саме через неї дитина задовольняє всі свої потреби: розумового, психічного, фізичного, естетичного, морального, трудового та мовленнєвого розвитку. В дошкільному дитинстві потрібно приділяти грі особливу увагу як зі сторони педагогів, так і з сторони батьків. Через гру дитини проявляє себе, свої здібності та навички, які необхідні для подальшого гармонійного розвитку особистості, тому ігрова діяльність повинна бути насиченою та нести всю необхідну інформацію про навколишній світ та правила життя в суспільстві.

Видатний педагог К. Ушинський сказав про гру так: «гра – це могутній виховний засіб, в якому реалізується потреба людської природи» [1]. Тому кожна дитина повинна мати право на дитинство, і передусім право на розвиток своєї ігрової діяльності.

Доцільним буде введення діяльнісного підходу в процес ігрової діяльності дитини, тобто дати дошкільнику проявити свою самостійність та активність, навчити самостійно, через гру, вирішувати проблеми, та знаходити правильне рішення. Тому А.С. Макаренко акцентував увагу на тому, що: «гра без зусиль, гра без активної діяльності – завжди погана гра», і це насправді такі є, адже діти повинні діяти, та набувати знання для практичної діяльності, щоб використовувати їх в своєму житті [1].

В дошкільному дитинстві дорослий є для дитини провідником не тільки у світ гри, а й у суспільство в цілому, де він повинен стати другом, порадником, опорою, наставником та захистом. Дуже важливо подавати малюку правильний приклад, адже діти копіюють дії дорослого, і відтворюють їх у процесі ігрової

діяльності [2].

Ігри дітей мають бути різноманітними, яскравими та інформативно наповненими. Адже дитяча гра повинна насичувати життя дітей різнобарвними емоціями, тільки тоді вона запам'ятається та донесе потрібну інформацію. Якщо ж дошкільник не отримає достатнього ігрового досвіду, в дорослому житті така людина буде виявляти нестачу певних умінь, знань та навичок.

Отже, з вище сказаного можна зробити такий висновок:

- ігрова діяльність повинна займати важливе місце в дошкільному дитинстві;
- гра повинна бути насичено, яскравою та інформаційною, такою, щоб надати дитині певні уміння, знання та навички;
- дорослий – провідник у світ гри, який повинен зробити все для того, щоб ігрова діяльність викликала інтерес та позитивні емоції у малечі;
- діяльність під час гри – успішні практичні навички у дошкільника, що є необхідними впродовж всього життя [3].

Отже, тема впливу ігрової діяльності на різнобічний розвиток особистості дитини є досить актуальною та багатогранною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Завязун Т.М. Цілеспрямована ігрова діяльність дошкільника – запорука успішного навчання в школі. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 328 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ. 2021.
3. Эльконин Д. Б. Психология игры. Москва :Просвещение, 1976. 360 с.

Шкляєва Г.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та психології*

дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Нікуліна М.Р.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Проблема розвитку мислення дошкільників – предмет наукових досліджень багатьох психологів і педагогів уже багато років. Адже саме мислення це важливий етап формування повноцінної особистості дитини.

Мислення – процес опосередкованого і узагальненого пізнання людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях, зв'язках і відношеннях.

Початки дитячого мислення починають формуватися з раннього дитинства. З початку - це наочно-дійове мислення, згодом починає розвиватися наочно- образне і тільки потім починають формуватися перші узагальнення, які засновані на досвіді практичної предметної діяльності. Старші дошкільники здатні робити узагальнення, їхнє мислення характеризує допитливість, активність і багато іншого. З часом дитина починає розв'язувати більш важчі і

різноманітніші завдання. Вона постійно ставить перед собою пізнавальні завдання та шукає пояснення явищам за якими доводиться спостерігати, а іноді і вдаватися до експериментів. Діти починають усе частіше і частіше міркувати про явища, які не були пов'язані з досвідом, але про які вони дізнались із розповідей дорослих, мультфільмів, телепередач, книг [1].

Мислення дошкільників значно відрізняється від мислення школярів, а тим більше від мислення дорослої людини. Наприкінці третього року життя мислення дітей є наочно-дійовим і наочно-образним. Це означає, що дитина мислить, спираючись на уявлення, яке відокремлюється від практичних дій. Надалі дитина може згрупувати предмети, самостійно встановлювати зв'язки між окремими предметами чи фактами. Діти в 4-5 років частіше виявляють ініціативу у з'ясуванні питань, роздумах («Навіщо поливають квіти?», «Чому листя пожовкло?»). У старшому дошкільному віці відбувається бурхливий розвиток наочно-образного мислення. З'являється здатність використовувати в мисленні образи, символи. Так, в цьому віці діти розуміють зміст математичних функцій додавання та віднімання, розуміють відношення частини та цілого. Дитина починає експериментувати, в неї розвивається нестандартність мислення, формуються узагальнені способи мислення: порівняння, пошук схожостей, відмінностей, класифікація, аналіз, поєднання.

Особливий тип мислення дитини - дитяче експериментування виділив Н.Н.Поддяко. У процесі експериментування дошкільник завжди отримує нову, здебільшого несподівану інформацію, яка допомагає сприяти зміні самих дій та уявлень дитини про сам об'єкт. Перетворення об'єкта завжди призводять до виявлення малюком його нових властивостей. Зустрічаючи малознайомі предмети, дитина старшого дошкільного знову переходить до перерахування тільки їх зовнішніх ознак або зовсім вказує лише на призначення предмета. Правильно згрупувати предмети дошкільники можуть, якщо їм відоме узагальнююче визначення.

Здатність до узагальнення, що є основою словесно-логічного мислення. Ж. Піаже довів, що в у дітей ще немає уявлення про класи об'єктів. Об'єкти

вони грукують лише за ознаками, які легко можуть змінюватися. Починають формуватися операції. Так, старші дошкільники при групуванні об'єктів можуть ураховувати лише дві ознаки. Як приклад можна дослідити завдання: дітям запропонувати вибрати найбільш несхожий об'єкт із групи, у одну з входять два кола (велике і мале) і два квадрати (великий і малий). При цьому коло й квадрат відрізняються за кольором. Якщо показати на будь-яку із фігур, а малюка попросити назвати саму несхожу на неї, можна впевнитись: дитина здатна ураховувати обидві ознаки. В дослідженнях радянських психологів, діти старшого дошкільного віку можуть міркувати, даючи причинні пояснення, якщо лише аналізовані відносини не виходять за межі їхнього наочного досвіду [2].

Кожен вид мислення посідає окреме місце в процесі психічного і розумового розвитку дитини дошкільного віку. Найбільш прості його види не зникають, а з появою складніших лише продовжують розвиватися протягом усього подальшого життя і є важливими для виконання різних видів людської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 424 с.
2. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї. Київ : МАУП, 2001. 96 с.
3. Пащенко С Ю. Загальна психологія : навч. посіб. Запоріжжя, 2004. 132 с.

Шкляєва Г.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

Клименко Л. М.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка
м.Кременчук*

ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖИТТЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасні діти, особливо дошкільного віку, все частіше не усвідомлюють для чого взагалі вони живуть, не розуміють своїх можливостей та віддають перевагу гаджетам, аніж розвитку та цікавим речам, які оточують їх. Суспільство сьогодення зумовлює важливість виховання особистості нового типу – креативної та творчої, з високими культурними, духовними та моральними якостями. Відповідно до вимог сьогодення, дитина повинна мати креативне мислення, здатність приймати рішення та мати гнучкість у мінливих умовах. Тому, слід зауважити, що формування у дошкільників ціннісного ставлення до життя - це дуже важлива та базова складова дошкільної освіти, якій потрібно приділяти неабияку увагу. Адже ця складова впливає на життя дитини у майбутньому.

В основі формування ціннісного ставлення дошкільника до життя лежать такі основні складові: соціально-комунікативні навички, взаємовідносини між батьками та близькими, природний процес становлення особистості та власне бажання до пізнання [1, с. 174]. Виходячи з цього, можна сказати, що потрібно переорієнтувати освітні цілі з інформаційних компонентів (знання, навички) на формування ціннісного ставлення дошкільника до життя. Саме таке переорієнтування і є головною задачею становлення особистості.

Відомі психологи А.Н. Леонтьєв, В.Н. Мясіщев, С.Л. Рубінштейн, А.В. Кир'якова та Б.Т. Лихачов, які приділяли увагу саме становленню ціннісного ставлення до життя у дошкільників, у своїх працях вказують на те, що ціннісне відношення дитини до життя складається під впливом різних об'єктивних (природа, предмети, інші люди і т.д.) і суб'єктивних (темперамент, особливості способу мислення, почуттів, дій) факторів, процесу інтеріоризації цінностей в структуру внутрішнього плану свідомості (ціннісні орієнтації).

Проаналізувавши праці педагогів і психологів, слід зазначити, що процес формування ціннісного ставлення до життя у дошкільника включає такі основні напрямки:

- створення умов для сприйняття, усвідомлення цінностей при широкому діапазоні ціннісного пізнання;
- створення умов для переживання кола цінностей, прояви емоцій;
- стимулювання мотивації поведінки та прогнозування поведінки в їх цілісності.

Ціннісне ставлення дитини до життя - динамічне, внутрішньоособистісне, суб'єктивно-оцінне поняття, яке містить наступні компоненти [3, с. 296]:

- когнітивний - засвоєння дітьми зразків-еталонів, які являють собою зовні орієнтири, що позначають властивості предметного світу, відносини між людьми. На думку Запорожця А.В., еталони дозволяють дитині сприймати та оцінювати навколишнє життя;

- емоційний - провідний та регуляційний компонент. Емоції служать сполучним компонентом при перекладі зовнішніх впливів в особистісно-

значущий сенс, спонукають дітей до оціночних суджень, розумової та практичної діяльності;

- діяльнісний - охоплює різні форми прояву особистісної активності дошкільника, характеризується наявністю зацікавленості, оцінює «Я» дитини. Основною формою вираження ціннісних орієнтацій у дошкільнят виступають емоційно - насичені образи. Образ вбирає в себе оціночне вираження думок, почуттів дитини. Для цього діти можуть використовувати найрізноманітніші засоби: мовні, образотворчі, рухові та ін.

Спираючись на погляди Петровського А.В, слід зазначити, що ціннісне відношення слід формувати для таких світів: рукотворний світ, світ природи, соціальний світ, «Я сам» [2, с. 512]. Саме з цих чотирьох світів разом, буде формуватися ціннісне уявлення дитини про життя.

Отже, ціннісне ставлення дітей до життя важливо формувати на всіх етапах життя людини, особливо у дошкільному віці. Наприклад, на одному виді заняття - вчити чуттєво сприймати предмети та природу, на іншому - висловлювати оціночні судження до явищ природи, творів мистецтва, на третьому - відображати життєві явища в образах, на четвертому - комплексно реалізовувати всі компоненти, що входять до поняття ціннісне ставлення дитини до життя. Особлива місія у формуванні ставлення до життя дитини, належить вчителю-вихователю, як супутнику й порадику у пізнавальному дитячому освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воспитание гуманных чувств у детей / под ред. Л. Н. Проколиенко, В. К. Котырло. Київ : Рад. школа, 1987. 174 с.
2. Петровський А. В., Ярошевський М. Г. Психологія: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 512 с.

3. Психология личности и деятельности дошкольника / под ред. А. В. Запорожца, Д. Б. Эльконина. Москва : изд-во «Просвещение», 1965. 296 с.

Остапко Л.О.

старший викладач кафедри педагогіки

та психології дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Сень В.С.

здобувач вищої освіти

освітньо-кваліфікаційного рівня

«Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ПРОФЕСІЇ ДОРΟΣЛИХ.

В період дошкільного віку діти виявляють не малий інтерес до різних професій: з'являється бажання наслідувати старших, діти відчують радість і задоволення від трудових зусиль, розуміють користь від своїх дій, виявляють бережне ставлення до дорослих та їхньої праці.

Це дає можливість визначитися дитині зі своїм шляхом в майбутнє, адже діти, які приходять в заклади дошкільної освіти, - це майбутні трудівники, учасники грандіозних подій, що відбуваються у нашій країні.

Питання виховного значення праці в дошкільному навчальному закладі вивчали А.Н. Белоус, Д.Б. Ельконін, В.І. Логінова, М.А. Машовець,

Т.І. Поніманська, В.О. Сухомлинський та інші. Мета даного реферату – розкрити особливості формування у дітей важливих для праці дорослих якостей, щоб вироблялися початкові трудові вміння та навички.

Щоб ознайомити дітей з професіями дорослих використовують різні методи, наприклад, спостереження за працею дорослих, читання художніх творів, розгляд картин, бесіди, діафільми, сюжетно-рольові ігри, і, звісно, участь самих дітей у праці дорослих. Гра відіграє вагомую роль у формуванні уявлень дітей про професії, адже саме гра є першим «штурвалом» в їхньому житті. З її допомогою дитина відкриває в собі якості та здібності для певної професії. Відомий видатний педагог В. Сухомлинський писав: «В грі перед дітьми розкривається світ, також творчі можливості особистості. Не буває без гри повноцінного розумового розвитку. Гра – це велике вікно світла, через яке в духовний світ дитини вливається потік уяви, уявлень про навколишнє. Гра – це іскра, яка запалює вогники допитливості та любові до знань».

Діти зводять «будиночки» з кубиків і селять туди «робітників», споруджують «потяги» та подорожують іншими містами. І нехай це лише гра, але вона розвиває уяву, думки, мислення дитини, є фундаментом для виховання інтересу та поваги до праці.

Важливою частиною уявлень дітей про професії є виділення якостей для людей певних професій: лікар ввічливий, уважний; вчитель – веселий, чемний. У дитини з'являється повага до праці дорослих, вона починає розуміти її суспільне значення. Знання про працю дорослих є центральною ланкою уявлень про соціальне оточення. У різних видах праці дитина отримує, узагальнює і систематизує поняття про працю дорослих, їхні професії; проходить перший етап професійного самовизначення, коли з'являються перші вподобання, професійні інтереси. Також розширюються знання дитини про професії. За дослідженнями А.Н. Белоус, старші дошкільники можуть назвати 4-15 професій, які зустрічалися їм. Зокрема, хлопці краще знаються на традиційних «чоловічих» професіях, таких як військові(льотчик, танкіст, солдат), також спеціальностями, які пов'язані з різними видами транспорту, з

будівництвом(будівельник, каменяр, екскаваторник). Дівчата частіше ознайомлені з «жіночими» професіями вихователя, вчителя, перукаря, медичної сестри, продавця, тощо.

У ознайомленні дітей з професіями гра є важливим компонентом. Вона вимагає, щоб дитина, коли грається, віддавала максимум енергії, розуму, стриманості. Гра поступово стає тяжкою працею і пройшовши зусилля приводить до задоволення. В процесі гри дитина добудовує в уяві те, що вона не може побачити в навколишньому середовищі, коли захоплюється вона не помічає, що навчається та пізнає нове, розвиває пам'ять, використовує свій раніше набутий досвід, фантазує.

Праця дитини набуває специфічного характеру, бо включає в себе ігрові моменти, пов'язує їх з уявними ситуаціями, дитина прагне до наслідування дорослих.

У дітей старшого дошкільного віку розширюється уявлення про навколишнє, збагачується життєвий досвід. Вони отримують знання про працю людей, які створюють машини, роблять меблі, шують одяг, тощо. Діти цього віку повинні вміти самостійно використовувати отримані знання про працю та взаємовідносини між працівниками дошкільного закладу, про трудові відносини дорослих. Також про взаємозалежність праці кожного з працівників дошкільного закладу.

Згідно з твердженням Д.Б. Ельконіна, в цьому віці відбувається замикання зв'язку між предметним світом та людськими відносинами. Тому ознайомлення дітей з трудовою діяльністю дорослих відіграє важливу роль у встановленні зв'язку із світом дорослих. Отже, гра – це інструмент, яким дитина керує коли створює уявлення про якусь професію. Коли дитина програє у грі, у неї виникає симпатія, а симпатія в подальшому створює умови для успішної реалізації себе у цій діяльності.

Важливого значення набувають спільні зусилля батьків та вихователя, адже батьки розвивають і впливають на дитяче світосприйняття, а діти їх наслідують. Тому батьки повинні подавати достойний приклад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудкевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2006, 456 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1977. 380 с.

Остапко Л. О.

*старший викладач кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Коломієць Д.С.

*здобувач вищої освіти
освітньо-кваліфікаційного рівня
«Молодший спеціаліст»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ВИХОВАННЯ ПРАЦЕЛЮБНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ

Трудове виховання дітей дошкільного віку, як одна зі складових всебічного розвитку дитини, ґрунтується на певній сумі знань, рівні їх прийняття та осмисленості маленькою особистістю. Питання трудового виховання дітей знайшло своє відображення в історії вітчизняної педагогіки:

працях Дж. Дьюї, К. Ушинського та інших. Теоретичні та методичні аспекти питання розкрито в багатьох дослідженнях педагогів. Зокрема, проблемою виховання у дітей працелюбності займалися П. Блонський, А. Макаренко, Є. Тихеєва, С. Шацький; над розробкою засобів трудового виховання дітей у дошкільних установах працювали З. Борисова, Т. Введенська, Р. Жуковська, Д. Менджерицька, Є. Радіна, О. Усова, Т. Цвеліх. Сучасні українські дослідники проблеми трудового виховання З. Борисова, В. Павленчик, Г. Беленька, М. Машовець вивчають питання виховного значення праці дітей у дитячому садку і сім'ї.

Змалку важливо привчати дитину до праці, виховувати у дитини елементарні трудові вміння і навички. Посильна праця поряд з грою є одним із провідних чинників всебічного розвитку дитини. Якщо праця посильна і правильно організована, то вона корисна для здоров'я дитини. Різні види праці для дитини сприяють її розумовому розвитку, дитина краще орієнтується у просторі, її рухи з кожним наступним виконанням роботи стають більш впевненішими і точнішими. Під час дії з предметом дитина краще дізнається про його властивості. Саме під час трудових дій у дитини розвиваються усі пізнавальні процеси: активне сприйняття, уява, увага, пам'ять. Під час роботи у дитини активно включається мислення, адже потрібно думати, порівнювати, запам'ятовувати, аналізувати свою роботу. За допомогою праці також формуються моральні якості у дитини: самостійність, дисциплінованість, старанність, ініціативність, зосередженість, та вміння спілкуватися.

Інтерес до різних видів праці виникає у дітей вже під час прогулянок та екскурсій на будівельні майданчики, до магазинів, музеїв, у ході спостережень за роботою дорослих, зустрічей з батьками – представниками різних професій, у процесі виконання нових трудових дій тощо. Та ця зацікавленість, як правило, спочатку поверхова, безпосередня: малюків приваблюють новизна робочого місця, інвентарю, окремі моменти праці. Здебільшого така цікавість буває нестійкою, нетривалою. А пізнавальний інтерес до трудової діяльності

проявляється в прагненні оволодіти спеціальними знаннями про неї, набути практичних умінь та навичок, пов'язаних саме з цим видом діяльності.

На першому етапі у дітей виникає споглядальний інтерес. Цьому сприяють суто зовнішні обставини: цікаві повідомлення, розповідь вихователя чи його бесіда з малятами про певні трудові дії; показ їх; читання відповідних художніх творів тощо.

Другий етап характеризується виникненням споглядально-дійового інтересу. Дошкільнят зацікавлює новий вид праці, розповідь педагога про професії. Вони ставлять запитання, намагаючись якомога більше дізнатися про трудові дії, їхнє значення, прагнуть виконати ці дії.

На третьому етапі у дошкільнят з'являється дієво-пізнавальний інтерес. Вони намагаються осягнути сутність трудового процесу, набувають практичних умінь. Спочатку виконують трудові дії нечітко, роблять зайві рухи (при цьому діти концентрують довільну увагу) не переносять вивчені дії в повсякденне життя. Згодом, після багаторазового повторення, виконання стає якіснішим: без зайвих рухів, часом – із послабленням довільної уваги й появою можливості для її перерозподілу. Дошкільнята намагаються оцінити результати своєї діяльності, проаналізувати власні успіхи чи невдачі, виявити їх причини. Чим самостійніше та різноманітніша практична діяльність дітей на цьому етапі, тим глибший та стійкіший їхній інтерес.

На четвертому етапі формується пізнавально-творчий інтерес. Діти вдаються до пошукової діяльності, роблять спроби якось змінити, раціоналізувати, поліпшити трудовий процес, шукають оптимальні варіанти застосування конкретних дій у грі, повсякденному житті. Коли в дошкільнят уже сформовані практичні навички, коли вони творчо сприймають трудові дії та починають відчувати потребу в них, тоді й виникає звичка до їх виконання.

Базовий компонент дошкільньої освіти, як Державний освітній стандарт спрямовує педагогів на цілісний загальний розвиток дитини, акцентує їхню увагу на забезпеченні фізичного, психічного та морального здоров'я, розвитку особистісних якостей та формування навичок практичного життя, емоційної

сприйнятливості та сприяння розвитку індивідуальності дитини відповідно до її вікових можливостей на основі компетентісного підходу У зазначеному нормативному документі підкреслено важливість набуття дошкільниками життєвих компетентностей у різних видах дитячої діяльності, серед яких одне з чільних місць відведено предметно-практичній діяльності.

Для підвищення рівня трудових умінь і навичок повинні бути враховані та застосовані умови трудового виховання та різноманітні методи мотивації дитини та залучення її до трудової діяльності.

Методи трудового виховання умовно поділяють на групи:

I група — методи організації трудової діяльності;

II група — методи словесно-емоційного впливу;

III група — методи стимулювання.

До методів організації трудової діяльності дітей належать: спільна праця дитини й дорослого, приклад дорослого, показ і пояснення, вправління.

Система роботи повинна передбачати, що прилучення дітей до трудової діяльності здійснюється у спільній із дорослим праці. Спільна трудова діяльність дитини з дорослим найприродніше розгортається у господарсько-побутовій праці. Використовуються такі прийоми, як показ, пояснення, вправління.

Для стимулювання трудової діяльності найчастіше використовуються заохочення та змагання. Заохочення здійснюються у вигляді схвалення, подяки, моральної чи матеріальної нагороди. Це підтримує стійкі позитивні емоції, надає стимулу для подальшої трудової діяльності, вселяє впевненість дитини у своїх силах. Схваленню підлягає не лише результат, а й сам процес діяльності, мотиви праці і зусилля, докладені дитиною для досягнення мети.

Постійно у системі роботи по трудовому вихованню дітей дошкільного віку застосовуються методи словесно-емоційного впливу: розповідь, бесіда, читання творів художньої літератури, роз'яснення, навіювання. За допомогою розповіді поповнюються знання, моральний досвід дітей. Паралельно з

розповідями вихователя чи батьків ефективно застосовуються бесіди. Вони відрізняються від розповіді саме тим, що педагог вислуховує і враховує думки та побажання дітей, будує свої взаємини з ними на засадах взаємодії і партнерства.

Під час організації праці дошкільників для підвищення інтересу до неї застосовуються твори художньої літератури. Це активізує емоційну сферу дітей, спонукає їх до співпереживання з тими, хто працює. Твори художньої літератури використовуються як елемент заняття чи художньої праці в ЗДО.

Для стимулювання трудової діяльності найчастіше використовують заохочення та змагання. У змаганнях дітей, що стосуються праці, використовувались змагання не на швидкість, а на якість виконувати: дій: «Хто краще», «Хто уважніше», «Хто ретельніше», «Хто найохайніше» тощо.

Як метод залучення до праці в системі роботи з дітьми дошкільного віку широко використовується гра. Під час дидактичних ігор формується уявлення про професії дорослих, інструменти, якими вони користуються. У сюжетно-рольових іграх закріплюються знання про професії дорослих.

Ефективність роботи по вихованню інтересу дітей до трудової діяльності підвищиться при взаємодії вихователя та батьків. Для організації співпраці з батьками застосовуються форми роботи: консультації та бесіди, виставки публікацій та новинок літератури, демонстрації робіт дітей з художньої праці, фотовиставки «Як ми працюємо», «Готуємось до свята».

Для того щоб діти любили працю, щоб вона поступово стала для них потребою, необхідні міцні трудові навички, які формуються лише у результаті повсякденного вправлення. Якщо набуті навички стануть сталими, а обов'язки усвідомленими, то їх систематичне виконання у дошкільному закладі переросте у звичку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бєленька Г. В. Зростання дошкільника в праці. Київ : Шк. світ, 2010. 112 с

2. Гуцан Л. А. Проблема трудового виховання особистості в історичному вимірі. *Педагогіка та історія педагогіки*. 2019. Т. 1, вип. 10. С. 167–172.
3. Єськова Т. Л. Проблема виховання в дошкільників працелюбності у вітчизняній педагогічній теорії та практиці у першій третині ХХ ст. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. Бердянськ : БДПУ, 2007. № 3. С. 8–13.
4. Машовець М. А. Трудове виховання дітей дошкільного віку: пошук нових ідей. *Інноватика у вихованні*. 2018. Вип. 7(2). С. 147–153.

Коробко Ю.В.

*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

Халява А.Ю.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

СТОРИТЕЛІНГ, ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасний педагог в організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку повинен проявити неабиякий професійний та особистісний хист, знайти індивідуальний підхід до кожного вихованця, продумати диференційовані завдання за різними нахилами та здібностями дитини для того, щоб виконати

програмові вимоги та завдання Базового компоненту дошкільної освіти в Україні. Саме використання інноваційних педагогічних технологій надає вихователю інструменти для впровадження нових форм роботи, видів діяльності, прогресивних методів та прийомів в навчально – виховній роботі з дітьми.

Кардинально новий підхід до побудови розповіді із дітьми, до складання казки чи дитячої історії, що викликатиме емоційне захоплення, переживання, радість, смуток, транслює сучасний метод складання історії – сторітелінг. Під час створення такої захоплюючої розповіді або казки для дітей вихователь перетворюється на доброго знайомого, цікавого розповідача, актора, з яким цікаво дітям.

Сторітелінг – це передача захоплюючої розповіді з метою впливу на мотиваційну, емоційну, когнітивну сфери дитини дошкільного віку. Розповіді можуть бути про вигаданих героїв, історії від свого імені, легше запам'ятовуються та сприймаються слухачами, вони більш захоплюючі та цікавіші, ніж прочитана книга, так вважав Девід Армстронг.

Як же використовується сторітелінг в роботі з дітьми у закладі дошкільної освіти? Основне завдання сторітелінга - зацікавлення дітей від початку розповіді і підтримання його протягом всього розповідання, пробудити симпатію чи емпатію до героя історії.

Вивчаючи педагогічну спадщину минулого, є припущення, що основою сучасного сторітелінгу є засоби української народної творчості. Наші предки передавали з покоління в покоління накопичений людством досвід та знання за допомогою казок, легенд, міфів, бувальщин. Такі оповідки були цікаві дітям та легко асоціювалися з особистим досвідом. Споконвіку дітям більше подобається слухати та програвати історії, ніж сприймати визначення, доповіді, суху теорію тощо. Саме сторітелінг забезпечує принцип доступності навчання у закладі дошкільної освіти.

Зміст історії, яка пропонується для дитячого сприймання у сторітелінгу залежить, від того, для якої вікової групи вона призначена та які інтереси

проявляють діти. Одним дітям найбільше подобаються емоційні історії, наприклад, казки, іншим дітям - детективні або повчальні історії, такі як байки або міфи. Але в будь-якому сторітелінгу є декілька ключових моментів, які вирізняють цю розповідь від простого викладу фактів:

- персонаж;
- інтрига;
- сюжет.

Метод сторітелінгу має такі функції:

1. *Мотиваційна* - дає змогу надихнути дітей до прояву ініціативи в навчальному процесі.
2. *Комунікативна* – здатність підвищити спілкування.
3. *Об'єднуюча* – розвиваються дружні, колективні стосунки у групі.

Виділяють такі види сторітелінгу:

- *сімейний* – збереження історії наших предків, вони передаються із покоління в покоління, присутній повчальний характер;
- *дружній* – такі історії згуртовують дошкільників, тому що згадується про події, які вони пережили разом;
- *особистий* – історії розповідають про власний досвід. Цей вид допомагає зрозуміти дорослому дитину і навпаки, допомагає розвиватися особистості;
- *культурний* – ці історії розповідають про вірування, цінності, моральність.

Структурні компоненти сторітелінгу:

- Місце події (де розпочинається історія);
- Деякі обставини (хтось зникає, комусь потрібна допомога);
- Пригоди персонажа для вирішення проблеми. Все завершується перемогою та щасливим кінцем історії;
- Висновок.

Сторітелінг у роботі з дітьми дошкільного віку:

- не потребує підготовки;
- може використовуватися у будь-якому місці та у будь – який час;

- зацікавлення дітей;
- розвиває уяву, креативність, фантазію;
- знімає психологічне напруження;
- під час спілкування для допомоги персонажу відбувається обмін емоціями;
- формується симпатія та емпатія;
- під час обговорення, слухання, переказування, розповідання діти вчаться усвідомлювати свої почуття та говорити про них.

Вдалим сторітелінгом можна назвати історію, яку:

- можна розповісти декілька разів одній і тій же групі, додаючи нових персонажів;
- діти можуть самостійно переказати;
- коли проблема чи ситуація у розповіді зрозуміла дітям;
- діти задають питання розповідачеві, або ж хочуть обговорити певну ситуацію.

Після того як дошкільники прослухають розповідь - сторітелінг, зацікавляться та візьмуть участь в обговоренні подій, вони більше довіряють вихователю, краще спілкуються з однолітками, та є змотивовані на позитивні дії та вчинки. Найголовніше, що інформацію, яку хотів донести педагог дітям, вихованці запам'ятовують без зусиль та проявляють творчість у розповіданні, таким чином формуються життєво необхідні комунікативні компетенції дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2006, 456 с.
2. *Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови : Підручник / За ред. А. М. Богуш. — Київ : Вища школа, 2012. 457с.*

Коробко Ю.В.

асистент кафедри педагогіки

та психології дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С.Макаренка

м.Кременчук

Рудь К.Г.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С.Макаренка

м.Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ «ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сучасних дітей дошкільного віку важко організувати на колективні форми роботи, зосередити їхню увагу, так як вони захоплені змалку віртуальним світом у гаджетах. На допомогу вихователю дитячого садка та студенту – практиканту у роботі з дошкільниками приходять методика «Шість цеглинок», яка є одним із основних методів впровадження LEGO- технологій. Ця інноваційна методика містить у собі набір із шести цеглинок конструктора LEGO: червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного і синього кольорів. У роботі з дітьми старшого дошкільного віку іноді використовують цеглинки білого та чорного кольору.

У чому ж суть методики «Шість цеглинок»? Ця педагогічна технологія спрямована на розвиток у дитини мислення, запам'ятовування, уваги, сприймання, активізує мовлення, збагачує словник, розширює горизонтальне

поле зору, удосконалює дрібну моторику рук та міжпівкульову взаємодію. Використовуючи цю методику, можна проводити з дітьми дошкільного віку ігри - подорожі, ігри - заняття, ігри – квести, так як гра - це провідний вид діяльності, направлений на всебічний розвиток особистості. У застосуванні цієї технології педагог повинен заохочувати та підтримувати ігровий процес, надавати більше свободи і самостійності дітям, можливість вигадувати ігрові вправи, правила та завдання до них.

Можна виділити п'ять основних сфер розвитку дитини:

- *креативність* – висловлення творчих ідей і втілення їх у життя, експериментальна перевірка можливості їх втілення;
- *когнітивний розвиток* – розвиток пам'яті, уваги, сприймання, уяви, логічного мислення, формування понять, вирішення завдань;
- *соціальний розвиток* – уміти працювати в групі, в команді, вчитися спілкуватися, знаходити спільну мову з оточуючими, співчувати, прислухатися до інших;
- *емоційний розвиток* – розвивати впевненість у собі, мати контроль над своїми емоціями, уміти перемагати та програвати, відчувати власні сили, уміти ставити і досягати мети;
- *фізичний розвиток* – це рухова активність, формування фізичних якостей дитини, здоровий спосіб життя.

На усі ці сфери впливає методика «Шість цеглинок», що є невід'ємною частиною розвитку особистості. Щодо практичного використання цієї методики – є безліч напрямків та варіантів застосування у роботі із дітьми. Так, наприклад, на занятті з математики дошкільників можна навчити рахувати за допомогою LEGO – цеглинок у визначених межах, додавати та віднімати, складати цифри, геометричні фігури, порівнювати величини, розвивати вміння орієнтуватися у просторі.

«Шість цеглинок» вдало використовують не тільки на заняттях із логіко – математичного розвитку, а й у повсякденному житті дитини. Для розвитку музичних здібностей можна запропонувати ігрову вправу на розрізнення

високих та низьких звуків, для розвитку почуття ритму та темпу – простукування LEGO-цеглинками ритму пісні або знайомої мелодії. Під час руханок та фізкультурних пауз використовують фізичні вправи із цеглинками, вправи на увагу («Знайди де заховано», «Повтори за мною»). Будь – яку фізкультхвилинку можна перетворити на smart-гімнастику, використовуючи ігрові вправи із цеглинками LEGO-конструктора.

На заняттях із образотворчого мистецтва LEGO – цеглинки виконують роль еталонів кольору, форми, за допомогою асоціацій можна сформувати будь – який образ у дитини, який вона зможе з легкістю відтворити у своїй продуктивній діяльності. Методика «Шість цеглинок» допомагає дошкільникам розширити горизонтальне поле зору, проявити критичне мислення та свій емоційний інтелект у творчій діяльності.

При засвоєнні програмових завдань з освітнього напрямку «Дитина у природньому довкіллі», різнокольорові цеглинки допомагають у проведенні дидактичних ігор на узагальнення та групування понять («Овочі та фрукти», «Пори року», «Жива та нежива природа» тощо).

LEGO-цеглинки широко використовуються вихователями дитячих садків і для організації ранкового кола, для поділу дітей на команди, для організації чергування в групі, а також для фіксації отриманих знань на занятті, наприклад, якщо відповідь правильна піднімають вгору зелену цеглинку, якщо ні – червону.

Отже, використання LEGO - технології в освітньому процесі закладів дошкільної освіти має різнобічну спрямованість, розширює сфери діяльності дитини, впроваджує інтегрований і діяльнісний підхід, формує світогляд дитини, підходить для роботи з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комарова Л. Г. Будуємо з LEGO / Л. Г. Комарова. Київ : Академгруп, 2011. 88 с.

2. Лусс Т. В. Формування навичок конструктивно - ігрової діяльності у дітей за допомогою LEGO / Т. В. Лусс. Москва, 2013. 96 с.
3. Видавнича група «Основа». *Lego - технологія – чарівні цеглинки успіху*. URL : <https://osnova.com.ua/lego-tehnologiya-charivni-tseglinki-uspihu> (Дата звернення 17.10.2021р.)

Коробко Ю.В.

*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

Снігур О.І.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сьогоднішній день спостерігається тенденція зростання інтересу довивчення сфери емоційного інтелекту. Ми розуміємо здатність розпізнавати і розуміти свої власні, а також емоції партнера по спілкуванню, і регулювати емоційні стан: свої та чужі.

На сьогоднішній день велика увага приділяється проблемі розвитку емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку, оскільки саме в цей період, на

думку значної кількості вчених, відбувається формування емоційної сфери як такої. Більш того, вони вважають, що розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку може призвести до успіху в подальшому житті в цілому.

Емоційний інтелект (emotional intelligence, EQ) – це вміння визнати, використовувати, використовувати, розуміти і управляти власними емоціями в позитивному ключі, наприклад, щоб знімати стрес, долати труднощі і розряджати конфлікти. Також ця здатність дозволяє розпізнавати емоційні стани інших людей.

Вперше термін “емоційний інтелект” був вжитий в 1990 році Дж. Мейером і П. Селовеем.

У розвитку емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку акцент треба робити на здатності розуміти почуття іншої дитини, дорослого, ставлячи себе на його місце і відчувати його емоції та переживання. Впершу чергу мова йде про розвиток емпатії, усвідомленого протистояння злу і прояви радості за іншого.

Цільовий орієнтир, який зачіпає розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку, визначає наступні характеристики: “дитина має установкою позитивного ставлення до світу, іншим людям, самому собі, має почуття власної гідності; активно взаємодіє з однолітками та дорослими, бере участь в спільних іграх. Здатний домовлятися, враховувати інтереси інших, адекватно проявляє свої почуття, в тому числі почуття віри в себе, намагається вирішувати конфлікти”.

Для того щоб надати дітям допомогу в розвитку їх емоційної сфери, доцільно знати особливості розвитку емоцій у дітей дошкільного віку. Особливості емоційного розвитку дітей дошкільного віку: дитина освоює соціальні форми вираження почуттів; дитина починає розуміти емоції і співвідносити її зі словом та поведінкою; формується емоційне передбачення; формуються вищі почутті: моральні, інтелектуальні, естетичні; почуття стають розумними, усвідомленими, узагальненими, довільними. Знаючи ці важливі особливості в розвитку емоцій, буде цікаво поспостерігати за дітьми в різних

видах діяльності, і побачити, як діти сприймають один одного, як змінюється їх прояв емоційної складової особистості дитини в різному віці.

Одним з пріоритетних напрямків є розвиток соціального та емоційного інтелекту, емоційної чуйності, співпереживання, формування шаблонного ставлення і почуттів приналежності до своєї сім'ї.

На скільки дітям необхідно вивчати свій організм і навколишній світ, настільки їм також необхідно вивчати і свій внутрішній світ. Удосконалення логічного мислення і кругозору дитини ще не є запорукою його майбутньої успішності в житті. Тому не менш важливо, щоб дитина опанувала здібностями *емоційного інтелекту*, а саме:

- Вмінням контролювати свої почуття так, щоб вони не “переливалися через край”;
- Здатністю свідомо впливати на свої емоції;
- Вміння визначати свої почуття і приймати їх такими, якими вони є (визнавати їх);
- Здатністю використовувати свої емоції на благо собі та оточуючим;
- Здатністю розпізнавати і визначати почуття інших, представляти себе на місці іншої людини, співчувати йому.

Але результат моніторинрів показують:

- У дітей погано сформована емоційно-мотиваційні установки по відношенню до особистості, до оточуючих, до однолітків та дорослих;
- У діте недостатньо вироблені позитивні риси характеру, що сприяють кращому взаєморозумінні в процесі гри;
- У дітей недостатньо розвинені навички спілкування в різних життєвих ситуаціях з однолітками, педагогами, батьками та іншими оточуючими людьми з орієнтацією на метод переживання.

А ці порушення заважають нормальному психічному, розумовому, фізичному, емоційному розвитку дитини. Важливо систематизувати розвиток соціального і емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку. Досвід емоційного ставлення до світу, що знаходять в дошкільному віці, на думку психологів, є

вельми міцним і приймає характер установки.

Тому перед педагогом дошкільних установ та батьками стоїть мета:

1. Формування у дітей емоційно-мотиваційних установок по відношенню до себе, оточуючих, одноліткам і дорослим людям.
2. Розвиток навичок, вмінь і досвіду, необхідних для адекватної поведінки в суспільстві, що сприяє найкращому розвитку особистості дитини та підготовки його до життя.

З мети випливають такі основні завдання:

- Повідомляючи дітям знання, виховувати в них такі моральні якості, як любов до близьких людей, прагнення піклуватися про них.
- Розвивати адекватну оцінку діяльності, спрямовану на аналіз, як власної поведінки, так і вчинків оточуючих людей.
- Формування у дітей умінь і навички практичного володіння виразними рухами - мімікою, жестами, пантомімікою.
- Розвивати самоконтроль щодо появи свого емоційного стану в ході самостійної діяльності.
- Необхідно сформувати у дітей здатність розповідати власні почуття та почуття інших людей, щоб вміти управляти своїми емоціями і підтримувати правильний спосіб у відносинах.

Модель емоційного інтелекту передбачає послідовний і паралельний розвиток чотирьох основних функцій:

- самосвідомість (образ "Я", розуміння "психологічного пристрою" себе);
- самоконтроль (здатність впоратися зі своїми почуттями, бажаннями);
- соціальна чуйність (вміння встановлювати контакти з різними людьми);
- управління відносинами (здатність до співпраці, умінь підтримувати, розвивати, зміцнювати контакти).

Виходячи з вищевикладеного, розвиток емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку закладає фундамент успішного гармонійного розвитку особистості та формує критичне мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д. Гоулман, Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2019. 512 с.
2. Методичний посібник *Розвиток емоційного інтелекту дошкільників*. URL : <https://vseosvita.ua/library/metodicnij-posibnik-rozvitok-emocijnogo-intelektu>. (Дата звернення 10.10.2021р.)

Коробко Ю.В.

*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

Кафтанаки А.О.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 013 Початкова освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ LEGO–КОНСТРУЮВАННЯ У ШКОЛІ

Введення державних стандартів загальної освіти передбачає використання нових педагогічних технологій в освітньому процесі. Стандарти нового покоління орієнтують вчителів на гуманізацію процесу освіти і створення умов для різнобічного розвитку особистості дитини, при цьому досягнення результатів має здійснюватися шляхом системно-діяльнісного підходу. Формування базових знань, умінь і навичок повинно поєднуватися з творчою діяльністю, пов'язаною з розвитком у дитини пізнавальних процесів.

Учитель у своїй педагогічній діяльності повинен враховувати те, що серед усіх мотивів навчальної діяльності найбільш дієвим є пізнавальний інтерес, що виникає в процесі навчання. Дитині легше вчитися, засвоювати матеріал, коли йому вчитися цікаво. Такий пізнавальний інтерес формується різними способами на уроках і в позаурочній діяльності. Мета вчителів - прищепити інтерес до знань, спираючись на цікавий і в той же час змістовний матеріал.

Використання леґо-конструювання на уроках у школі – це важливий елемент навчального процесу, який допомагає дитині розвивати розумові та фізичні здібності: увагу, пам'ять, мову, дрібну моторику рук. Діти проявляють свої творчі здібності, фантазії, навчаються взаємодії з однолітками, взаємодопомогу, необхідність обміну інформацією, вміння приймати рішення, розвивають комунікативні навички. При цьому у дитини не пропадає бажання вчитися, краще засвоюється матеріал.

Набори леґо зарекомендували себе у всьому світі як освітні продукти, що задовольняють високі вимоги гігієнічності, естетики і довговічності. В силу своєї педагогічної універсальності вони виявляються найбільш потрібними наочними посібниками і розвиваючими іграшками. Причому цей конструктор спонукає працювати, в рівній мірі, і голову і руки учнів та дозволяє урізноманітнити процес навчання, в комплексі вирішувати багато завдань, що стоять перед школою. Використовуючи леґо-конструктори на уроках, учитель ставить собі за мету: виховання соціально активної особистості, з високим ступенем свободи мислення, розвиток самостійності й уміння учнів вирішувати будь-які завдання творчо, винахідницької.

Крім розвитку творчих здібностей, відбувається навчання програмуванню своїх дій, формування моторних навичок, ненав'язливе засвоєння навчального матеріалу.

Леґо-конструювання – одна з найвідоміших і поширених сьогодні педагогічних систем, де широко використовуються тривимірні моделі реального світу і предметно-ігрова середовище для навчання дитини. В останнє

десятиліття широке застосування в початковій школі отримали леґо-технології, які сприяють здійсненню плавного переходу від ігрової і предметної діяльності до навчальної.

Робота по реалізації названого інноваційного проекту дозволяє зробити наступні висновки: леґо-конструювання сприяє розвитку в учнів комунікативних навичок, умінь взаємодіяти з оточуючими, самостійно приймати рішення; розкриттю творчого потенціалу дітей, здібностей до конструювання, моделювання, елементарного програмування; формуванню логічного мислення, мотивації до вивчення наук, цілісного уявлення про навколишній світ.

У педагогіці леґо-конструювання цікаве тим, що, ґрунтуючись на інтегрованих принципах, об'єднує в собі елементи гри і експериментування. Ігри леґо тут виступають способом дослідження і орієнтації дитини в реальному світі, просторі і часу. В силу своєї педагогічної універсальності леґо-технологія служить найважливішим засобом навчання в багатьох освітніх установах .

На таких уроках учні не тільки сприймають і запам'ятовують зміст того, про що говорить учитель, але і активно конструюють численні пізнавальні моделі. Учитель вміє створити обстановку комфортності під час роботи так, що всі діти знаходять своє місце, в тому числі і ті, хто з тих чи інших причин виявився дещо позаду своїх однолітків Різна підготовленість і різні інтереси дітей не перешкода, а умова організації групової роботи при леґо-конструювання.

Леґо-конструювання є міжпредметних модулем, де діти комплексно використовують свої знання. Міжпредметні заняття спираються на природний інтерес до розробки і будівництва різних механізмів. Різноманітність конструкторів леґо дозволяє займатися з учнями різного віку і з різних напрямів:

1. Конструювання;
2. Програмування;

3. Моделювання фізичних процесів і явищ.

В його основі лежить цілісний образ навколишнього світу, який переломлюється через результат діяльності учнів. Конструювання як навчальний предмет є комплексним і інтегративним за своєю суттю, він передбачає реальні взаємозв'язку практично з усіма предметами початкової школи.

Заняття по леґо-конструюванню головним чином спрямовані на розвиток образотворчих, словесних, конструкторських здібностей. Всі ці напрямки тісно пов'язані, і один вид творчості не виключає розвиток іншого, а урізноманітнює творчу діяльність. Кожна дитина, що бере участь в роботі по виконанню запропонованого завдання, висловлює своє ставлення до виконаної роботи, розповідає про хід виконання завдання, про призначення виконаного проекту.

За допомогою конструктора леґо вирішуються завдання освітньої діяльності початкової школи за наступними напрямками:

- Розвиток дрібної моторики рук, стимулюючи в майбутньому загально мовленнєвий розвиток і розумові здібності.
- Навчання правильному і швидкому орієнтуванню в просторі.
- Ознайомлення з математичними поняттями, розв'язування математичних та логічних задач.
- Розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт.
- Розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення.
- Формування навички діалогічного мовлення, розширення словникового запасу.
- Вміння працювати у групі, спілкуватися, бути толерантними один до одного.
- Створення атмосфери змагання.

Перспективність застосування леґо-технології обумовлюється її високими освітніми можливостями: багатофункціональністю, технічними та естетичними характеристиками, використанням в різних ігрових та навчальних зонах.

На уроках трудового навчання досить ефективним засобом активізації мислення служить конструювання за моделями, за схемами, кресленнями, планом, зразком, по пам'яті. Розвитку уяви сприяє конструювання за задумом, з певної теми, наприклад: «Місто», «Меблі», «Тварини», «Транспорт» тощо.

Дитина створює нові образи, спираючись на наявні уявлення про об'єкт, по ходу задуму уточнює і удосконалює конструкцію, тим самим виявляючи творчість. Конструктивна діяльність вимагає відносно високої зосередженості уваги у дітей. Перш ніж приступити до створення конструкції, необхідний точний розрахунок, продуманість, певна послідовність і точність в роботі. У процесі виконання конструкції в учнів розвивається вміння довести почату справу до кінця, контролювати свою діяльність і отримувати якісний результат, що є дуже важливим при навчанні в школі.

На уроках з математики лего використовується з метою ознайомлення з цифрами та числами, математичними діями, одиницями вимірювання різних величин, геометричних фігур, пропорцій, симетрії, площею, об'ємом; закріплення та розвитку навичок прямого і зворотного рахунку, порівняння чисел, знання складу числа, геометричних фігур; уміння орієнтуватися на площині, вміння класифікувати за ознаками. Конструктор можна використовувати як умовну мірку при порівнянні предметів по довжині, ширині, масі («Знайди відсутню фігуру», «Різнокольорові доріжки», «Продовж числовий ряд», «Де більше?», тощо).

На уроках української мови (навчання грамоти) конструктор лего – помічник та наочне пояснення при вивченні звуків та букв. Діти з лего складають звукові схеми, використовуючи кольорові цеглинки. Червоні – голосні звуки, сині – тверді приголосні, зелені – м'які приголосні. Також вчитель може попросити дітей показати цеглинку того кольору, звук, який він вимовляє.

Молодші школярі можуть вивчати букви не тільки у букварі, але й будувати букви з деталей конструктора. На деталі конструктора наклеюються букви алфавіту і розділові знаки. Після цього учні можуть скласти з деталей-

букв слова і речення, одночасно вивчаючи орфографію і правопис. Як наступний крок можна наклеїти на деталі цілі слова і попросити учнів скласти з цих слів розповіді та історії, дотримуючись правил граматики.

На уроках літературного читання кубики лего можна використовувати для творчого переказу казок або зображення історії за допомогою моделей, іграшок та різноманітних конструкцій – будинків, лісів чи зоопарків. Учні створюють будівлі з лего для ігри-театралізації, в яких вміст, ролі, ігрові дії обумовлені сюжетом і змістом того чи іншого літературного твору, казки, а також є елементом творчості. Найчастіше основою ігор-театралізацій є народні казки: «Ріпка», «Колобок», «Теремок», та ін. У дитини з'являється можливість створити власного колобка або вовка і наділити свій персонаж тими якостями, якими він хоче. Діти починають створювати цікаві споруди і декорації, вкладаючи в них своє ставлення. Діти вибирають різні лего-елементи для окремих частин тіла героїв, підкреслюючи тим самим їх індивідуальні якості. Ігри-театралізації, з створеними лего-персонажами дуже подобаються дітям: вони створюють умови для розвитку мови, творчості і сприятливо впливають на емоційну сферу. За допомогою героїв казки, виконаних своїми руками, дитині легше розкрити свої індивідуальні особливості. На тлі розвитку сюжетно-рольової гри у дітей розвиваються творчі здібності, мовна активність, формується пізнавальний інтерес, що в цілому спрямоване на формування навчальної діяльності.

На уроках іноземної мови (наприклад, англійської) за допомогою кубиків можна навчати дітей назвам кольорів, прийменникам («під», «над»), позначенням розмірів тощо.

На уроках природознавства діти можуть використовувати кубики лего для складання карти України або прапорів різних країн, також в експериментальній діяльності як матеріал, з якого зроблений конструктор («З чого зроблено?», «Знайди такий же», «Чим схожі і чим відрізняються?», «Розкажи про властивості предмета» і т. д.). За допомогою лего діти передають у будівлях отримані знання та враження від занять, екскурсій, спостережень і

прогулянок. Отримані конструкції поєднують у тематичну споруду «Моє місто», «Моя вулиця», «Тварини Африки» тощо, які надалі використовуються не тільки на уроках, але і в навичок.

На уроках основ здоров'я створені лего-споруди діти використовують в сюжетно рольових іграх при вивченні правил дорожнього руху, будуючи з кубиків перехрестя, дороги, автомобілі, мости та пішохідні переходи, правил поведінки у школі тощо.

Не менш важливо, що кубики лего можуть знадобитися і на уроках фізичної культури, які діти особливо люблять. За їх допомогою можна проводити різноманітні ігри та командні змагання, що допомагають учням спілкуватися з іншими дітьми.

Працюючи з конструктором лего, можна будувати моделі і при цьому навчатися, отримуючи задоволення від гри. Коли придумуєш моделі сам, відчуваєш себе професійним інженером, механіком, будівельником або великим конструктором. Це дає повну свободу дій. Робота є жвавою і цікавою і відкриває абсолютно нові перспективи, де немає меж фантазії.

Лего допомагає дітям втілювати в життя свої задумки, будувати і фантазувати, захоплено працювати і бачити кінцевий результат своєї роботи.

Конструювання сприяє розвитку мислення, спритності, а також інтелекту, уяви та творчих задатків. Сприяє формуванню таких якостей, як уміння концентруватися, здатність співробітничати з партнером, і найголовніше – почуття впевненості в собі. Якщо з дитинства прагнути до пізнання – це перейде в уміння вчитися конструювання направлено і сприймати нове з великим інтересом.

Ще зараз вчителя початкових класів стикаються з проблемою недорозвинення дрібної моторики рук. Варто відзначити, що в цей віковий період у молодшого школяра переважає наочно-дійове мислення. Тому з огляду на ці факти потрібно використовувати такі прийоми, які будуть вирішувати ці труднощі. Вихід можна знайти в використанні лего конструктора.

Конструктор лего зручний в обігу і допомагає дитині фантазувати, розкривати творчий потенціал, розвиває зв'язне мовлення і дрібну моторику рук, мислення і логіку.

Конструктор лего служить зручним інструментом, що дозволяє легко долати ряд типових труднощів при вивченні навчального матеріалу учнями початкової школи. Застосування лего-цеглинок дає позитивні результати при засвоєнні навчального матеріалу, допомагає оволодінню здатністю приймати і зберігати цілі і завдання навчальної діяльності, пошуку засобів її здійснення, сприяють освоєнню способів вирішення проблем творчого і пошукового характеру. Цеглинки лего є наочно-образними і наочно - дієвими моделями тих інтелектуальних операцій, які учні проводять в ході навчальної діяльності.

Таким чином, робота з освітніми конструкторами лего, дозволяє дітям у формі пізнавальної гри дізнатися багато важливих ідей і розвиває необхідні в подальшому житті навички суспільно активної, творчої особистості, яка самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення.

Коробко Ю.В.

*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

Івко О.В.

*здобувач вищої освіти
освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*«Дитина потребує діяльності весь час і втомлюється не від діяльності, а від
її одноманітності та однобічності»*

К.Д.Ушинський

Сучасний високотехнологічний світ стрімко розвивається, і саме тому потрібно виховувати активну і творчу особистість, яка швидко зможе адаптуватися до стрімких змін, приймати нестандартні рішення, подавати оригінальні ідеї та задуми, вчитися і розвиватися впродовж усього свого життя. Основне завдання закладу дошкільної освіти – спромогтися віднайти нові шляхи для формування цих якостей, урізноманітнити процес навчання та виховання для максимального розвитку ключових компетентностей і

наскрізних умінь особистості, прагнути до застосовування теоретичних знань на практиці, вміння працювати в команді.

Почесне місце у структурі освіти належить дошкільній ланці, яка створює усі умови для формування й розкриття природніх та творчих потенціалів, а саме в період дошкільного дитинства закладається фундамент для подальшого успішного навчання вихованців. Провідна мета – навчити дітей самостійно здобувати потрібну інформацію, шукати правильні шляхи розв’язання проблеми, вміти критично мислити та проявляти емоційний інтелект.

Для того, щоб застосовувати у дошкільному закладі усі перераховані вище завдання та задачі, потрібно включити в освітній процес діяльнісний підхід, тобто таку технологію, яка допоможе дошкільникам реалізувати свої задатки, здібності, показувати високий рівень знань. Її мета – розвиток особистості вихованця в процесі діяльності, що дає змогу дітям ставати не просто «роботом» навченим і запрограмованим на виконання певних операцій і дій, а людською особистістю, яка вміє свідомо обирати, оцінювати, програмувати і конструювати різні види діяльності.

Діяльнісний підхід в освіті – це методологічний базис, за допомогою якого створюють різнобічні системи навчання, з конкретними прийомами, методами та технологіями. Це така організація освітнього процесу, коли головна увага приділяється продуктивній, всебічній, активній, максимально самостійній діяльності дітей, в процесі якої розвивається особистість вихованця на основі засвоєних ним способів дій, формування компетентності «уміння вчитися самостійно».

Діяльнісний спосіб навчання – це включення дошкільника в процес, коли вихователь не сам нав’язує дітям готові істини, а вони самостійно виконують пошук і створення, можуть контролювати усі компоненти своєї діяльності, формуючи з неї потрібні для себе знання, уміння та навички.

Для того, щоб максимально ефективно впроваджувати діяльнісний підхід в навчально-виховний процес в закладі дошкільної освіти, вихователь повинен:

- ✓ ретельно спланувати свою роботу;

- ✓ створювати вдалі проблемні ситуації, в яких діти зможуть самостійно шукати шляхи розв'язку;
- ✓ бути готовим до того, що можлива поява неточних або абсолютно помилкових відповідей дітей;
- ✓ ставити якомога більше запитань, щоб отримати максимальну кількість відповідей;
- ✓ використовувати в своїй роботі новітні технології, інтерактивні методи, засоби, форми навчання;

Виходячи з вищевикладеного, доходимо висновку, що особистість не можна побудувати як продукт, можна лише впровадити в освітній процес системну навчальну діяльність, викликати його власну активність, спонукати до пошуку та дій, інформацію, яку людина дізнається, використовувати не тільки в процесі навчання, а і у власному житті та будь-яких ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атанов Г. А. Деятельностный подход в обучении : учебно-метод. Пособие. Донецк : ЕАИ-пресс, 2001. 157 с.
2. Фокин Ю. Г. Теория и технология обучения: деятельностный подход : учебное пособие для студентов. Москва : Академия, 2008. 240 с.
3. Бех І. Д. Духовні цінності розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2007. №4. С. 124 – 129.

Бровата О. Б.

завідувач відділення дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С Макаренка

м. Кременчук

Маленко К.А.

здобувач вищої освіти

освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОНАННІ ДІТЬМИ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ІНШИХ ФОРМАХ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ

Дбати про життєбезпеку дітей, прищеплювати навички здорового способу життя, навчати правильно поводитися в екстремальних ситуаціях – актуальна вимога для всіх дорослих, оскільки розбудова держави, її дальший розвиток прямо залежать від здоров'я молодого покоління. Батьків та педагогів хвилює питання, як зміцнити здоров'я дітей, як виховати в них потребу цінувати власне життя, як задовольнити їхню особисту безпеку, як прищепити навички дій в умовах надзвичайних ситуацій. Потік різноманітної інформації та практичних порад надто великий і часто-густо безрезультатний, оскільки, крім думок, потрібні реальні дії, щоденна праця батьків, вихователів і самих дітей, спрямована на зміцнення здоров'я та безпеку їхньої життєдіяльності. Щоб досягти бажаних результатів, реалізація зазначеного має відбуватися

інтегровано, оскільки неможливо відділити один освітній напрям від іншого та обмежитися ізольованим змістовим наповненням.

Ця вимога передбачає планування і здійснення освітнього процесу в такий спосіб, щоб домінантними були оздоровчі завдання, а здоров'я становило якісну передумову безпеки життєдіяльності дошкільників. Слова “життя” і “здоров'я” супроводжують дитину з часу її народження. Для того щоб навчитися берегти власне здоров'я, а відтак і життя, треба багато знати про самих себе, про стан свого організму, вплив на нього небезпечних і шкідливих чинників як зовнішніх, так і внутрішніх, здійснювати профілактичні заходи. Дошкільники ще з раннього віку оволодівають певним обсягом стихійних знань про здоров'я та безпечне поведіння в навколишньому, їх цікавить власний організм, вони намагаються дослідити все навколо, несподівано для себе роблять відкриття, наслідуючи дорослих, доглядаючи власне тіло

Заняття фізичними вправами поряд з багатогранним позитивним впливом на фізичний розвиток дитини іноді супроводжується травмами. Попередження травматизму на фізкультурних заняттях та фізкультурно-оздоровчих заходах, формах активного відпочинку дітей дошкільного віку повинно полягати у попередженні причин, які його обумовлюють.

Використання засобів профілактики дозволяє звести до мінімуму вірогідність травматизму. Для успішної реалізації профілактичних мір необхідно мати чітку уяву про причини і умови виникнення будь-яких травм і навчитися надавати своєчасну ефективну допомогу.

Щоб запобігти травматизму на заняттях з фізичної культури та інших формах фізкультурно-оздоровчої роботи необхідно:

- продумувати організацію і методику проведення фізкультурних занять;
- дотримуватися санітарно-гігієнічних вимог до місць занять та проведення заходів;
- користуватися тільки якісним та справним фізкультурним обладнанням та інвентарем;
- враховувати індивідуальні та вікові особливості дітей;

- враховувати показники фізіологічної втоми;
- тримати усіх дітей у полі зору;
- дотримуватися правил страховки дітей під час виконання основних рухів.

Страховка дітей і допомога їм при виконанні фізичних вправ дозволяє вирішувати не тільки задачі оволодіння технікою руху, а й запобігти травмуванню.

Під страховкою розуміють готовність педагога своєчасно надати допомогу дитині при виконанні фізичної вправи у випадку невдалої спроби. *Для цього необхідно:*

- знати техніку фізичної вправи і розуміти особливості її структури;
- правильно обирати місце страхуючого при співвідношенні з найбільш складним та небезпечним елементом вправи;
- не здійснювати страховку стоячи на будь-якому предметі;
- обов'язково здійснювати страховку на початковому етапі засвоєння рухової навички.

Варіативність використання страховки залежить від страхуючого та дитини (зріст, маса тіла, фізична сила, швидкість реакції та ін.)

Науковці звертають увагу на те, що потрібно відрізнити страховку від практичного прийому, такого як допомога. Допомога на відміну від страховки, має на меті підтримку, підштовхування, «проводку» дитини по траєкторії руху.

Страховка і допомога під час виконання дитиною фізичної вправи взаємопов'язані. Уміле й своєчасне використання прийомів страховки та допомоги скорочує терміни навчання і допомагає дитині подолати психологічний бар'єр (страх).

Під час самостійного виконання дітьми фізичної вправи велике значення має самостраховка. До прийомів самостраховки відноситься вміння дитини своєчасно зупинити виконання вправи чи видозмінити її так, щоб запобігти травмуванню. Особливо велике значення самостраховка має при виконанні дітьми гімнастичних вправ.

Навчання дошкільників елементів самострахування під час занять фізичними вправами

Удосконалення системи фізичного розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку є нагальною потребою. Насамперед слід подбати про такі її складові, як:

- створення безпечного життєвого простору вдома і у дошкільному закладі, у закритому та у відкритому середовищах, тобто у приміщенні та у природних умовах;
- оптимізація рухового режиму за допомогою фізичних вправ та фізкультурно-спортивних ігор;
- формування відповідального ставлення до власного здоров'я і життя.

Діти старшого дошкільного віку, зважаючи на їх вікові особливості, мають не лише знати основні правила безпечної поведінки та здорового способу життя, а й самостійно їх дотримуватися. Подбати про власну безпеку дитина зможе, якщо володітиме навичками самострахування та самозахисту, буде мужньою, сміливою та вправною. Саме тому слід розвивати у дитини не лише фізичні, а й вольові якості. З цією метою потрібно використовувати фізичні вправи, які містять елементи ризику, небезпечності, але за умови, що інструктор з фізкультури сам віртуозно володіє навичками страхування дітей.

Заходи з профілактики дитячого травматизму

Правильно підібрані фізичні вправи стимулюють фізичний розвиток, але вони можуть призвести до непоправної шкоди, якщо під час їх виконання ігноруватимуться загальні правила безпеки та заходи щодо попередження травматизму.

Для попередження дитячого травматизму, зокрема під час занять фізкультурою, у закладі дошкільної освіти має здійснюватися комплекс відповідних заходів, зокрема таких, як:

- постійний контроль за дотриманням методики проведення різних форм роботи з фізичного виховання та безпечністю фізкультурного обладнання, місця проведення занять, інвентарю, одягу, взуття;

- виконання санітарно-гігієнічних вимог;
- повсякденна виховна робота з дітьми з питань безпеки їх життєдіяльності;
- взаємодія із сім'єю з цих питань.

Формування навичок самострахування як засіб попередження травматизму

Профілактика травматизму під час організованої та самостійної рухової діяльності дошкільників передбачає не лише створення належних умов для безпечності занять, а й навчання дітей **елементів самострахування та самозахисту**. Уміння дитини самострахуватися значно знижує ризик отримання нею травми не лише під час виконання фізичних вправ, а й у повсякденному житті. Сформувані такі уміння можна за умови проведення системної роботи з питань безпеки життєдіяльності дітей, зокрема з навчання їх елементів самострахування. Педагоги повинні навчати дітей елементів самозахисту та самострахування як на спеціально організованих заняттях, так і на заняттях з фізкультури.

Навчання дітей елементів самозахисту та самострахування має бути органічною складовою комплексної програми з фізичного виховання.

Взаємодія з сім'єю з питань безпеки життєдіяльності дітей

Дуже важливо здійснювати роботу з питань безпеки життєдіяльності дітей у тісній взаємодії із сім'єю. Батьки мають самі володіти вміннями самострахуватися і навчати дітей елементам самострахування. Щоб ознайомити батьків із методикою навчання дітей елементів само страхування, варто проводити для них консультації, перегляди різних форм роботи з дітьми, розміщувати довідкові матеріали з відповідної тематики на інформаційних стендах тощо. Дієвим засобом формування інтересу батьків до питань безпеки життєдіяльності дітей є проведення спільно з ними фізкультурних свят, змагань, походів тощо. Така організація роботи педагогів дошкільного закладу сприятиме формуванню у дітей розуміння цінності власного здоров'я та вміння піклуватися про нього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Суми : Університетська книга, 2017. 486 с.
2. Калузька Л., Калузький З., Гуменюк М. Дошкільне тіловиховання. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 180 с.
3. Лимаренко Н. Організація безпечного проведення занять з фізичної культури влітку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. № 6. С.57-68.
4. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати» / Л. В. Лохвицька. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 120 с.

Дорошенко Т.М.

викладач дошкільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Івко О.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

РОЗВИТОК СЕНСОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА СИСТЕМОЮ САМОРОЗВИТКУ М.МОНТЕССОРІ

Розумове, естетичне виховання дітей дошкільного віку в значній мірі залежить від рівня сенсорного розвитку, тобто наскільки дитина чує, бачить, відчуває оточуючий світ. Сенсорний досвід цінний і для виховання дитини, адже в усіх видах діяльності без нього неможливо обійтися.

Надзвичайно важливим є сенсорний розвиток. Він є фундаментом для загального розумового розвитку дитини. Формування повноцінного сприймання необхідне для всього подальшого життя маляти, тобто реалізації її у всіх сферах діяльності, особливо тих, які потребують достатній рівень знань та навичок: навчання в закладі дошкільної освіти та школі, для багатьох найрізноманітніших видів праці.

Сенсорний розвиток – це розвиток у дитини відчуттів і сприймань, уявлення про навколишнє середовище та зовнішні властивості предметів: їх форму, колір, положення у просторі тощо. У дошкільному дитинстві чуттєві пізнання має дуже важливе значення, адже в цей період дитина наче «губка» вбирає знання про навколишній світ.

Безперечно, що така важлива проблема, сенсорного розвитку та сенсорного виховання, не залишилася без уваги серед багатьох вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів, таких як Я.А. Коменського, Г.Песталоцці, Ф.Фребеля, О.Декролі, М.Монтессорі, К.Ушинського, С.Русової, М.Монтессорі, В.Ф. Одоєвського які визначили її як одну з найголовніших сторін дошкільного виховання та навчання. У наш час проблеми збагачення сенсорного досвіду дитини досліджували Л.А. Венгер, К.В. Тарасова, Ш.А. Абдулаєва, М.Ю. Кистяковська, Н.С. Карпінська, Є.Г. Пілюгіна, Є.А. Радіна, О.Г. Жукова. Велику увагу сенсорному вихованню приділяв і В.О. Сухомлинський.

Сенсорне виховання дітей – проблема, що містить у собі кілька педагогічних, психологічних, культурологічних, соціальних аспектів. Розв'язання цієї проблеми залежить від осмислення, передусім, надбань педагогічної та психологічної науки з даного питання. Здійснення сенсорного виховання на засадах гуманізму, духовності, бережного ставлення до всього

живого, врахування вікових особливостей та особистісно-орієнтованого підходу до виховання дітей.

Сенсорне виховання дітей дошкільного віку – важлива складова всебічного виховання дитини спрямована на розвиток діяльності її органів відчуття і сприймання. Потреба в сенсорному вихованні зумовлена значенням чуттєвого пізнання в розвитку людини. Наукові дослідження вказують на те, що розвиток розрізнявальної чуттєвості до кольору в основному відбувається з перших місяців життя до 8-9 років. Отже ранній і дошкільний вік є основним сензитивним періодом для набуття знань про колір та інші сенсорні еталони. Але, нажаль, в закладах дошкільної освіти під час організації освітньо – виховної роботи та в практичній діяльності використовують недостатньо дидактичних матеріалів для сенсорного розвитку дошкільнят.

Останнім часом набуває популярності відкриття закладів дошкільної освіти Марії Монтесорі, яка ставила головною метою своєї методики – допомогти маленькій дитині самостійно розвиватися. Вона вважала, що можливості малят в навчанні безмежні, адже маючи від народження задатки, притаманні тільки їй, вона зможе розвинути їх лише при правильно організованому освітньо-виховному процесі, наявності розвивального середовища і контакту з дорослими, які будуть для дитини провідниками у світ суспільства. В таких закладах працюють лише ті педагоги, які постійно розвиваються і прагнуть розкрити свій потенціал, які досягають певної мети. Вони виконують ролі: експериментатора, організатора, дослідника, в деяких моментах навіть приміряють роль чарівника. Вихователь має бачити в кожній дитині особистість, її індивідуальність та неповторність, та прагнути розкрити її потенціал, він має стати для дітей справжнім другом, порадиником, партнером.

Монтесорі-група ділиться на п'ять зон:

- ✓ зона практичного життя: тут дітям надається можливість навчитися всім потрібним речам, які необхідні для самообслуговування. Наприклад: самостійно одягатися та роздягатися, наливати воду, мити і чистити будь-які речі;

- ✓ зона сенсорного розвитку: тут діти вивчають навколишній світ: визначають висоту, довжину, сортують предмети за кольором та формою;
- ✓ зона розумового розвитку дитини: тут можна навчитися рахунку, вивчити геометричні фігури, попрацювати з трафаретами тощо;
- ✓ зона космосу: вивчають все, що пов'язано з космосом, рослинами, природою.
- ✓ зона розвитку рівноваги і координації рухів

Всі матеріали, які розташовані в такій групі, є в вільному доступі для дітей, а ще дуже привабливі та виготовлені з безпечних та якісних матеріалів. Атмосфера в такій групі дуже спокійна. Дитина має можливість самостійно обирати чим вона буде грати, як вона буде грати, з ким вона буде грати.

Враховуючи вищесказане можна зробити висновок, що доцільним буде запровадити у освітній процес ЗДО більше часу для сенсорного розвитку, переглянути розвивальне середовище, та наповнити його, по можливості, різноманітним дидактичним матеріалом, для того, щоб зацікавлювати дітей до роботи та гри з ним. Педагоги повинні бути уважними. Створювати необхідні умови для забезпечення оптимального розвитку, підтримувати дитину, поважати її інтереси, чути дитину, сприяти формуванню високої самооцінки. Навіть невеликий успіх дитини повинен бути помічений, вона отримує винагороду і це спонукає її до подальших успіхів у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стрюк К. А. Система Марії Монтессрі – нове чи старе? *Дошкільне виховання*. 2006. № 6.
2. Сенсорне виховання в дитячому садку: Посібник для вихователів / за ред. Н.Н. Поддькова, В.Н. Аванесова. Київ : Освіта, 2017.192с.

3. Сенсорні і сенсомоторні процеси / за ред. Б.Ф. Ломова. Київ : Педагогіка, 2015. 200 с.

Дорошенко Т.М.

викладач дошкільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Частіше спостерігається зростання інтересу до проблем дошкільця. Відноситься сюди проблема створення необхідних умов для стимулювання розвитку пізнавальної активності та інтересів дошкільників. Пізнавальна активність дошкільників проявляється лише за певних умов, та в певному розвивальному середовищі. До таких умов відносять використання технології *діяльнісного підходу*. Такий підхід передбачає засвоєння дітьми досвіду через активізацію всіх органів чуття.

Для того, щоб навчання та виховання сприяло становленню гармонійно розвиненої особистості, в дитині необхідно пробудити ключове джерело її розумової діяльності – пізнавальну потребу, яка є витокom пізнавальної активності і лежить в основі розвитку пізнавального інтересу людини.

Діяльнісний підхід у житті взагалі є досягненням психології, який ґрунтується на принциповому положенні про те, що психіка людини нерозривно пов'язана з її діяльністю. Тобто активність суб'єкта проявляється в процесі його взаємодії з навколишнім світом. Ця взаємодія складається з вирішення життєво важливих завдань, що визначають сутність існування й розвитку людини. За влучним висловом засновника діяльнісного підходу в психології О. Леонтьєва, «людське життя – це сукупність, точніше система, діяльностей, що змінюють одна одну».

Психологічна характеристика діяльності вимагає розглядати її як складне динамічне явище, що складається з різноманітних елементів (компонентів), що пов'язані між собою й визначають функціональну структуру діяльності. Структурний аналіз діяльності проводиться з різними цілями, і при цьому використовується широке розмаїття типів і наборів основних структурних компонентів. У різних аспектах аналіз структури діяльності розглядався в роботах Г. Атанова, О. Волкова, В. Зінченка, О. Коновченко, О. Леонт'єва, Б. Ломова, М. Ніколова, В. Шадрікова та ін.

Діяльність передбачає цілеспрямовану активність, яку спонукають або зовнішні обставини, або стан потреби, що вимагає задоволення. У випадку, якщо людина є автором власної активності, таку активність називають суб'єктною. Умовою реалізації такої активності є суб'єктивний досвід.

Неспроможність людини самоствердитися й самореалізуватися в суспільному житті замикає її в суворо окреслених рамках. Отже, важливою для формування особистісних властивостей є саме діяльність, оскільки в ній відбувається новоутворення й розвинення таких якостей, як активність, відповідальність, самостійність, упевненість тощо. Діяльність завжди будується в конкретних умовах життя.

О. Леонт'єв зазначає, що деякі типи діяльності є провідними на певній стадії розвитку індивіда, а інші - менш важливими. Одні відіграють важливу функцію в розвитку, інші - допоміжну. Відповідно до цього можна сказати, що кожен рівень розвитку характеризується специфічним ставленням дитини до діяльності, яка є провідною на певній стадії” .

У старшому дошкільному віці, за О. Леонт'євим, провідною виступає ігрова діяльність, яка є одним з центральних засобів розв'язання завдань нашого дослідження.

Якість провідної на кожному віковому етапі діяльності зумовлюється значною мірою якістю опанування тих видів діяльності, які були провідними на попередніх етапах розвитку, оскільки саме в них відбувалось формування найважливіших дій, психічних процесів та якостей.

Отже, у більшості випадків головним завданням у дошкільній освіті виступає не засвоєння знань, а формування досвіду діяльності з об'єктом пізнання. У процесі діяльності дитина вивчає властивості об'єктів, їх функціональну характеристику, будує взаємодію з іншими дітьми та вже на цій основі збагачує свої знання.

Реалізація діяльнісного підходу в дошкільній освіті своєрідно представлено К.Крутії у вигляді концептуальної моделі, „що передбачає введення багатоструктурної організації заняття, в якій комплексно, взаємопов'язано розв'язувалися питання формування всіх видів діяльності: спілкування, пізнавальної, перетворювальної, контрольної, художньої тощо.”

Отже, лише в процесі діяльності стає можливим засвоєння певної системи знань, формування навичок з їх використання та розвиток загальних здібностей дитини. Усе це сприяє гармонійному розвитку всіх сторін особистості, що стане підґрунтям для подальшої освіти та самоосвіти, тобто збільшення власного досвіду кожної людини.

Принципи діяльнісного підходу: принцип діяльності – відкриття нового знання самою дитиною; принцип психологічної комфортності – віра в сили та можливості дитини, принцип варіативності – формування вміння добирати різні варіанти розв'язання завдань, принцип обов'язкової результативності кожного виду діяльності – дитина повинна бачити результати своєї діяльності, уміти застосовувати отримані знання в повсякденному житті, принцип співробітництва в організації та управлінні різними видами діяльності дітей, принцип активності дитини в освітньому процесі – цілеспрямоване активне сприйняття дитиною досліджуваних явищ, їх осмислення, засвоєння застосування.та

Таким чином, відповідно до психологічних закономірностей, працюючи за перспективно-тематичним планом, цілеспрямовано, планомірно, формували у дитини нові форми пізнання, поведінки і діяльності, що означає організацію повноцінного психічного і фізичного розвитку.

Отже, пізнавальна активність як інтегративна якість особистості дошкільника формується не відразу, а в результаті накопичення дитиною

суб'єктного досвіду даної діяльності, шляхом поступового зміцнення в процесі діяльності особистісних утворень, що виражаються в прагненні до саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю, самооцінки і обумовлює якісні характеристики діяльності, в якій проявляється і формується. Дорослий відіграє велику роль у формуванні пізнавальної активності дитини: здійснює переведення активності дитини, яка стимулюється і організовується дорослим у власну активність дитини, яка визначається самою дитиною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікіпедія. *Діяльнісний підхід*: веб-портал. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 15.10.2021р.)

Дорошенко Т.М.

викладач дошкільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Горпинко А.В.

здобувач вищої освіти

освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ВПЛИВ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА ЛОГІКО - МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Великого значення в наш час набуває навчання математики. Це пояснюється насамперед бурхливим розвитком математичної науки. Проблеми автоматизації виробництва, підвищення рівня творчої активності, моделювання на електронно-обчислювальних машинах тощо передбачають наявність у працівників більшості сучасних професій, досить розвиненого вміння чітко й послідовно аналізувати процеси, що вивчаються. Тому навчання в закладах дошкільної освіти спрямоване, насамперед, на виховання у дітей звички до повноцінної логічної аргументації всього, що нас оточує.

Аналіз останніх досліджень Г. М. Леушиної, Н. І. Непомнящої, А.А.Столяра та інших педагогічного досвіду з навчання дошкільнят математики переконує в тому, що раціонально побудоване воно сприяє загальному розумовому розвитку дітей.

У Законі України «Про дошкільну освіту» записано: «Дошкільна освіта – це цілісний процес, спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб. З погляду сучасної дошкільної освіти, дітей потрібно навчити не тільки обчислювати, вимірювати, розрізняти геометричні фігури та форму предмета, орієнтуватися в часі, у просторі, а й учити мислити логічно, розвивати творчі здібності та пізнавальні інтереси.

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти [1] також особлива увага приділяється логіко-математичному розвитку дитини, тобто йдеться про якісні зміни, які відбуваються з розвитком уміння здійснювати математичні та логічні операції, а саме: класифікацію, серіацію (тобто впорядкування), вимірювання та обчислення. Оволодіння цими операціями оптимізує загальний розвиток дітей. Діти мають виявляти ініціативу, творчість, незалежність, елементарну критичність, оптимізм, коли трапляються труднощі, наполегливість, уміння доводити розпочате до кінця, брати на себе відповідальність за допущені помилки.

Набуті в результаті логічні прийоми мислення, як способи пізнавальної діяльності необхідні для вирішення широкого кола розумових завдань і покликані служити основою інтелекту дитини. Будь-яку науку, в тому числі і математику діти опановуватимуть з задоволенням і бажанням, якщо у навчанні їх дорослі використовуватимуть ігрові ситуації, вигадки, фантазії і натхнення.

Одним із основних завдань вихователя має бути завдання навчити дітей міркувати, обґрунтовувати свою точку зору, самостійно приймати рішення, не боятися завдань з багатьма варіантами розв'язку, розвивати в дитини інтерес до математики засобами дидактичних ігор математичного змісту.

Провідною діяльністю у дітей дошкільного віку є гра, підчас якої здатна розвиватись фізична та духовна сила, увага, уява, пам'ять.

Поняття гра для дитини-це самостійна діяльність, що дає змогу відчувати свободу, відносини, дозволяє заходитись та реалізовуватись «тут» і «зараз» відчувати стан повноцінного комфорту побудованому на вільному спілкуванні однолітків.

Багато педагогів досліджувало і розробляли дидактичні ігри такі як; О. Усова, Л. Венгер, Л. Артемова. Загалом дидактична гра є самостійною діяльністю і засобом всебічного розвитку особистості, яка входить у цілісний педагогічний процес, застосовується для уточнення та закріплення математичних знань у дітей.

Дидактична гра математичного змісту розвиває уявлення про множину та число, величину, форму та геометричні фігури, час та простір.

Дидактичні ігри за характером можна умовно поділити на: ігри з предметами, словесні ігри, настільно-друковані ігри [2].

Формування елементарних математичних уявлень через гру- це використання спеціально-організованих процесів пізнання.

Вихователь має проводити заняття з використанням цікавого дидактичного матеріалу, для якого створюються спеціальні умови: сюжет, рольова взаємодія персонажів, що є змістом дидактичної гри. Структура дидактичних ігор має такі складові: дидактичні завдання, ігрові дії, ігрові

правила, висновок. Вихователь формулює навчальні і виховні дії з метою дидактичного завдання.

Зміст пізнавальних правил гри здійснюється за допомогою завдань та ігрових дій. Ігри розділяють на групи з дидактичними завданнями які розширюють ігрові завдання, математичні уявлення, удосконалюють розумові операції як порівняння, синтез, аналіз, узагальнення.

Дидактична гра у молодшій групі є одною із важливіших етапів для дітей. Дошкільники самі здатні придумувати різноманітні ігри (розрізні картинки, лото) їх можна використовувати не тільки на заняттях, а і в повсякденному житті під час самостійної математичної діяльності, прогулянок, дослідницької діяльності [4].

Таким чином, використання дидактичних ігор математичного змісту сприяє логіко-математичному розвитку дітей дошкільного віку, причинно-наслідкових зв'язків, інтересу.

Зважаючи на актуальність даної проблеми темою дослідження обрано питання «Вплив дидактичних ігор на логіко-математичний розвиток дітей 4 року життя». Програма «Я у світі» виділяє логіко-математичний розвиток, як окремий компонент, тому виникає необхідність поглибленого вивчення питання логіко-математичного розвитку дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ.2021.
2. Лаврентьєва Г. П. Дидактичні ігри математичного змісту та їх вплив на результати навчально-виховного процесу в дошкільних закладах. Київ : Атіка. 2018. 116 с.
3. Лаврентьєва Г. П. Логіко-математичний розвиток дошкільників. *Дошкільне виховання*.2019.№ 1.
4. Лаврентьєва Г. П. Гра навчає, розвиває, розважає. *Дошкільне виховання*. 2019. №10.

Мацько В.В.

асистент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

Камінська М.М.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

В сучасному світі ми можемо зустріти в роботі з дошкільниками різні новітні технології, однією з найпопулярніших технологій є терапія піском. Пісок це доступний матеріал, але він цікавий, загадковий та простий у використанні. За допомогою нього діти можуть зняти напругу, розслабитися, поринути у світ фантазій, виразити свої почуття через гру.

Пісочна терапія в деякій мірі є частиною ландшафтної арт-терапії, в ній теж використовуються природні матеріали (вода, пісок, камінчики, черепашки, рослини). Пісочна терапія передбачає глибинну роботу з людськими почуттями, дає можливість проаналізувати багато стратегій поведінки, відкриває доступ до затиснутих станів, актуалізує творчість і дослідницький інтерес.

Пісочна терапія виникла протягом 70-тих років і була використана в основному на психоаналітичному процесі. Принцип «*терапії піском*» був

запропонований Карлом Густавом Юнгом. За Юнгом, пісок — це символ життя у Всесвіті, а піщини — це люди та інші живі істоти у цьому світі.

Вперше пісочницю в ігровій психотерапії запровадила англійський дитячий психотерапевт М. Ловенфельд у Лондонському Інституті Дитячої Психології. Дослідниця вважала цілющим тактильний контакт дитини з піском та водою. Вона запровадила методику, яку було названо «*Техніка побудови світу*». В гру включалися різні предмети та іграшки, діти самі додавали воду в пісок та будували там свій світ та проявляли себе, як їм хотілося.

Інший представник юнгіанської школи швейцарський аналітик Д. Калф, вивчала питання створення для своїх клієнтів «*вільного, захищеного простору*», де, граючись з піском вони відчували б себе вільно.

Американський психотерапевт Л. Штейнхард у своїх дослідженнях об'єднала психотерапію з арттерапією. Вона зазначила, що власний світ дитини побудований у пісочниці очима художника, своєрідного перекладача художніх образів на мову психології дитячої душі. Л. Штейнхард у першу чергу цікавить: «*Дитина – психотерапевт – художній образ!*»

Російські вчені В.Зінкевич-Євстигнеєва та М.Грабенко розробили й успішно апробували систему пісочних ігор, спрямованих на навчання, розвиток та корекцію особистості дітей дошкільного та шкільного віку.

Завданнями терапії є:

- Формування комунікативних навичок;
- Розвиток індивідуальності;
- Розвиток дрібної моторики рук, координації рухів;
- Позбавлення від стресу та переживань, страхів;
- Покращення пам'яті, уваги, мислення;
- Розвиток здатності до самовираження;
- Активізація фантазії та творчих здібностей;

Напрямки пісочної терапії:

- 1) Сенсорні ігри

Основна функція: формування довіри до матеріалу, розвиток загального відчуття дотику, підвищення уваги і дослідницького інтересу до світу.

Гра з сухим піском «Піщаний дощ»

Мета гри: вчити регулювати м'язову напругу та розслаблення; ознайомлювати з властивостями сухого піску.

Хід гри:

Педагог розповідає від імені іграшкового героя Піщинки: «У моїй країні може йти незвичайний піщаний дощ та дути піщаний вітер. Подивіться, як це відбувається. Ви самі можете зробити такий дощ та вітер». Діти повільно, а потім швидко сиплюють пісок із свого кулачка у пісочницю, на долоню дорослого або на свої долоньки.

2) Терапевтична робота з піском

Терапевтична робота з піском допомагає дитині подолати свої страхи, комплекси, виразити свої почуття та хвилювання, зняти стрес та напругу. Під час роботи можна розмовляти з дитиною, обговорювати питання.

3) Дидактична і розвиваюча функція

Передбачає акцент на навчання дошкільника навичкам, розвитку спеціальних знань і умінь.

У роботі з піском діти можуть використовувати будь-яку посудину для піску і будь-які деталі для гри. Традиційний розмір ящика для піску: 50-70-80 см. Вважають, що такий розмір відповідає об'єму поля зорового сприймання. Для гри можна використовувати іграшки казкових героїв, свійських та диких тваринок (всі вони мають бути обов'язково сім'ями), птахів та комах, житло людей, транспорт, рослинність.

Техніка гри з піском дозволяє налагодити емоційний контакт і довіру з дитиною, діагностувати її емоційний стан, наявність поведінкових і комунікативних проблем. Допомагає знизити агресивні імпульси, тривогу, знижує емоційну і м'язову напругу. Тому її доцільно використовувати, як на заняттях так і в самостійній діяльності дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онлайн книга - *Песочная терапия: практический старт* : веб-сайт. URL: <http://loveread.es> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Пісочна терапія: суть та завдання. *Яку пісочницю та пісок обрати для заняття* : веб-сайт. URL: <https://inkluzia.com.ua> (дата звернення: 15.10.2021).
3. *Історія виникнення пісочної терапії* : веб-сайт. URL: <https://zdamsam.ru> (дата звернення: 15.10.2021).
4. Пісочна терапія: веб-сайт. URL: <https://dytpsycholog.com> (дата звернення: 15.10.2021).

Мацько В. В.

асистент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Берун К. О.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

КОЛЬОРОТЕРАПІЯ, ЯК ОДИН З ІННОВАЦІЙНИХ ТА НЕСТАНДАРТНИХ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

З'являючись на світ, перед очима кожного з нас постає величезна кількість

різноманітних та різнобарвних кольорів, які мають досить великий вплив на організм кожного з нас, а саме найбільшому впливу піддається нервова система та психіка.

Кольоротерапія – це вплив з використанням кольорів, який має на меті отримати позитивні результати терапії, котрі спрямовані на фізіологію та самопочуття людини, також під час даної терапії активізується працездатність органів та систем, а ще даний метод спрямований на лікування людей з напруженим організмом, для його розвантаження і найголовніше, сприяє підняттю гарного настрою за допомогою великої кількості різноманітних кольорів.

Для того, щоб отримати позитивний результат після використання даного методу, варто знати який вплив здійснює кожний колір на людину.

У даній терапії використовуються такі кольори, як: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, синій, блакитний, фіолетовий, сірий, чорний, коричневий та білий. То ж розглянемо, що має на меті кожен з цих кольорів.

Першим кольором у нас виступає червоний. Червоний має на меті активізувати діяльність та вплив людини. Цей колір стимулює підкірку головного мозку та його клітини. Це спостерігається коли підвищується температура тіла або тиск людини, а також рухова діяльність. Коли людина бачить цей колір, вона в деякій мірі відчуває себе захищеною.

В медицині використання червоного кольору вважається доцільним під час лікування гнійних ран та вітряної віспи, кору та скарлатини, а точніше під час лікування різноманітних дерматологічних захворюваннях. Червоний колір заборонено демонструвати людям, котрі дуже сильно реагують на будь-який подразник, а також агресивним людям.

Наступним кольором є помаранчевий. Це колір вміщує в собі одразу два кольори – це червоний та білий. Він впливає майже так само, як і червоний, але трохи м'якшому прояві. Помаранчевий колір має на меті підвищити настрій та робочу активність.

Одним з головних факторів цього кольору є те, що він, на відміну від

червоного не з такою силою втомлює людину. Дослідники радять використовувати саме цей колір для обладнання та прикрашання дитячих кімнат або хоча б деяких куточків. Це – колір підсилення волі, терпимості та духу. У медицині даний колір використовують під час лікування хвороб сечовидільної системи, селезінки, кишківника та ендокринної системи.

Для дитини - це колір тепла та затишку.

Жовтий та зелений – це кольори сонця та природи. За допомогою жовтого кольору лікують депресію, вади зору та нервової системи. Також жовтий колір сприяє активізації логічного напрямку у роботі. Побачивши цей колір людина починає позитивно мислити та оптимістично сприймати навколишній світ. У медицині цей колір використовують під час лікування хвороб, пов'язаних з печінкою та шкірою.

Також, коли людина не може заснути, їй варто придбати собі невеличкий нічник саме жовтого кольору, тому що цей колір добре сприяє сну. Не дарма власник закладу харчування «Макдональдс» використав саме жовтий колір для свого логотипу, тому що цей колір також сприяє бажанню щось перекусити.

Для творчої людини цей колір сприятиме новим натхненням та самовираженню. Що ж до зеленого, то це колір холодних відтінків, але вважається найм'якшим з усіх.

Цей колір на думку психологів має заспокійливий та оновлюючий вплив. З боку медицини цей колір використовують під час лікування хвороб, пов'язаних із серцево-судинною та нервовою системами. Якщо людина знаходиться в кімнаті зі стінами, котрі розфарбовані у зелений колір, то можна спостерігати як у цієї людини зникає втома очей та головний біль, тому що зелений – це колір матінки природи.

Синій та блакитний кольори це протилежності червоному. Ці кольори припиняють будь-яку діяльність людини. У медицині ці кольори використовують для зниження температури та тиску. Кожен хто любить цей колір у глибині душі є мрійником, фантазером та неймовірно талановитою людиною.

Психологи лікують цим кольором меланхолію, іпохондрію та істерію. Звісно ж кожному з нас відомо, що ці кольори мають снодійний ефект. Якщо зафарбувати стіни робочого кабінету саме у цей колір, то у цьому приміщенні буде царювати зібраність думок та концентрація на певних цілях. В медицині лікарі забороняють використання даного кольору людям з хворобами зі зниженим тиском.

Фіолетовий є кольором фантазій. Якщо людина буде досить довго знаходитися поряд з цим кольором, то в неї з'явиться почуття втомленості, хоча цей колір досить непогано позбавляє від напруги. Психологи радять використовувати цей колір під час лікування людей, які знаходяться у творчій кризі. Медики радять скористатися цим кольором при хоча б невеликому відчутті головного болю.

Такі кольори, як чорний, сірий та коричневий постають перед нами як кольори депресії. Ці кольори під час оформлення та дизайну житлових приміщень використовувати психологи категорично забороняють, бо це може призвести до виникнення різноманітних психічних хвороб, наприклад замкнутості в собі.

І на кінець – білий. Білий, як кажуть психологи, це не зовсім колір. Людина, яка любить цей колір в душі потребує захисту, вона замикає в собі свої емоції та ставить між собою та навколишнім світом велику стіну, то відмежовує її від всіх, хто її оточує. Хоча білий колір сприяє виникненню позитивних емоцій, почуття добра в душі та позитивного настрою, припливу сили та енергії що зцілюють від хвороб. Медики радять використовувати цей колір під час лікування хвороб, що пов'язані з виведенням токсинів з організму та покращенню роботи центральної нервової системи.

Всього існує три напрямки, під час яких використовують кольоротерапію, а саме:

- організаційній, можливості кольорів (обладнання приміщень);
- педагогічній та діагностичній можливості кольорів (дії, котрі виражають стан);

– реабілітаційній можливості кольорів (позитивний вплив та оздоровлення і реабілітація).

І на кінець можна згадати один найцікавіший факт. Якщо побувати у Стокгольському метро, то враження від побаченого залишаться дуже на довго, тому що там панує атмосфера казковості та чарівності.

Отже, підсумовуючи нами все вищесказане можна зробити висновок, що кольоротерапія є впливовим та корисним методом психологічного впливу на дітей дошкільного віку, і використовується також у роботі з молодшими школярами у діагностичному, педагогічному, профілактичному та лікувальному напрямку.

Якщо кожен з батьків буде забезпечувати для своєї дитини можливість присутності всіх вищезгаданих кольорів, то дитина виросте здоровою, розумною та творчою особистістю. Тож наповнюйте кожен з вас своє життя різноманітними кольорами веселки, і будьте здорові та позитивні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буданцева Н. *Вплив кольорів на всебічний розвиток дитини та стабілізацію психоемоційного стану дошкільнят*: веб-сайт. URL: <http://doshkilnyk.in.ua> (дата звернення: 06.10.2021).
2. *Здоров'язберезувальні технології : Кольоротерапія* : веб-сайт. URL: <http://abetkaland.in.ua> (дата звернення: 11.10.2021).
3. *Кольоротерапія*: веб-сайт. URL : <http://psychologis.com.ua/cvetoterapiya.htm> (дата звернення: 04.10.2021).
4. Космодем'янська О. Чарівний килимок - парашут : Рухливі ігри з елементами кольоротерапії. *Дошкільне виховання*. 2013. № 8.
5. *Психологія : Нестандартні методи психологічної допомоги* : веб-сайт. URL: <http://osvita.ua/> (дата звернення: 05.10.2021).

Носкіна Н. М.

викладач циклової комісії

образотворчого мистецтва

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Степаненко К.С.

здобувач вищої освіти

освітньо-кваліфікаційний рівень

«Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГОВІКУ В ХУДОЖНЬО - ПРОДУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Закладу дошкільної освіти у системі неперервної освіти належить важлива роль у підготовці дітей до подальшого якісного засвоєння знань, умінь та навичок на етапі шкільного навчання. Заклад дошкільної освіти має створити умови для повноцінного інтелектуального та духовного розвитку своїх вихованців. Тому важливо розробити ефективні способи розвитку пізнавальної активності дошкільнят.

Цілу низку праць в психолого-педагогічній науці присвячено дослідженню шляхів формування пізнавальної діяльності дітей, розвитку їхньої активності. Висвітлено психологічні аспекти цієї проблеми у роботах Б. Ананьєва, Д. Богоявленської, Л. Виготського, Л. Занкова, Г. Костюка та ін. Пізнавальна активність ними констатується за наявності вибіркового ставлення до об'єктів

пізнання, мети, завдань навчання, вона умотивована і проходить емоційно. Науковці акцентують увагу на єдності внутрішньої готовності дитини до інтелектуальної діяльності та інтенсивного прояву цієї активності у процесі навчання. Вченими проблема пізнавальної активності розглядається з різних позицій, зокрема, у зв'язку з дослідженням структури й динаміки пізнавальної діяльності у спілкуванні (М. Лісіна, О. Матюшкін, та ін.), вивченням загальнопсихологічних і вікових особливостей (С. Голубева, Н. Антонюк, Д. Богоявленська, Л. Закота та ін.). Ціла низка науковців Н. Менчинська, Л. Занков, О. Смирнов розглядали аспект вибору методів формування пізнавальної активності як активний процес, пов'язаний з аналізом, узагальненням засвоєного матеріалу дітьми. Шардаков М. наголошує, що надійною умовою міцного засвоєння знань є активність пізнання, яка забезпечується адекватним вибором методів навчання.

Відомі психологи Б. Ананьєв, Л. Божович, О. Леонтьєв, В. Мясіщев, С. Рубінштейн та інші підходять до проблеми пізнавальної активності більш цілісно, у системі особистості, з її потребами і відношеннями.

Котирло В., Т. Дуткевич, С. Ладивір, З. Михайлова, Н. Поддяков, О. Проскура та інші науковці зробили значний внесок у розв'язання проблеми активізації пізнавальних процесів, формування пізнавальної активності, інтересу й самостійності у дітей дошкільного віку.

Поняття «пізнавальної активності» не має чіткого визначення у психології і педагогіці, як свідчить аналіз літератури з проблеми. Багато трактовок пізнавальної активності призводить до виникнення різних підходів до дослідження проблеми. Різними дослідниками визначення пізнавальної активності по-різному розглядається: як компонент пізнавальної діяльності, як риса особистості, як готовність особистості до пізнання зовнішнього і внутрішнього світу. Найчастіше ці аспекти розглядаються у поєднанні.

Як один із впливових засобів всебічного становлення та розвитку пізнавальної активності і творчій діяльності дошкільника визначали пізнавальну діяльність педагоги-науковці: Н. О. Ветлугіна, Н. М. Голота, В. Ф.

Ждан, Т. С. Комарова, Н. П. Сакуліна. Під пізнавальною активністю розуміють самостійну, ініціативну діяльність дитини, спрямовану на пізнання навколишньої дійсності (як прояв допитливості) й зумовлену необхідність розв'язати завдання, що постають перед нею у конкретних життєвих ситуаціях.

Пізнавальна активність і є реалізацією потреби у вигляді пошукової діяльності - пізнання і засвоєння нової інформації, де дитина бере активну участь у всьому, показує себе в діяльності. Пізнавальна активність відіграє важливу роль у будь-якому пізнавальному процесі, вона завжди є вирішальною умовою успішної діяльності дитини та її розвитку в цілому. У тісному зв'язку з поняттям самостійності розглядають пізнавальну активність. Тож умовою розвитку пізнавальної активності, піднесення її на вищий щабель є самостійні практичні дослідницькі дії самої дитини. Потрібна пізнавальна діяльність для розгортання пізнання, для забезпечення розвитку пізнавальної активності.

Найбільшої гостроти на сучасному етапі розвитку системи дошкільної освіти набула проблема пошуку нових форм навчання і виховання, яка сприяє формуванню пізнавальної активності дітей, їхньому всебічному розвитку.

Практика показала, що ефективним засобом формування пізнавальної активності в дошкільному віці є заняття з художньо – продуктивної діяльності (художньої праці).

Пізнавальна діяльність — це суто людський прояв активності пізнання. Тож розвиток пізнавальної сфери постає як процес формування структури пізнавальної діяльності.

Створення умов для забезпечення пізнавальної активності – одне із завдань, яке стоїть перед вихователем закладу дошкільної освіти. Найперша умова формування пізнавальної активності - своєчасне й адекватне опрацювання відповідних інтересів дитини, їх стимулювання і розвиток у всіх сферах діяльності. Друга важлива умова — використання педагогом основних психологічних теорій навчання (П. Я. Гальперіна, Н. Ф. Талізінної, В. В. Давидова), відбір найбільш прийнятних для навчання дітей форм і методів.

На заняттях з художньої праці вихователі вчать дітей користуватись

різними техніками, що сприяє розвитку пізнавальної активності. Ми вважаємо, що роботу треба розпочати із створення розвивального середовища, яке викликало б інтерес до нової техніки. Роботи виготовлені новим способом слід розставити так в груповій кімнаті, щоб діти самі могли брати їх та ставити на місце. Аналогічні поради дати й батькам, як збагачувати художні враження дітей удома. Роботи в різних техніках привертають до себе увагу своєю незвичайною красою, легкістю, ажурністю тощо.

Потрібно забезпечити сприятливу атмосферу (доброзичливість із боку вихователя, відмову від висловлювання оцінок та критики на адресу дитини сприяють вільному прояву багатоаспектного мислення).

Розвиваючи пізнавальну активність дошкільників, дорослий має здійснювати диференційований підхід до них, орієнтуватись на результат. Слід урахувати індивідуальні прояви дитини у пізнавальній діяльності. Педагог має обирати кожній дитині дозу навантаження, має можливість варіювати її в процесі діяльності; продумувати прийоми збудження пізнавальної активності за допомогою зацікавлюючого прийому: надійшла телеграма тощо; стимулювати інтерес впродовж виготовлення виробу.

Завдання повинні:

- нести елементи новизни,
- проблемність, щоб в роботу включалась думка: вдивитись, простежити, проаналізувати, пригадати, порівняти, виділити потрібні елементи,
- не повинні бути одноманітними,
- без готового способу розв'язання, на самостійний пошук шляхів розв'язання, планування і корекції власних дій.

Таким чином, процес формування пізнавальної активності дітей за допомогою художньо – продуктивної діяльності зумовлений зростанням активності самої дитини, посиленням зацікавленості, проявом її інтересу до пізнання. Тобто ефективність навчання перебуває в прямій залежності від активності самої дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія : навч. посібник; 3-те вид., випр. Київ: Вища школа, 2004
2. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 2. С. 3- 8.

Носкіна Л. М.

викладач циклової комісії

психолого-педагогічних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Задоя М. С.

здобувач вищої освіти

освітньо-кваліфікаційний рівень

«Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

НАРОДНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Підвищення якості засвоєння знань і практичних навичок молоді передбачає оновлена система освіти в Україні, починаючи з першої ланки, оскільки саме вона забезпечує моральний та компетентнісний фундамент становлення особистості дитини і, зокрема, на основі знань формує моральне становлення особистості.

Сучасна освіта орієнтована на особистість, тобто ставить собі за мету розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування базису її особистісної культури. Завдання сприяння моральному становленню особистості, на жаль, відтісняється на задній план турботою про знання, вміння й навички, які легко виміряти й оцінити.

Багато видатних учених займалося проблемою морального виховання, а саме: В. Сухомлинський, К. Ушинський, О. Вишневський, Я.-А. Коменський, Й. Песталоцці, С. Русова, А. Макаренко, М. Стельмахович, О. Ожич та інші. Отримала відображення проблема ціннісних орієнтацій в роботах О. Леонтєва, А. Петровського, І. Афанасьєвої, А. Здравомислова, В. Осовського та інші.

До значних прогалин у моральному вихованні дітей призводить надмірна інтелектуалізація освітнього процесу. Сьогодні, як показує досвід, назріла необхідність включення у освітній процес дієвої системи морально-етичного виховання підрастаючого покоління, внутрішнім ядром якої має бути формування моральних почуттів, загальнолюдських цінностей - доброти, гуманності, милосердя, толерантності, чуйності - морально-психологічних якостей, які є фундаментальними характеристиками людини. Результати досліджень свідчать, що навіть обізнані з моральними нормами дошкільнята (як і дорослі), у повсякденному житті не завжди керуються ними, більше того, переймають систему фальшивих цінностей, що пропонують засоби інформації, реклама, низькопробні фільми, мультфільми тощо. Це особливо небезпечно у ситуації, що склалася сьогодні в нашій країні.

Для особистісного становлення потрібні цілеспрямоване виховання та відповідні соціальні умови. Розвиток моральних почуттів дошкільника стимулюють знання, які спонукають її до діяльності. Результати досліджень свідчать, що важливим є правильний вибір інформації про моральну поведінку дорослих та методику її подання відповідно до потреб та запитів дитини.

Аналіз психологічних досліджень показав, що період між 5 і 7 роками життя є найбільш сензитивним для формування здатності здійснювати моральний вибір на основі морально-оцінної діяльності і обумовлена потребою

в схваленні і визнанні. Ми знаємо, що дитина не народжується - моральною, ні аморальною, не є від початку злого чи доброю, які моральні якості в неї розвиватимуться, залежить насамперед від ставлення до неї тих, хто її оточує, від методів виховання. Ось чому і перед закладом дошкільної освіти, і перед сім'єю, і перед суспільством у цілому постає завдання виховання гуманної людини, яка у своїй діяльності рахуватиметься з інтересами інших людей, поважатиме особистість кожної людини.

Аналіз періодичної фахової преси показав, що формувати моральні цінності у дітей дошкільного віку можна за допомогою різноманітних засобів, включаючи і дитячу літературу. Ми вважаємо, що саме дитяча література, включаючи народну казку, як вид мистецтва, покликана плекати високі духовні цінності. Сьогодні спостерігається зниження інтересу до художнього слова в дитячому середовищі, що, ускладнює прилучення дітей до світу літератури, навіть народної казки, а через неї – до фундаментальних моральних цінностей.

На важливість виховання дітей і молоді засобами художнього слова вказували видатні представники педагогічної думки та письменники.

На використанні казки у роботі з дітьми в дитячому садку та сім'ї наголошувала Русова С. у своїй праці «В оборону казки». Вона вважала казку, важливим засобом морального виховання, та використання для розвитку різних сторін особистості дитини, формування доброзичливого ставлення до оточуючого світу, тому що казка в доступній для дитини формі розкриває загальнолюдські та національні цінності, які склалися історично [1, с. 11].

Особливого значення надавав народній казці відомий педагог К. Ушинський. У дослідженнях він наголошував, що вагомий внесок у моральне виховання дитини справляють пам'ятки народної творчості.

Як дієвий засіб виховання моральних якостей дітей розглядають казку сучасні педагоги І. Бех, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Бондаренко, О. Кононко, Л. П., Стрелкова, С. А. Литвиненко, Л. Б. Фесюкова та ін... Методику її використання у процесі морального виховання дітей дошкільного віку досліджують А. Анікін, А. Богуш, В. Пропп, О. Солнцева, Т. Поніманська.

Запорожець О., Ельконін Д., Еріксон Е., Кононко О. та інші психологи встановили, що моральне виховання з перших років життя дитини спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб. Як показав аналіз психолого – педагогічної літератури, проблема сприйняття творів художньої літератури дошкільниками досліджувалася багатьма вченими.

Так, Н. Виноградова, Л. Гурович, О. Кисельова, Є. Лукіна С. Славіна, Н. Морозова, Л. Фесенко визначили особливості осмислення дітьми дошкільного віку моралі художнього твору; А. Богуш, А. Бородич, Л. Бочкарьова, Н. Ветлугіна, В. Гербова, Д. Дубовіс-Арановська, С. Чемортан схарактеризували сприймання художніх творів як складний розумово-емоційний процес, Л. Гурович, О. Монке, Я. Циванюк виявили залежність сприймання дошкільниками художніх творів від мотивів поведінки літературних героїв, Є. Алексеєнкова, В. Андрєєва розкрили емоційне ставлення дошкільників до персонажів художнього твору.

Здобутком світової педагогічної думки стали наукові положення і практичний досвід В. О. Сухомлинського по застосуванню казки як одного з найефективніших засобів естетичного, морального виховання дітей в різних формах і методичних прийомах. На його думку, кожна казка, містить у собі декілька виховних задач, які педагог буде творчо вирішувати в кожній конкретній ситуації відповідно з певними цілями і задачами Народні казки - це перші підручники життя в кожній сім'ї. [3, с. 89]. Фесюкова Л. Ф. стверджує у своїх дослідженнях, що під час роботи над змістом казки діти вчаться аналізувати вчинки казкових героїв.[2, с. 46].

Методику роботи з дітьми над народною казкою розкрито в працях А. Богуш, К. Крутій, Т. Ушакової та ін.

Концепція казкотерапії представлена у роботах таких авторів як М. Беттельхейм, Р. Гарднер, К. Юнг, П. Пропп, а також у багатьох сучасних психологів, таких як: Т. Д. Зінкевич-Євстігнеєва, А. М. Михайлов, І. В. Вачков, А. Д. Короткова, які підкреслювали велику значимість казки в процесі розвитку особистості, вирішення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на підвищений інтерес відомих вітчизняних науковців до обраної проблематики, здійснення морального виховання дітей старшого дошкільного віку засобами народних казок не втрачає актуальності.

Отже, аналіз наукових джерел з теми роботи свідчить, що дана проблема актуальна сьогодні, тому була предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Формувати у дитини почуття цінності іншої людини *Педагогіка толерантності*. 2001. № 2 (16). С. 16-21
2. Водовозова Є. Н. Розумове і моральне виховання дітей від першого вияву свідомості дошкільного віку. Київ: 1976.
3. Побірченко Н.С. Василь Сухомлинський: формування дитячої особистості засобами художньої літератури. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 1. С. 5-12.
(дата звернення 16.10.2021р.)

Носкіна Л. М.

*викладач циклової комісії
психолого-педагогічних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Шевченко О. Ю.

*здобувач вищої освіти
освітньо-кваліфікаційний рівень
«Молодший спеціаліст»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

Найбільш вагомим досягненням дошкільного дитинства є оволодіння рідною мовою як засобом пізнання і способом специфічного людського спілкування. Розвиток мовлення спрямовується на формування у дітей лексичної, фонетичної, граматичної, діалогової та комунікативної компетентності.

Ми зупинимось на лексичній компетентності. Лексична компетенція - це наявність мовного запасу слів у межах вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів. [1, с.8] Лексична компетенція формується у процесі словникової роботи.

Словникова робота – це планомірне розширення активного словника дітей за рахунок незнайомих чи важких для них слів. В своїх роботах К. Д. Ушинський підкреслював необхідність розвитку словника. Тихеева Є.І. представила систему роботи над словом. Флерина Є. О звертає увагу на правильне смислове вживання слів і поповнення словника. Великий вклад зробили дослідження співробітників лабораторії розвитку дитячого мовлення, які проводилися під керівництвом Ф. О. Сохіна. Ними особлива увага приділялася питанням розвитку семантики дитячої мови, формування мовних узагальнень, елементарного усвідомлення явищ мови і мовлення. Одночасно проводилися дослідження різних сторін мовного розвитку дітей на кафедрах педагогічних вузів під керівництвом М. М. Коніної і А.М. Бородич, В. І. Логінової.

Логінова В. І. уточнила методику збагачення словника на основі ознайомлення дітей з предметами, їх ознаками і властивостями, матеріалами, з яких вони зроблені, показала вплив системи знань про предмети на розумовий, мовленнєвий розвиток. Розвиток словника дітей вона розглядала у зв'язку з оволодінням дітьми поняттями.

Вивченню особливостей засвоєння дітьми лексики присвячені дослідження В. В. Гербової, А. П. Іваненко, Н. П. Іванової, Ю. С. Ляховського, Є.М. Струниної та інше.

Слово – це основна одиниця мови, її будівельний матеріал. Змістом слова є поняття, тобто його смислове значення. За словами Л.С. Виготського “Смислове значення слова з психологічної точки зору, є не що інше, як поняття” [3, с.151]. Слова мають узагальнений характер. З фізіологічної точки зору слово – це умовний рефлекс, це “сигнал сигналів” (І.П. Павлов).

В українському педагогічному словнику дається таке визначення слову: “Слово – найважливіша структурно семантична одиниця мови, яка служить для називання предметів, процесів і властивостей. У слові закріплюються результати пізнавальної діяльності людей. У дітей значення слова виникають і розвиваються у ході розвитку їхньої пізнавальної діяльності і оволодіння ними

мовою як засобом спілкування і мислення” [4, с.310].

Дидактична гра - один із методів збагачення, закріплення, уточнення, активізації словника. Є.І.Тихеева розробила цілу систему ігрових мовленнєвих вправ для збагачення словника дітей, які з успіхом використовуються і сьогодні у практиці роботи дошкільних закладів.

Учені (З.М.Богуславська, А.К.Бондаренко, Т.І.Поніманська, О.І.Сорокіна та ін.) визначають дидактичну гру як єдину систему впливів, спрямовану на формування у дитини потреби у знаннях, активного інтересу до нових джерел, а також на формування більш досконалих пізнавальних навичок і вмінь - сенсорних, інтелектуальних, мнемічних тощо [5, с.73].

Особливістю дидактичних ігор є те, що вони спеціально створюються і розробляються дорослими з метою: розвитку словника, ознайомлення з довкіллям тощо. Дидактичні ігри можуть супроводжуватись наочним матеріалом (іграшки, предмети, речі, картинки тощо) або створюватись тільки на словесній основі. Отже, у практиці дошкільної освіти дидактична гра визначається як ігровий метод навчання (В.М.Аванесова, З.М.Богуславська, Є.Ф.Іваницька, О.П.Усова та ін.).

Дидактична гра має структуру: дидактичні та ігрові завдання, ігровий задум, правила, ігрові дії, результат.

Дидактичні ігри досить різноманітні. їх класифікують за різними критеріями: за навчальним змістом (Л.В.Артемова, О.І.Сорокіна, О.П.Усова); за спрямованістю пізнавальної діяльності (Л.А.Венгер, С.П.Новосьолова); за ігровим задумом, завданнями і ігровими діями (Д.Б.Ельконін, А.І.Матусик, О.П.Янківська та ін.); за взаємовідносинами дітей і вихователя (Р.Й. Жуковська, Д.В.Менджерницька та ін.).

Види дидактичних ігор із словникової роботи (за дидактичним завданням)

- На активізацію словника.
- На закріплення і уточнення слів (назва предметів, якостей, властивостей, ознак предметів, матеріалу, професій дорослих і ін.)
- На вживання узагальнюючих слів.

- На класифікацію предметів.
- На вживання синонімів, антонімів.
- На співвідношення частин і цілого.

Види дидактичних вправ (Розробка Е.І.Тихеевої).

- На добір епітетів до предметів.
- На визнання предмета за епітетами.
- На добір дій до предмета або дієслів.
- Добір до дії предмета.
- Називання складових частин цілого.
- На класифікації предметів.
- На утворення слів за допомогою суфіксів, префіксів.
- На різний ступінь узагальнення.

Методика проведення дидактичної гри та вправи включає:

- Зацікавлюючий прийом, ознайомлення з дидактичним матеріалом, який буде використаний в ході гри, повідомлення назви гри;
- пояснення ходу і правил гри (звертається увага на поведінку дітей у відповідності з правилами гри, що вони дозволяють, забороняють);
- показ ігрових дій;
- закріплення правил гри;
- керівництво грою (визначення ролі вихователя в ході гри);
- підведення підсумків гри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків : Ранок, 2012. 326 с.
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / за ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. Київ : Видавничий Дім «Слово»,

2011. 267 с.

3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 286 с.

Носкіна Л. М.

викладач циклової комісії

психолого-педагогічних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Монастирєва А. В.

здобувач вищої освіти

освітньо-кваліфікаційний рівень

«Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ЕТИЧНА БЕСІДА ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нині важко знайти актуальніше завдання, ніж визначення і формування етичних цілей та цінностей суспільства. Мораль будь-якого суспільства – найбільш глибинний і концентрований вияв його соціальної сутності, один із найважливіших чинників, що визначає практично всі сторони життя людей. Адже у час, коли нації та народи об'єднуються для розв'язання глобальних завдань людства, на перший план виступає питання моральної відповідальності за свої дії перед майбутнім.

Моральне виховання — цілеспрямована взаємодія дорослого і дитини з метою формування моральних почуттів і якостей, засвоєння моральних норм і правил, розвитку моральних мотивів і навичок поведінки. Педагогічний

словник, у якому зазначено: "Моральне виховання - один із най важливіх видів виховання, полягає в цілеспрямованому формуванні моральної свідомості, розвитку морального почуття й формуванні звичок і навичок моральної поведінки людини відповідно до певної ідеології." [2, С.216].

Моральне виховання являлося провідною темою педагогічних досліджень видатних педагогів і психологів. Пригадаємо окремі дослідження Наукова педагогічна думка зосереджувалася на дослідженні таких проблем: моральне виховання у процесі ознайомлення дітей з навколишньою дійсністю (Є. Радіна); зв'язок морального і розумового виховання на матеріалі ознайомлення з працею дорослих (Г. Лескова); моральне виховання у грі (Д. Менджерицька, Р. Жуковська, Ф. Левін-Щиріна); виховне значення трудової діяльності дітей дошкільного віку (З. Борисова, Л. Порембська); виховання колективних взаємин дітей (О. Булатова, Т. Маркова, В. Нечаєва та ін.). Разом з тим ми не зустріли дослідження впливу морально – етичної бесіди на моральне виховання дошкільників.

Вивчивши і проаналізувавши психолого-педагогічну літературу можна зробити висновок, що у наш час все більше вчених в Україні схиляються до думки, що саме духовні цінності та моральні почуття є тим виховним орієнтиром, що допоможе Україні вийти з кризи і виховати справжнього громадянина своєї країни. На всіх етапах розвитку суспільства мораль, як і право, політика, традиції, звичаї, табу, є важливим регулятором людської поведінки, людських відносин, а моральність (моральна практика) — одним із критеріїв оцінки чеснот людини.

Адже саме в перші роки життя дитини закладаються основи морального розвитку і тому витрати специфічних можливостей для морального виховання в дошкільному віці не може бути компенсована у подальші роки. Звідси випливає, що моральне виховання - це цілеспрямований вплив дорослого на формування у дітей моральних почуттів, і якостей, засвоєння ними певних норм і правил, розвиток відповідних мотивів і звичок поведінки. І його не можна розглядати як одну із сторін розвитку бо воно

спрямовано на загальний розвиток особистості. Моральне виховання починається в родині, продовжується в дитячих закладах, загальноосвітніх школах, а пізніше - в вузах, та інших навчальних закладах.

Завдання педагога - наблизити моральні уявлення, які формуються у дітей, до їхньої поведінки, вплинути словами на почуття, мотиви діяльності. Це здійснюється в закладах дошкільної освіти за допомогою етичних бесід., тому що вона - основний засіб морального виховання. Значення цього методу підкреслював А. С. Макаренко: "Я пам'ятаю, як швидко і радісно відроджувався мій колектив в окремих випадках після єдиної бесіди на таку тему. Цілий ряд бесід, цілий цикл бесід проводив просто велике філософське оздоровлення в моєму колективі."

Етична бесіда - це організована і цілеспрямована розмова вихователя з дітьми на певну тему. Етичні бесіди проводяться в дитячому садку як самостійне заняття з розділу «Літературна скринька» з дітьми старшого дошкільного віку та як прийом навчання після читання художнього твору морально-етичного змісту в усіх вікових групах.

Мета етичної бесіди - систематичне роз'яснення дітям норм і правил загальнолюдської моралі, допомога в усвідомленні ними морального досвіду, формування громадської думки.

А що ж таке правила загальнолюдської моралі ? У тлумачному словнику зазначено: «Правило - принцип яким керуються у житті, в поведінці» [3, С.432]. А ось як визначаються дані поняття в Українському педагогічному словнику: "Правило - основні обов'язки і норми поведінки дітей у дошкільному навчальному закладі, у родині, на вулиці, в громадських місцях ..." [2, С.267].

Мета етичної бесіди — роз'яснити дітям в діалогічній формі норми і правила загальнолюдської моралі, виховання моральних почуттів, формування колективних відносин, моральної оцінки самооцінки.

Етична бесіда, яка проводиться одразу після читання художнього твору під керівництвом педагога, забезпечує правильне орієнтування дітей на позитивні зразки поведінки, допомагає диференціювати "хороше" і "погане", усвідомити,

що можна наслідувати, а що - засуджувати. У процесі таких етичних бесід у дітей формується вміння наслідувати у своїй поведінці й учинках приклади хороших людей, позитивних героїв художніх творів.

Бесіди про вчинки дітей проводять з дітьми старшого дошкільного віку. Вона пов'язується з певним життєвим фактом, конкретним учинком дитини (або групи дітей). Її мета є роз'яснити суть морального вчинку, охарактеризувати поведінку дитини, допомогти усвідомити свій учинок, правильно його оцінити, і викликати відповідні моральні почуття, які вимагали б схвалення чи засудження. Етичні бесіди про конкретні вчинки дітей формують свідоме ставлення до виконання правил поведінки.

Разом з тим, етичні бесіди можуть поєднувати в собі обговорення змісту художніх творів та поведінки й учинки дітей та героїв твору. Як бачимо, змістом цих бесід виступає зіставлення вчинків літературних героїв із поведінкою дітей, на основі чого формуються узагальнені уявлення про норми і правила поведінки людей, система моральних оцінок.

Етичні бесіди поділяються на колективні, групові та індивідуальні. Приблизна тематика таких бесід: «Бережливе ставлення до громадського майна та особистих речей», «Чесність та правдивість», «Дружба й товаришування», «Скромність», «Чистота й охайність», «Чуйність і уважність», «Про обов'язки й відповідальність», «Про сміливість та хоробрість».

Етична бесіда носить узагальнюючий характер, тому що передбачає узагальнення попередніх знань, уявлень дітей.

Отже, суспільний та педагогічний досвід показує, що сьогодні наріла потреба тримати під контролем включення в освітній процес дієвої системи морально-етичного виховання підростаючого покоління, внутрішнім ядром якої має бути формування моральних почуттів, загальнолюдських цінностей, морально-психологічних якостей, які є фундаментальними характеристиками людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / за ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 324 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь. 1997. 198 с.
3. Новий тлумачний словник Української мови у 4-х томах. Київ : 1999. 268 с.

Крамаренко В. О.

викладач циклової комісії

психолого-педагогічних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО

Набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різноманітних видах дитячої діяльності. Сучасні національні освітні програми для дітей дошкільного віку «Дитина» [1. С. 13], «Впевнений старт» [2], «Я у Світі» [3], «Українське дошкілля» [4] пріоритезують інтереси, бажання та потреби дитини, сприяють саморозвитку особистості та значною мірою позитивно впливають на складову набуття загальних компетенцій дошкільником, зокрема – креативності.

Психологічною наукою доведено, що креативність особистості у найширшому сенсі цього поняття – це творчі інтелектуальні здібності людини, тобто її здатність привносити щось нове у набутий досвід (Ф. Баррон),

породжувати оригінальні ідеї в умовах вирішення або постановки нових проблем (М. Уаллах), усвідомлювати проблеми і протиріччя, також формулювати гіпотези щодо відсутніх елементів ситуації (Е. Торренс), відмовлятися від стереотипних способів мислення (Дж. Гілфорд).

Дослідження американських психологів Ф. Баррона, А. Маслоу, Дж. Гілфорда, Дж. Рензуллі, К. Роджерса, Р. Стернберга, П. Торренса в галузі креативності підтверджують загальний зміст трактування поняття «креативність» як однієї з людських компетенцій та доводять той факт, що у випадку, коли в період дошкільного дитинства уява особи позбавлена активного розвитку, то у подальшому відбувається поступове зниження творчості.

Відомо, що головний вклад в розвиток дитини роблять дорослі, які її оточують. Тому, увага фахівців повинна бути приділена формуванню креативної особистості саме у часи дошкільного дитинства шляхом залучення дитини до роботи із сучасним розвивальним ігровим матеріалом. Діти відповідно до вікових психофізичних показників мають можливості креативного розвитку, але не мають досвіду, тому важливе завдання дорослого – надати посильну допомогу, можливості та рекомендації у грі дитини, наприклад, з сучасним мистецько-ігровим матеріалом.

Зауважимо, мислення людини, на думку психолога В. Вильнюнаса, в початковій стадії, тобто в дошкільному віці, і в своїй крайній точці – зрілому віці, є особливим видом орієнтувальної діяльності мозку, мета якої – допомога з раннього віку особистості зробити «світ поза неї» «світом для неї», забезпечити оптимальне задоволення особистих потреб. Мислення так чи інакше спрямоване на пошук цінностей, саме «того, що треба людині».

Психолог виокремлює фундаментальні емоції людини, що гармонізують нервову систему людини, до яких відносяться: цікавість та хвилювання – найчастіше пережиті позитивні емоції, що мотивують до навчання, розвитку навичок, умінь і творчих прагнень; радість – максимально бажана (хоча й не постійна) емоція; здивування – завжди швидкоплинний психологічно-

емоційний стан, що сприяє звільненню нервової системи від попередніх емоцій і направляє на новий об'єкт всі когнітивні нервові процеси людини [5. С. 304] і тому, саме дитяча література, як сучасний мистецько-ігровий матеріал надає ефективну допомогу дитячій психіці зробити світ, що оточує зрозумілішим та безпечнішим, світом «для неї».

Фахове дослідження виховних та розвивальних можливостей дитячої книги в Україні найбільш ефективно відбувається упродовж останніх десятиліть та репрезентоване працями У. Гнідець, Е. Огар, О. Папуші та інших. Е. Огар насамперед цікавить книга як ринкова медіапродукція, що якісним чином відображає наративи сучасності [6]. Інші науковці розглядають дитячу книгу як домінують педагогічного процесу і водночас визнають її високу художню літературно-мовленнєву цінність та значну роль у формуванні естетичної та світоглядної парадигм, починаючи з дошкільного віку (А. Белова, Є. Бондаренко, Н. Озерна та ін.).

Вивчаючи науково-педагогічні підходи важливо зауважити, що фундаментальним підходом у роботі з сучасною дитячою літературою у вітчизняних закладах дошкільної освіти є художньо-мовленнєвий [7], як найбільш ефективний та якісний у всебічному розвитку дитини дошкільного віку.

Згідно з нашими дослідженнями, тематична та візуальна складова сучасної дитячої книги якісно змінюється, перетворюючи книгу на іграшку, надаючи малечі можливість самостійно імпровізувати з героями, фантазувати сюжети, що не заангажує сприйняття історій і позбавляє дитину стереотипності поглядів через її наповнення паперовими наклейками, сучасними героями та творчими можливостями [8].

Отже, дитяча книга як сучасний мистецько-ігровий матеріал здатна розвивати творчі інтелектуальні здібності людини, тобто її здатність привносити щось нове у набутий досвід, породжувати оригінальні ідеї в умовах вирішення або постановки нових проблем, усвідомлювати проблеми і

протириччя, також формулювати гіпотези щодо відсутніх елементів ситуації, відмовлятися від стереотипних способів мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / за ред. Г.В. Беленька, О.Л.Богініч / Київ, 2016. 304 с.
2. Вильнюнас В. Психология эмоций. СПб. : Питер, 2004. 496с.
3. Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби). Монографія. Львів: Світ, 2012. 320 с.
4. Крамаренко В. О. Зімакова Л. В. *Сучасна дитяча книга як мистецько-ігровий матеріал формування креативності дітей дошкільного віку*. веб-сайт. URL: <http://sources.pnpu.edu.ua/article/view/227525> (дата звернення: 06.10.2021).

Пристауп В.В.

викладач циклової комісії

психолого-педагогічних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ОСОБЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИСЕНСОРНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОБ'ЄКТАМИ ПРИРОДИ

Дошкільне дитинство є періодом інтенсивного сенсорного розвитку дитини. Від рівня її сенсорного розвитку значною мірою залежить успішність реалізації завдань розумового, морального, фізичного, естетичного та екологічного виховання.

У сучасній дошкільній педагогіці виникає потреба пошуку нових педагогічних технологій, засобів щодо розвитку, виховання та навчання дітей, які б охоплювали якомога більше сфер розвитку особистості, тобто розвивали і формували знання, уміння та навички різних освітніх напрямків. Одним із таких засобів є природа, яка містить невичерпний матеріал для гармонійного та всебічного розвитку дошкільника. Саме під час спілкування з природою дитина має змогу заглиблюватись у безмежне багатство природних явищ. Відчуття прекрасного народжується із зовнішнього образу, що дарує природа і сприймається дитиною чуттєво: «Я –бачу», «Я- чую», «Я – відчуваю», «Я – сприймаю», «Я – співчуваю» - як цілісна форма.

Дитина вбирає в себе звуки, барви й пахощі природи, захоплюється її загадковістю, співчуває всьому живому, одухотворяє його.

З огляду змісту нової редакції, Базового компоненту дошкільної освіти в Україні в якому визначено, що сенсорно - пізнавальна компетенція є важливою

складовою пізнавальної активності. Так, як вона виявляє спостережливість, винахідливість в довкіллі, вирізняється позитивною пізнавальною мотивацією, вмінням моделювати, експериментувати, орієнтуватися в сенсорних еталонах (колір, форма, величина), а також оволодіває прийомами узагальнення, класифікації, порівнянь і зіставлень [1.- с.9].

З метою реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти, ми із студентами на педагогічній практиці в процесі ознайомлення дошкільників з об'єктами природи, використали мультисенсорний підхід.

Мультисенсорна технологія – це технологія навчання з опорою на всі канали сприймання, кожного з органів чуття: слуху, зору, дотику, нюху, смаку, що сприяє ефективному засвоєнню нового матеріалу.

Застосування даної технології передбачає максимальне використання такого стилю навчання, який є притаманним для кожної окремої дитини та при якому вона засвоює інформацію найефективніше.

Необхідною умовою використання мультисенсорного підходу в процесі ознайомлення дошкільників з рослинами є створення сенсорної кімнати, яка є засобом оптимізації роботи. Сенсорна кімната – це високоякісне і високотехнологічне середовище, яке обладнане за індивідувальними проєктами залежно від мети. Для реалізації даних завдань ми із студентами в ЗДО № 79 обладнали сенсорну кімнату засобами мультимедійних технологій, які дали нам змогу демонструвати анімації та відеоматеріали, графічні зображення, а також доповнили її стимуляторами кольору, запаху, тактильних відчуттів, природними матеріалами.

Щоб ознайомлення дошкільників із рослинами було більш ефективним ми апробували технологію навчання дітей дошкільного віку: «Чую, бачу, роблю» (за І. Карабаєвою). Розробили та провели серію занять в процесі яких ми реалізували такі завдання:

1. Забезпечили багатоканальність надходження інформації до дітей та цілісність її сприймання.

На заняттях по ознайомленню дітей з рослинами намагалися активізувати всі сенсорні канали дітей.

2. Регулярно змінювали завдання спрямовуючи їх на різні канали сприймання, що дало нам змогу зафіксувати та утримати увагу кожної дитини під час роботи, зберегти засвоєну інформацію в довготривалій пам'яті.

Наводимо приклад заняття по ознайомленню дітей старшої групи з кущем калини з використанням технології «Чую, бачу, роблю».

Наше заняття включало такі етапи:

1. Вхід до сенсорної кімнати

Привітання: Доброго ранку сонце привітне.

Доброго ранку небо блакитне.

Доброго ранку у небі пташки.

Доброго ранку тобі і мені.

Загадка: У вінку зеленолистім.

У червоному намисті.

Вдивляється у воду.

На свою хорошу вроду.

Хто вона ця красуня молода? (калина)

2. Демонстрація відеофільму: « Калина в різні пори року». Розгляд дітьми кущів калини, милування ними, відчуття запахів калини (створених штучно).

3. Психогімнастика « Смачні ягоди калини»

4. Ігровий. Дидактична гра «Вилікуй мене»

Розгляд ягідок калини із стимуляцією сенсорних зон дитини (величини, кольору, форми, запаху, смаку, тактильних відчуттів). Аудіозапис розповіді про калину, розповіді дітьми народних прислів'їв та приказок про калину. Хоровод «Ой, є в лісі калина»

5. Творчий. Колективна робота: прикрашання куща ягідками калини (малювання пачиком).

6. Підсумок заняття. Аналіз діяльності дітей

7. Вихід із сенсорної кімнати.

В процесі організації та проведення такого типу занять нами була досягнута позитивна динаміка прояву пізнавальної активності старших дошкільників, що доводить ефективність використання мультисенсорного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021. 37 с.
2. Карабаєва І. *Вихователь – методист дошкільного закладу*, 2013р. № 2. С. 33 – 38.
3. Яценко Т. В. Особливості використання мультисенсорного підходу в роботі з дошкільниками. *Інформаційно – методичний вісник викладачів дошкільних дисциплін*. Кременчук. 2014. № 2. С. 14 – 17.

СЕКЦІЯ 2. НАСТУАНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І НУШ

Яценко Т.В.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Джепка К. І.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

Проблема впливу батьківських установок на життя дитини актуальна на даний час тому, що сім'ї часто не мають змоги повною мірою реалізувати власний потенціал у вихованні дитини.

Це пов'язано з особливостями суспільного виховання, з негативними змінами в самій сім'ї. Це є: зниженням її інтегративності, постійними сварками між подружжям, порушенням емоційних зв'язків між батьками і дитиною. Усе це заважає дитині розвитку, засвоєння норм поведінки, моральних позицій. Все це призводить до порушень в особистісному розвитку дитини [1].

Дослідження науковців довели, що на розвиток дитини впливають відносини між батьками, їх стиль спілкування. Батькам корисно знати, яким чином вони формують особистість дитини, і намагаться по можливості запобігати реплікації небажаних поведінкових звичок, які вони вважають негідними для власних дітей. Тому при взаєминах дитини з батьками можуть проявлятися явні чи приховані симптоми особистісних проблем батьків, а життя в атмосфері невирішених емоційних проблем батьків впливає на свідомість дитини у процесі дорослішання [4].

Вивченням стосунків між батьками та дітьми займався С. Ньюберг.

У результаті власних досліджень він описав стадії в орієнтаціях батьків:

- «Егоїстична орієнтація». Для батьків дитина виступає, як мішень на якій вони проектують свої бажання й потреби.
- «Умовна орієнтація». Приступає сприйняття дитини через призму традицій і установок, прийнятих у даному суспільстві. Роль батька в цьому випадку зводиться до виконання соціально окреслених дій.
- «Суб'єктивно-індивідуалістична орієнтація». Завдяки цьому можна розглянути дитину, як щось особливе та унікальне. дозволяє розглядати дитину як щось унікальне. В разі чого дорослий виражає свою солідарність до потреб та бажань дитини.
- «Взаємодіюча орієнтація». Батько розуміє, що дитина постійно росте та змінюється. Він розуміє, що колись і він був таким, і він робить все щоб дитина розвивалась, і він допомагає їй в цьому .

Особливістю цього стилю взаємин є тверде, послідовне і водночас гнучке виховання. Батьки завжди пояснюють мотиви своїх вимог, заохочують їх обговорення з дитиною. Влада використовується лише в міру необхідності [3].

У дитині цінується як слухняність, так і незалежність. Батько встановлюють правила і твердо втілюють їх у життя, вони прислухаються до думки дитини, хоч і не діють виключно відповідно до її бажань [2].

Отже нами з'ясовано, що в спілкуванні дорослих з дітьми-дошкільнятами домінує авторитарно-монологічний тип спілкування. На нашу думку, надмірне

дистанціювання батьків від своїх "дітей як таких" обумовлено саме високими вимогами до рівня соціалізації дітей, що призводить до стерео-типізації сприйняття дітей. Установлено також, що домінування авторитарно-монологічного типу спілкування корелює із загалом невисоким рівнем загально-етичних і альтруїстичних цінностей батьків, у результаті чого прагматичні цінності переносяться і на сприйняття власних дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котирло В. К. Вплив взаємин у сім'ї на виховання емпатії у дітей. Київ : Рад. Школа. 1985. 140 с.
2. Котирло В. К., Ладывир С. А. Детский сад и семья. Київ : Рад. Школа. 1984. 119 с.
3. Лисина М. И. Воспитание детей раннего возраста в семье. Київ : Знание, 1983. 48 с.
4. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений: Курс лекций. Москва : Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. 512 с.

Шкляєва Г.О.

кандидат педагогічних наук

доцент

доцент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Яресько Д. В.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ

Психологічна готовність дитини до навчання в школі є гарною можливістю сформування в неї якостей, якими вона зможе користуватися під час навчання та у майбутній праці, поступаючись партнеру, захищаючи свою власну думку та свою гідність. Вона зможе спокійно існувати в соціумі, не буде боятись розмовляти, чи просто знаходитись в одному приміщенні зі своїми однолітками та з людьми старшого віку. У старшого дошкільника є певний розвиток в емоційно-вольовій сфері та мотивації.

Ми розглядаємо основні аспекти психологічної готовності дитини до школи. Важливим показником психологічної готовності дитини до школи є готовність дитини до навчання, вміння керувати своєю поведінкою, виконувати завдання, які ставить дорослий, розвиток риторики та рухової

активності. Цей період є складним для дітей 6 року життя, адже в цей вік у них криза, яка характеризується фізичними і психологічними змінами.

У радянській психології детально вивчали питання готовності дитини до школи Л.І. Божович, Д.Б. Ельконіна, Н.Г. Салминова, Е.Е. Кравцова. Л.І. Божович виділяла декілька параметрів психологічного розвитку дитини, які вагомо впливають на успішність навчання дитини в школі. Ельконін на перше місце ставить сформованість передумов до навчання. До найбільш важливих він відніс вміння слухати та виконувати вказівки, уміння працювати за зразком. Кравцова основний акцент робила на роль спілкування дитини з вчителем. Всі вони брали за основу готовності дитини до школи, який базовий компонент без якого дитина не могла успішно навчатися в школі [1].

Відомі психологи запропонували тести для визначання готовності дитини до школи. Одними з таких був тест А. Керна та Я. Йірсека. Цей тест дає уявлення про рівень загального розвитку дитини, її окомір, здібність до наслідування та просторову орієнтацію.

Аналіз наукової літератури дав можливість визначити методики психологічної готовності дитини до школи. Однією з них була методика «Графічний диктант», яку запропонував Д.Б. Ельконін. Мета цієї методика – це дослідження орієнтації в просторі, уміння уважно слухати і виконувати вказівки дорослого.

Психологічна готовність дитини до школи – це здатність дитини виконувати шкільні обов'язки та навчальні завдання [2].

Особливості розвитку дитини – це розвиток, який неможливий без поваги дитини як до індивіда. Важливо розвивати в дитині його індивідуальність, враховуючи особливості нервової системи та вродженими або успадкованими особливостями.

Виділяють такі основні компоненти готовності до школи:

- фізіологічний – стан здоров'я дитини, готовність організму до фізичних навантажень та нового режиму;
- психологічний – сукупність особливостей психологічного розвитку та

формування особистості;

- педагогічний – це знання, уміння та навички [3].

Виділяють три аспекти готовності до школи:

- особистісний;

- інтелектуальний;

- соціально-психологічний.

Особистісний компонент – це готовність дитини до прийняття соціальної позиції, до людини яка має свої права та обов`язки та яка вміє висловлювати власну думку.

Інтелектуальний компонент – це здатність дитини розуміти та вирішуватиучбові задачі.

Соціально – психологічний аспект – це потреба дитини в спілкуванні з однолітками та з людьми старшого віку, а також виконувати свою роль учня.

Отже, психологічна готовність до школи повинна бути всебічною, забезпечувати формування всіх якостей які допоможуть дитині спокійно існувати та навчатися в школі. Головна задача вихователів – це вироблення в дитині таких якостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білосюк Н. В. Психологія навчальної діяльності : навч.-метод. посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 718 с.
2. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / наук. кер. К. Л. Крутій. Запоріжжя : ЛПДС, 2011. 188 с.
3. Дуткевич Т.О. Дошкільна психологія. Київ : ЦНЛ, 2020. 392 с.

Носкіна Л. М.

викладач циклової комісії

психолого-педагогічних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Мосієнко Т. Ю.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А. С. Макаренка

м.Кременчук

ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ СЮЖЕТНО - РОЛЬОВОЇ ГРИ В РОЗВИТКУ СЛОВНИКА СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ НАПЕРЕДОДНІ ВСТУПУ ДО ПЕРШОГО КЛАСУ

Культурі рідного мовлення потрібно вчити з дитинства в процесі організації провідної дитячої діяльності - гри. Здавна видатні філософи, історики, етнографи, психологи, педагоги вивчають походження гри, її місце в житті дитини, можливості ефективного використання гри для вирішення виховних і навчальних задач. Всі психічні процеси формуються в ході провідної діяльності – так встановлено психологами.

Однією з головних причин недостатньої мовленнєвої підготовленості дітей до школи є недооцінка можливостей гри, специфічної діяльності дітей дошкільного віку. В сюжетно-рольовій грі дитина відчуває постійну потребу, задовольняючи яку, педагог отримує можливість досягти поставленої дидактичної мети, а дитина у природній діяльності, без примусу,

опануватиме новими знаннями та вміннями, розвиватиме власне мовлення. Відмінною особливістю сюжетно-рольової гри являється те, що її придумують самі діти, а їх ігрова діяльність носить самодіяльний і творчий характер.

Проблема мовленнєвої підготовки дітей до навчання в школі включає в себе поняття лексичної компетенції. Богуш А.М. дає таке визначення лексичній компетенції – це наявність мовного запасу слів у межах вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів [1, с. 8]. Лексична компетенція формується у процесі словникової роботи. Словникова робота – це планомірне розширення активного словника дітей за рахунок незнайомих чи важких для них слів.

У науково педагогічній та психологічній літературі достатньо уваги приділено проблемам взаємозв'язку розвитку мовлення та сюжетно-рольової гри у дітей дошкільного віку. Саме сюжетно-рольова гра і забезпечує мовленнєве спілкування дошкільників.

Взаємозв'язок розвитку сюжетно - рольової гри та мовлення є загальновідомим. Його характер та зміст постійно вивчаються дослідниками. Менджерницька Д.В. вказувала на існування двостороннього зв'язку між грою та мовленням: з одного боку; мовлення розвивається в грі, а з іншого боку, сама гра розвивається під впливом розвитку мовлення.

Представники прогресивної вітчизняної педагогіки (О.Дорошенкова, П.Ф.Лесгафт, С.Ф.Русова, С.І.Тихєєва, К.Д.Ушинський та ін.), численні дослідники (А.М.Богуш, В.П.Ждан, Л.Кліндова, Н.В.Кудикіна, Л.В. Лідак, О.І.Негнєвинька, І.Ошман, К.Ю.Протасова, Г.В.Чулкова та ін.) оцінюють сюжетну гру, як засіб мовленнєвого розвитку дітей з огляду на її практичний характер та наявність у ній умов для спілкування дитини з оточуючими дорослими та ровесниками. Результати аналізу психолого – педагогічної літератури показав, що на думку науковців, передумови для формування словника, звукової культури, зв'язного мовлення закладено у предметно чуттєвій та комунікативній діяльності граючих. Предметно-чуттєва діяльність

сприяє розвитку практичного аналізу та синтезу, а на їх ґрунті – формує словесне мислення, котре базується на узагальнюючій функції слова. Однією з найважливіших умов збагачення та активізації словникового запасу дошкільника та формування у них навичок діалогічного мовлення є спілкування з оточуючими під час гри.

У той же час, за словами Д. Брупера, сюжетна гра є тим ґрунтом, на якому досліджуються способи органічного поєднання мислення, мовлення та уяви. Л.М.Галігузова на доказ цього положення стверджує, що засобом розвитку мислення та словника виступає символічне використання дітьми предметів, яке є магістральною лінією розвитку ігрової діяльності. Згідно даних психологічних досліджень (Г.Д.Луков, Ф.І.Фрадкіна) ігрові дії дитини спочатку мають максимально розгорнутий характер та обов'язково потребують матеріальної опори в реальних предметах або іграшках, що їх заміщають. На цьому етапі новий зміст не може бути відтворений дитиною в уявному плані - необхідні зовнішні ігрові дії з предметами. У подальшому ігрові дії своєрідно змінюються. За даними Д.Б.Ельконіна, вони скорочуються та узагальнюються, поступово знижується значення матеріальної опори: за відсутності потрібних іграшок дитина здійснює відповідні дії з уявними предметами. Л.С.Виготський підкреслював суттєве значення мовлення в таких змінах ігрових дій. Положення Л.С. Виготського про важливість слова в дитячій грі, протилежне точці зору Ж. Піаже, одержало додаткове експериментальне підтвердження в дослідженні Г.Л. Виготської, яка переконливо показала, що затримки у засвоєнні мовлення (у глухонімих дітей) призводять до відставання в розвитку гри. Зміст сюжетних ігор цих дітей набагато бідніший, ніж у звичайних дітей, оскільки слово в глухої дитини ще не увібрало в себе системи всіх зв'язків, не містить достатнього узагальнення та не регулює повністю дій дитини.

Ми переконалися, що у дітей, що розмовляють, словесне формулювання ігрового задуму, яке виникає стихійно або стимулюється дорослим, мовленнєве позначення здійснюваних вчинків, ігрове, перейменування предметів тощо, сприяє скороченню та узагальненню ігрових дій, а також їх перенесенню на

нові предмети та до нових ситуацій. Вербалізація ігрових дій, або, за висловлюванням П.Л. Гальперіна, "відпрацювання" цих дій у плані голосного мовлення, приводить до їх здійснення в плані уявлення.

Менджеричька Д.В. стверджувала, що роль слова є особливо значною у створенні ігрового образу, адже воно допомагає дитині виявити свої думки і почуття, зрозуміти переживання партнерів, узгодити з ними свої дії. Розвиток здатності до комбінування різних подій в єдиному сюжеті, цілеспрямованості, пов'язані з розвитком мовлення, з поступово зростаючою здатністю виражати в словах свої задуми. Дошкільник, позначаючи словом власні дії, осмислює їх. Пізніше він користується словом для висловлювання своїх думок та почуттів.

На думку С.С.Кулачківської, С.О. Ладивір, Т.О. Пироженко, успішність сукупної сюжетно-рольової гри залежить від рівня розвитку комунікативних здібностей, оскільки вона будується на спілкуванні дітей поміж собою. Як стверджують Н.Л. Михайличенко, Н.О. Короткова, психологічна складність сукупної сюжетно-рольової гри пов'язана із взаєморозумінням партнерів, оскільки задуми дітей реалізуються через умовні (не буквальні) ігрові дії. Взаємодія в грі пов'язана з постійним подоланням невизначеності задумів та багатозначністю ігрових дій партнерів. Специфічним саме для сукупної гри є той прошарок "реальних стосунків" між партнерами, який забезпечує подолання цієї багатозначності.

Поняття "метакомунікації" введено у зарубіжній психології (Г.Батесон, Г.Фейн та ін.) для позначення цього специфічного прошарку. Під метакомунікацією розуміють особливу розмову дітей - обмін висловлюваннями, які пояснюють умовне, значення дії, що дозволяє встановити смислові зв'язки ігрових дій, якими обмінюються партнери. На думку К.Гарві, успішність сукупної гри пов'язана з умінням дітей переходити з рівня рольової комунікації (гри) до рівня метакомунікації та навпаки.

Познайомившись з дослідженнями науковців, ми переконались, що сюжетно – рольова гра має значний вплив на розвиток словника дитини.

Отже, виходячи із вище сказаного, ми робимо висновок, що знання психологічних особливостей гри повинно допомогти вихователю правильно оцінити розвиток словника дошкільника на певному віковому етапі та використати ці дані для удосконалення педагогічного впливу її на дитину.

ЛІТЕРАТУРА

5. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. : Вид. 4 – те доопр. : Київ, 2013. 284 с.
6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. / Київ : Академвидав, 2006. 355 с.

Дорошенко Т.М.

викладач дошкільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Костюченко А.В.

здобувач вищої освіти

освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У РОЗВИТКУ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ

Одним із найбільш актуальних завдань математичної освіти дітей дошкільного віку є формування пізнавальних інтересів та розумовий

розвиток, що дає змогу творчо застосовувати набуті знання у практичній діяльності. Зараз дошкільна освіта спирається на європейські стандарти навчання і виховання дітей. Питанням ознайомлення дошкільників з елементарною математикою займається така дисципліна як «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку», що виділена з дошкільної педагогіки і є самостійною, науковою та навчальною сферою знань.

Зміст теорії та методики ФЕМУ є стандартизованим як для України так і для європейських країн. Першочерговими відмінностями є підходи до навчально-виховних реалізацій завдань. Відрізняються надмірною теоретичною підготовкою дітей в Україні, відірваністю теорії від дитячої діяльності, гри, інтересів. Провідним завданням дошкільних навчальних закладів є підготовка дітей до школи, а не активне насичення дитячої життєдіяльності в період дитинства.

Методика формування елементарних математичних уявлень у системі педагогічних наук сприяє вихованню різносторонньо розвиненої особистості, здатної робити аналіз явища навколишнього світу, продукувати нові ідеї, розглядати зв'язки і закономірності. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні сприяє на розвиток і формування математичних уявлень і здібностей, розумової активності, логічного мислення, креативності дітей дошкільного віку, креативності [1]. Навички робити найпростіші порівняння, узагальнення, висновки, користуватися математичною термінологією, доводити правильність тих чи інших суджень, мати бажання займатися математикою – це основні завдання математичної освіти. У математичній підготовці дошкільників поряд з навчанням дітей про кількість і число в межах першого десятка, рахунку, велика увага приділяється операціям з наочно представленими множинами, визначенню обсягу сипучих і рідких речовин, проведенню вимірювань за допомогою умовних мірок, розвиток уявлень про геометричні фігури, простір і час, просторових відношень. Все це формує в дітей математичну

компетентність, сприяє розумовий розвиток. Їх не можна сформувати шляхом накопичення теоретичних знань.

Ознайомлення дитини з математикою має здійснюватися в процесі діяльності. Вимірювати обчислювати, лічити не заради вирішення завдання, а в практичній діяльності для практичного результату. Діяльнісний підхід не застосовується без ігрових прийомів, оскільки основною діяльністю дошкільників – ігрова.

Сучасна наука та практика показують, що діти засвоюють навчальний матеріал на рівні усвідомлення в процесі діяльності. С. Л. Рубінштейн у 1930-40-х роках досліджував принцип єдності, свідомості та діяльності. Він говорив: «Суб'єкт у своїх діяннях не тільки виявляється і проявляється, він в них створюється і визначається. Тим, що він робить, можна визначити те, що він є; напрямком його діяльності можна визначити і формувати його самого» [5].

Діяльність можна розрізнити по спрямованості: на об'єкти самого себе, іншої людини та зовнішнього світу. Також діяльність розрізняються відповідно предмету: трудова діяльність, ігрова діяльність, навчальна діяльність і інші. Д. Б. Ельконін увів поняття «провідної діяльності, тобто діяльності, яка відповідає найбільш значущому мотиву в той чи інший віковий період, або в тій чи іншій особистісно-значущій ситуації». [2, с. 80]. Навчання дошкільників математиці у процесі діяльності досліджували такі науковці як О. Я. Савченко, Є. І. Тихєєва, В. В. Данилова. Використання знань здійснюється в найрізноманітніших формах і залежить від специфіки змісту, характеру навчання . Навчання для дітей можна організувати в процесі дидактичних ігор, вправ, сюжетно-рольових ігор, трудової діяльності.

З точки зору сучасної концепції навчання дошкільників не менш важливим ніж лічба, арифметичні дії, підготовки їх до засвоєння є формування логічного мислення. Дітей варто вчити не тільки вимірювати і обчислювати, а й міркувати. Навчання найбільш продуктивне, якщо воно

йде в контексті ігрової та практичної діяльності, коли створені умови, при яких знання отримані дітьми, стають необхідними їм, тому що допомагають вирішити практичну задачу, а тому засвоюються швидше і легше. Гра - це не тільки радість та задоволення для дитини, що є дуже важливим, з її допомогою можна розвивати пам'ять, увагу, уяву, мислення. Граючи, дошкільник може здобувати нові вміння, навички, знання. До властивостей гри відносять той факт, що діти діють так, як діяли б в реальних ситуаціях долаючи труднощі. Причому до цього вони доходять самостійно, без примусу.

Можна виділити особливості гри для дітей дошкільного віку: гра є провідним видом діяльності, доступним та ефективним засобом формування особистості дитини, його морально-вольових якостей, усі психологічні новоутворення беруть початок у грі. Сприяє формуванню всіх сторін особистості дитини, призводить до значних змін в її психіці. На всіх етапах дошкільного дитинства ігрового методу відводять велику роль. Варто запам'ятати, що «Навчальна гра» може застосовуватися в процесі пояснення нового матеріалу, а не тільки для повторення вже засвоєних знань.

Використання ігор в повсякденному житті і заняттях поглиблюють, розширюють та закріплюють математичні уявлення дітей, одночасно вирішують ігрові та навчальні завдання. За допомогою дидактичної гри ми включаємо безпосередній зміст програмового завдання. У формуванні в дошкільників математичних уявлень широко використовуються цікаві за змістом та формою дидактичні ігрові вправи. За своєю структурою вони різняться, мають невизначеність поставленої задачі (здогадатися, знайти, несподіванкою завдання її від імені будь-якого казкового, літературного героя). Не включають в себе всі структурні елементи дидактичної гри (задача, правила, ігрові дії). Дидактичні ігри поділяють на: настільно-друковані, ігри з предметами, словесні ігри, настільно-друковані [4, с. 310]. Також при формуванні елементарних уявлень в дітей дошкільного віку можна використовувати: ігри на розвиток логічного мислення (головоломки,

кросворди, завдання-жарти, розвиваючі ігри, ребуси), ігри на площинне моделювання. Попри різноманітність ігор в їх основі має бути покладено розумовий розвиток дитини, розвиток логічного мислення, вміння встановлювати найпростіші закономірності: порядок чергування фігур за формою, кольором, розміром.

Також важливою умовою для успіху у навчанні і вихованні дітей є творчий підхід до математичних ігор: індивідуальних вимог, повторення ігор в тому вигляді чи ускладненнях, варіювання ігрових питань і дій. Для пробудження у дітей інтересу до математичних знань важливо широко використовувати спеціальні навчальні ігри, які будуть вдосконалювати пізнавальну діяльність та загальний розумовий розвиток. Для кращого навчання дітей, потрібно намагатися створити необхідні умови, забезпечити діяльнісний підхід вихованця без примусу і тиску.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (Дата звернення: 19.10. 2021)
2. Давайте пограємо. Математичні ігри для дітей 5-6 років / под. ред. А. А. Столяра. Москва: Просвещение, 1991. 80 с.
3. Методика формирования элементарных математических представлений у детей / Грибанова А.К., Щербакова Е.Й., Белова С.Ф., Назаренко К.Ф. Київ : Вища школа, 1987. 136 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. / Київ : Академвидав, 2006. 355 с.

Куліш О.Т.
керівник гуртка,
заслужений працівник культури України
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка
м. Кременчук

ЕКСПЛІКАЦІЯ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ВПРАВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ НА ЗАНЯТТЯХ ХОРЕОГРАФІЇ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Однією з найпоширеніших форм проведення вільного часу серед дітей шкільного віку є заняття спортивними бальними танцями, які поєднують у собі засоби музичного, пластичного, спортивно-фізичного, етичного й художньо-естетичного розвитку та освіти.

Танцювальні вправи і танці впливають на формування правильної постави, легкої і невимушеної ходи, виразності і граціозності рухів. За дослідженням А.С. Шевчук, танцювальні вправи, які супроводжуються музикою, ритмічним підрахунком або піснею, розвивають у дітей музичний слух, посилюють позитивний емоційний вплив фізичних вправ на виховання естетичних почуттів.

Виконуються танцювальні вправи на місці та в русі. Починаються вони з певних позицій, що фіксують також і закінчення танцювального руху, а саме:

1-ша позиція: п'ятки разом, носки розвернуті в сторони.

2-га позиція: ноги нарізно на відстані довжини ступні, носки розвернуті в сторони.

3-тя позиція: п'ятка однієї ступні притиснута до середини другої, носки розвернуті в сторони. Перебуваючи у будь-якій із цих позицій, ноги треба

тримати прямими, спину рівною, живіт підтягнутим, вага тіла при цьому рівномірно розподілена на обидві стопи.

Танцювальні вправи підбираються із програми для музичного вихователя дошкільників. Виконуються вони на заняттях з фізичної культури, ранкової гімнастики, фізкультурних святах.

Танцювальний крок на носках виконується трохи зігнутою ногою, яка висувається вперед і випростовується, носок відтягується з поворотом назовні. Нога ставиться на підлогу з носка і опускається на всю ступню, а потім ходьба виконується тільки на носках.

Крок з підскоком виконують так: на рахунок „раз“ невеликий крок вперед правою ногою, ліва нога трохи піднята позаду; на рахунок „і“ легко підскочити вперед на правій нозі, ліву ногу, зігнуту в коліні, підняти вперед, носок відтягнути; на рахунок „два“ невеликий крок вперед лівою ногою, права нога трохи піднята позаду; на рахунок „і“ легко підскочити вперед на лівій нозі, праву ногу, зігнуту в коліні, підняти вперед, носок відтягнути.

Приставний крок вперед, убік, назад виконується в танцювальному ритмі. Приставний крок вправо починається з правої ноги, вліво – з лівої, вперед і назад – з будь-якої ноги; на „раз“ – крок ногою в будь-який бік, на „два“ – приставити іншу ногу.

Крок з притопом виконується так: перед тактом праву ногу трохи піднімають, на „раз“, приставляючи праву ногу до лівої, треба легко тупнути нею, на „і“, тупнути лівою ногою, на „два“ – тупнути правою ногою, на „і“ – пауза. Притопом закінчують той або інший танцювальний рух, його застосовують в кінці музичної фрази.

Подвійний ковзний крок виконується з третьої позиції, права нога спереду. На „раз“ – ковзний крок правою ногою вперед, на „два“ – ковзним рухом приставляють ліву ногу до правої, на „три“ – повторюють ковзний крок правою ногою вперед, на „чотири“ – ліву підтягують до правої.

Крок галопу вбік виконується так: на „раз“ – крок правою ногою праворуч, на „і“ – ковзним рухом підтягнути ліву ногу до правої, праву відвести вбік (ліва

нога мовби відштовхує праву ногу вбік). Рух галопом вліво розпочинається з лівої ноги.

Перемінний крок виконується з вихідного положення „руки на поясі“ або „руки в сторони“; на „раз“ – крок правою ногою вперед, на „і“ – малий (трохи менший від першого) крок лівою ногою вперед, на „два“ – крок правою ногою вперед, на „і“ – пауза. Подальший рух починають з лівої ноги.

Кроки польки виконуються так само, як перемінний крок, але стрибком.

Стрибки виконують із трьох танцювальних позицій. Під час стрибків тулуб тримають вертикально, сильно відтягуючи носки, плечей не піднімають, приземляються м'яко з носка на всю ступню.

Отже, запропоновані вправи є посильними для дітей дошкільного віку та молодшого шкільного. У той же час, вправи про які йшла мова є базовими для подальших занять із хореографії та вміння виконувати їх дітьми, що є необхідною передумовою наступності як у вивченні хореографії, так і при подальших заняттях спортивно-бальними танцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук А.С. Дитяча хореографія : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 288 с.

СЕКЦІЯ 3. ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології*

дошкільної освіти

*Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка*

м. Кременчук

Музика О.В.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта*

*Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка*

м. Кременчук

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

Сучасний світ орієнтується на звичайну людину. Обладнання, пристрої створюються для користування людьми зі звичайними можливостями, проте не завжди враховуються потреби людей з обмеженими можливостями. Діти з вадами зору мають свої психологічні особливості, хоча і мозок функціонує так само, як у здорової дитини.

Як правило, у дітей з вадами зору розвиток трохи запізнюється і пов'язано це з малим запасом уявлень про навколишній світ, тому таким дітям потрібно шукати свої методи для пізнання світу, які часом дуже сильно відрізняються від методів дітей які нормально бачать [1].

Розуміючи ці проблеми, треба забезпечити комфортні умови, щоб діти з вадами зору могли розвиватися. Таким чином, для налагодження процесу виховання і навчання дітей з вадами зору, потрібен підбір ефективних методик, що враховує їх психологічні особливості та допоможе їм у спілкуванні й зможе запобігти розвитку відхилень і підвищать рівень знань.

Розглянемо основні відмінності слабозорих дітей:

- Порушення координації: дефіцит рухів, а також невпевненість.
- Обмежений здоровий контакт: така дитина не шукає зустрічі з очима співрозмовника.
- Обмежений мовний контакт: затримка розвитку мовлення.

Дослідження показують, що таким дітям потрібно більше часу, щоб виконати якусь вправу. Це приводить до того, що вони не впевнені у власних силах, і тому шукають підтримки у дорослих, що і допомагає впоратися з нерішучістю.

Діти з вадами зору можуть відрізнятися як за ступенем порушення, так і за іншими ознаками:

- Швидкість стомлюваності.
- Швидкість засвоєння інформації.
- Працездатність та ін.

Найчастіше на це впливають індивідуальні особливості дітей, а також рівень ураження зору. Вади зору не є перешкодою для повноцінного розвитку дітей. Розвивальна робота для таких дітей здійснюється у трьох основних напрямках: організаційно-педагогічному, лікувально-відновлювальному та корекційно-виховному.

Перший напрям допомагає у визначенні розвитку кожної дитини і передбачає комплектування груп та підгруп, орієнтується на виборі ігрового та наочного матеріалу, обладнанні приміщень.

Другий напрям – це лікувально-відновлювальна робота, мета якої – розвиток та збереження залишкового зору дітей.

Третій напрям – формування компенсаторних механізмів розвитку пізнавальної та трудової діяльності дітей, коригування відхилення в їхньому розвитку та власне виховання й соціалізація особистості.

Таку роботу здійснюють учителя-дефектологи, учителі-логопеди та вихователі.

Також відомо, що значне порушення зорових функцій призводить до вторинних відхилень у фізичному розвитку дітей. Незмінною умовою успіху у фізичному вихованні дітей із зоровою патологією є його корекційно-компенсаторна спрямованість, а саме індивідуальний підхід до дітей, визначення оптимального обсягу фізичного навантаження з урахуванням характеру та ступеня порушення зорової системи [2].

Дослідження останніх років показують, що діти з вадами зору різного ступеня, мають схожі психологічні особливості. Найчастіше вони ранимі і мають схильність до конфліктів, вони не здатні налаштуватися на одну хвилю із співрозмовником. Такі діти більш за все грають у прості ігри, в яких їм потрібна допомога. Більша кількість дітей не в змозі відразу засвоїти правила гри: діти сприймають інформацію фрагментами, тому вони не можуть надовго зберігати у своїй голові сюжет гри. Також у таких дітей виникають складності з предметними діями, причому як в дошкільному так і в молодшому шкільному віці.

Через малий досвід спілкування діти з вадами зору мають складності з «мовою тіла» (пантоміма). Вони погано користуються моторикою для вираження емоцій. У деяких моментах у них не виходить налагодити контакт з партнером, тому слабозорі діти намагаються не користуватися жестами, що пов'язано з малим запасом засобів невербальної комунікації. Крім того у цих дітей можуть виникати проблеми із спілкуванням не тільки на відстані, а й поблизу – так як вони не хочуть чути партнера. Ці особливості часто є наслідком надмірної опіки батьків [2].

Дослідження показують, що у більшості випадків дітей з вадами зору при вступі до школи охоплюють негативні емоції, які призводять до зниження

самооцінки. У перші роки шкільного навчання діти з вадами зору довіряють своєму вчителю, не сміючи його оскаржувати.

Великий вплив на розвиток дітей з вадами зору та їх психологічні особливості мають дорослі, які беруть участь в їхньому навчанні та вихованні. Тому рекомендовано дотримуватися арт-терапевтичного підходу, який з огляду на психологічні особливості дітей, формуватиме у них позитивне і гармонійне уявлення про навколишній світ.

Не менш важливим є ставлення батьків до особливостей дітей, що впливає на їх виховання і відносини у сімейному колі. Найчастіше батьки дітей з вадами зору оберігають їх, жаліють, намагаються виконати будь-які примхи.

Отже, на сьогодні дуже багато систем корекції зорових дефектів впроваджені у навчальних закладах, як дошкільного так і шкільного типу. Усі вони розроблені з однією метою: допомогти дітям з вадами зору адаптуватися у суспільстві та сприяти нормальному розвитку основних сфер особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1 Білик Ю. В., Василенко О. М. Особливості життєдіяльності дітей з вадами зору. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 35. С. 32-34.

2 Особливості розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору Частина I. Науково-методичний посібник / ав.: Вавіна Л. С., Гудим І. М., Кондратенко С. В., Довгопола К. С., Нафікова Л. А. Київ : Педагогічна думка, 2012 . 138 с.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Кацай А.Р.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

«Соціальні мережі, гаджети та погані батьки» – це перше, що спадає на думку, коли ми бачимо дітей, які б'ються на вулиці чи в приміщенні. Про актуальність та важливість теми свідчить зростання дитячої злочинності, насилля до дітей. Насправді, у 2-3 роки дитина не встигає навчитися агресії від однолітків.

Агресія – це поведінка, коли організм бореться проти неприємностей, які на його думку, становлять для нього загрозу, можуть йому спричинити (або вже спричинили) біль. Вона виникає внаслідок сильного страху або злості, що переростають у гнів. Агресія часто супроводжує невдачу.

«По суті, це такий базовий механізм захисту, який закладено в людину природою – активна захисна реакція», – пояснює нейропедагог Марина Пристінська.

Дітям з агресивними поведінковими проявами властиві такі риси :

- недорозвиток комунікативної мовленнєвої функції;
- незадоволеність потреби у визнанні їх серед оточуючих;
- невміння адекватно виражати власні негативні емоції;
- невміння взаємодіяти конструктивно у конфліктних ситуаціях з ровесниками та дорослими, тощо.

Як зазначає О. Б. Бовть, основними чинниками, пов'язаними із проявами агресії у дошкільників, є :

- індивідуальні та вікові особливості дітей;
- умови сімейного виховання;
- система й характер виховання, які сприяють перетворенню агресивної поведінки у звичний засіб досягнення дитиною власних потреб;
- взаємодія з ровесниками;
- моральні поведінкові норми, задані певними соціальними умовами;
- політичне та соціально-економічне становище сучасного суспільства;
- фізичні умови середовища, яке оточує дитину (наприклад, неможливість лишитися насамоті та висока концентрація людей у великому місті);
- послаблене здоров'я, соматичне неблагополуччя, психічні захворювання [1].

У сучасній психології проблема агресії висвітлена в працях С. М. Єніколопова, Л. Ю. Іванової, А. А. Налчаджяна, Н. О. Ратінової, А. О. Реана, Т. Г. Рум'янцевої, І. О. Фурманова, О. В. Хреннікова, В. П. Павелківа, О. Б. Бовть. Деструктивно-ворожий характер цього явища підкреслювався Н. В. Алікіною, С. М. Єніколовим, Л. П. Конишевою, В. Г. Степановим, В. В. Устіною. При цьому вітчизняні дослідники (О. Б. Бовть, О. О. Мізерна, О. Я. Фотуйма) розглядали агресивного суб'єкта як такого, що інтегрує в собі внутрішні та зовнішні впливи, тоді як зарубіжні науковці (А. Бандура, Р. Уолтерс, Г. Паренс, Дж. Паттерсон, М. Раттер) зосереджували увагу на пошуку окремих детермінант прояву агресії [2, С.4].

Усе, що заборонене, те набирає викривленого характеру і з часом починає руйнувати саму особу, тому що емоція агресії настільки сильна, що вона не зникне в нікуди.

Дитина, якій часто забороняють будь-які прояви агресії, або буде бити саму себе або хворітиме з середини.

Таким чином, агресивна поведінка дітей дошкільного віку – один із видів поведінкових відхилень, що характеризуються специфічною формою взаємовідношень дитини дошкільного віку з батьками, педагогами, однолітками. Агресивну поведінку, чинники її виникнення та шляхи подолання у дітей вивчали науковці різних галузей знань: філософи, педагоги, психологи.

Кожен з нас має право злитися, але це одна із тих емоцій, яка має правила.

Перше з них – не можна завдавати шкоди чи небезпеки живим істотам – собі, іншим дітям чи домашнім тваринам.

Друге правило – це емоція, яка висловлюється словами. Вивчіть їх.

І третє – у будь-якій незрозумілій ситуації проси про допомогу дорослого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євтушенко Т. С. Корекція агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку методами арт-терапії : *логоп. Мистецтво наукової думки*, (6), 2019. 64 с.

2. Мицкан Т. С. Агресивна поведінка дітей дошкільного віку: причини виникнення та профілактика : дисертація на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук. Івано-Франківськ, 2013. 239 с.

Храпач К.О.

викладач дошкільних дисциплін

Педагогічний фаховий коледж

комунального закладу вищої освіти

«Хортицька національна навчально-

реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя

СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Проблема дитячого церебрального паралічу (ДЦП) є однією з найбільш актуальних у дитячій неврології та реабілітації. Останнє обумовлено значним поширенням ДЦП, складністю, тяжкістю клінічних проявів, труднощами у лікуванні та реабілітації дітей із цим порушенням.

Провідною у клініці опорно-рухових порушень є патологія рухової сфери, що проявляється порушенням елементарних рухів через спастичність, ригідність, дистонію або гіпотонію окремих м'язів або м'язів, функціонально об'єднаних у м'язову синергію [5]. Маючи серйозні обмеження рухової, а, отже, і пізнавальної активності, відчуваючи труднощі навіть у найелементарніших діях, дитина із ДЦП часто змушена обмежувати свою активність і життєдіяльність межами свого будинку, не беручи участь в суспільному житті. Тому на сьогодні актуальною є рання комплексна реабілітація дітей, направлена на корекцію порушень та на досягнення успішної соціалізації в соціум.

Термін «дитячий церебральний параліч» об'єднує групу станів, за яких порушуються рухи й здатність контролювати положення тіла у просторі. Дитина із церебральним паралічем не може керувати своїми рухами так само,

як інші діти, вона не може навчитися самостійно сидіти, стояти, говорити і ходити. Її рухи і хода завжди відрізняться від рухів і ходи інших дітей. Різноманітні рухові порушення можуть виявлятися у вигляді обмежень рухових функцій і м'язової сили (парези), надмірних мимовільних рухів (гіперкінези), порушень координації рухів. Іноді таким дітям взагалі буває важко перебувати в будь-якому положенні через постійні рухи, які вони не можуть зупинити. Церебральний параліч виникає під впливом пренатальних, перинатальних і постнатальних факторів внаслідок ураження різних відділів центральної нервової системи, що контролюють роботу м'язів, відповідають за рівновагу і довільність рухів [3].

При церебральному паралічі ураження в центральній нервовій системі не прогресує і не розвивається так, як це буває при спадкових. Але в міру розвитку в дитини можуть змінюватися прояви цього захворювання. У дітей із церебральним паралічем спостерігаються суттєві труднощі просторового аналізу та синтезу, порушення схеми тіла, труднощі мовленнєвого відображення просторових відношень. Вони важко засвоюють форми і величини предметів.

Останніми роками ДЦП став одним із найпоширеніших захворювань нервової системи в дитячому віці в усіх країнах світу. Це захворювання тяжко позначається на дитині, воно не тільки вражає опорно-рухову систему, а й зумовлює порушення мовлення (80 %), інтелекту (50 %), зору (20 %), слуху (15 %). Поширеність ДЦП у різних країнах світу становить від 1,5 до 2,5 випадків на одну тисячу дитячого населення. У Швеції – 2,3, в Данії – 3,0; в Україні – 2,5 на 1000 дітей [5].

Розвиток сенсорних функцій є одним із важливих корекційних завдань для дітей із ДЦП, що цілеспрямовано формує вищі психічні функції – мислення, мовлення, пам'ять, увагу. Тому корекційна робота з дитиною спрямована на вдосконалення стереогнозу, кінестетичного, слухового, зорового сприймання, розвиток просторових і часових уявлень. Удосконалення сенсорної діяльності стає основою для подальшого формування чуттєвого

пізнання (вміння бачити, чути, відчувати на дотик тощо). Для того аби збагачувати сенсорний розвиток дітей із церебральним паралічем без залежності від наявної форми, необхідно наповнювати досвід базових сенсорних систем: пропріоцептичної, тактильної та вестибулярної.

Зазначене завдання реалізується шляхом використання методу сенсорної інтеграції.

Розглядаючи сенсорну інтеграцію як одну із складових пізнавального розвитку та пізнання світу для успішного засвоєння знань про оточуючий світ необхідно, щоб усі органи відчуття функціонували на достатньому рівні і отримували подразники різної сили та концентрації. За відсутності або при ураженні органів сприймання дитина отримує неповну, нечітку, часом спотворену інформацію, внаслідок чого світ її вражень стає біднішим. Дана дезінтеграція проявляється у проблемі формування навчально-ігрової діяльності дитини з церебральним паралічем і викликана недостатньою можливістю та браком навичок інтегрувати отриману від різних подразників та органів відчуття інформації з метою її точного інтегрального відображення у фізичній реальності [5].

Метод сенсорної інтеграції є немедикаментозним і виступає як засіб профілактики, лікування, реабілітування, заснований на знаннях основ фізіології, психології, корекційної педагогіки, педіатрії, педагогіки та психіатрії. Застосування сенсорної інтегративної терапії вимагає як глибоких теоретичних знань, так і оволодіння практичними навичками роботи під час проведення занять. Важливим є те, що методика сенсорної інтеграції сприяє розвитку комунікативних навичок та соціалізації, адже в ній закладена можливість проводити групові заняття, під час яких формуються навички спільної діяльності та відбувається корекція поведінки дітей з порушеннями опорно-рухового апарата.

Зокрема індивідуальна програма сенсорного інтегрування в роботі з дітьми старшого дошкільного віку вирішує такі завдання: збільшує частоту і тривалість адаптивних реакцій на основі стимуляції психічного та

статокінетичного розвитку; підвищує ефективність пізнавальної та рухової активності; покращує комунікабельність та спілкування дитини; сприяє всебічному розвитку, зміцненню навичок самообслуговування та соціальної поведінки; розвиває функції емоціонально-вольової сфери; закріплює віру у власні сили [2].

Результатом роботи з дітьми із церебральним паралічем за методикою сенсорної інтеграції є покращення пізнавальної активності, зорового сприйняття форми, кольору, розміру та просторових відношень предметів, з'являється орієнтовна реакція на оточення, діяльність дитини стає більш цілеспрямованою, підвищується самостійність і самооцінка.

Резюмуючи вищезазначену інформацію, можна дійти висновку, що діти з церебральним паралічем потребують комплексної корекційної роботи із сенсорного виховання і навчання, яка повинна бути насичена вправами та завданнями щодо їхнього актуального фізичного стану та здобуттям нового сенсорного досвіду. Сенсорний розвиток охоплює розвиток зорового, слухового, тактильного та кінестетичного сприймання. Від того, як дитина сприймає навколишнє середовище, залежить становлення її пізнавальної діяльності, формування вищих психічних функцій, що є необхідною умовою для подальшого розвитку. Технологія сенсорної інтеграції великою мірою заснована на психолого-педагогічних підходах корекційної роботи та слугує задоволенню освітніх цілей реабілітації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данілавичюте Е. А. Нейродинамічна основа моделювання мовлення та дрібної моторики в контексті комплексної технології надання допомоги при ДЦП. *Особлива дитина: навчання і виховання*. Київ, 2015. (№ 4). С. 8–16.
2. Заплатинська А. Напрями формування та корекції процесів сенсорної інтеграції у дітей з церебральним паралічем. *Збірник наукових праць Кам'янець-*

Подільського державного університету. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. С. 291-299

3. Шипицына Л. М. Детский церебральный паралич. Санкт-Петербург, 2011. 327 с.

4. Ханзерук Л. О. Сучасні підходи до психолого-педагогічної корекції розвитку дітей з ДЦП. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету*. 2013. Вип. XII. С. 326–329.

5. Яценко К. В. Дитячий церебральний параліч: етіопатогенез, клініко-нейрофізіологічні аспекти та можливості неврологічної реабілітації. *Український неврологічний журнал*. 2015. (№ 2). С. 19–24.

Крутоус Т.С.

вихователь комунального дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 3 «Веселка» комбінованого типу Вільногірської міської ради Дніпропетровської області

Литвинова О.А.

вихователь-методист комунального дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 3 «Веселка» комбінованого типу Вільногірської міської ради Дніпропетровської області

**«СВІТЛОВИЙ ПЛАНШЕТ» ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
(ОСОБЛИВЕ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОСОБЛИВИХ ДІТЕЙ)**

Українське суспільство досягло такого рівня соціального розвитку, коли воно не може собі дозволити втратити жодну підростаючу людину. Безумовно, діти з особливими освітніми потребами теж не повинні залишатися без належної уваги. Адже протягом тривалого періоду існував принцип, що дітям з особливими освітніми потребами слід навчатися в спеціалізованих закладах

освіти. Вони були позбавлені можливостей отримувати освіту поруч зі своїми однолітками, їм відмовляли у зарахуванні до закладів освіти. Фактично, такі діти зростали дезадаптованими до соціуму. Тому наразі одним із актуальних і найважливіших явищ у сучасній освіті є рух за інклюзивну освіту.

Кожна дитина – особлива, але є діти, про яких говорять «особливі» не для того, щоб підкреслити унікальність здібностей, а задля того, щоб відмітити ті особливі потреби, які відрізняють їх від інших дітей. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей. Саме цей принцип є основним в організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

На даному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища, бо впровадження інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами раннього та дошкільного віку передбачає створення для них комфортного освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від її особливих потреб та забезпечило б належні умови для здобуття освіти відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, отримання корекційно-розвиткових послуг, спрямованих на усунення порушень психофізичного розвитку дитини, ранньої соціалізації.

Створюючи в нашому закладі дошкільної освіти вільного і захищеного простору, в якому дитина може виражати і досліджувати свій світ, перетворюючи свій досвід та свої, часто незрозумілі або тривожні переживання, ми значне місце відводимо такому напрямку корекційної педагогіки, як арт-терапія, яка забезпечуючи динамічну і гармонійну взаємодію між дитиною та дорослим і не лише здійснює терапевтичний чи корекційний вплив на психофізичний стан дитини, а й реалізує основні функції освіти: виховну, розвивальну, діагностичну, корекційну, соціалізуючи тощо.

Саме тому приділивши особливу увагу ігровим заняттям з піском на світловому планшеті в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, адже гра з піском — це одна з форм природної діяльності дітей. Вона приносить задоволення дітям. Це незвичайна техніка, завдяки якій дитина будує власний світ в мініатюрі з піску і невеликих фігурок. При цьому дитина виражає на піску те, що спонтанно виникає у неї в свідомості.

Створюючи сама свій світ на піску, дитина відчуває себе чарівником, вона не боїться щось міняти, ламати старе або будувати нове. У роботі з піском все простіше: якщо зробив щось не так, проведи долонькою по піску і почни спочатку. Пісочні ігри на світловому планшеті не лише цікаві, але і корисні.

Гра з Пісочною Феєю «Перетворення»

Мета: розвивати дрібну моторику рук; позбавляти психологічного напруження; закріплювати знання про тварин; продовжувати учити називати своє прізвище та ім'я; виховувати естетичний смак, бажання грати з піском.

Хід гри: Пісочна Фея запрошує дітей до своєї чарівної світлової поляни та вітається з ними. Фея рада зустрічі з друзями та пропонує пограти в цікаву гру, яка називається «Перетворення», але перш ніж почати грати, у неї для дітей є чарівна коробочка, в якій знаходяться іграшки, які знадобляться для гри. Діти беруть по одній іграшці, після чого по черзі називають свої прізвища та імена і, крокуючи іграшкою по піску, знайомляться з іграшкою сусіда, розповідаючи про свою іграшку.

Пісочна Фея: Подивіться, скільки слідів залишили звірята! А наші пальчики зараз перетворюються на справжніх звірят і залишать сліди. Вчитель-дефектолог пропонує дітям обережно розрівняти поверхню піску руками і перетворити свої пальчики на звірят.

Пальчикова гімнастика «Перетворення»

«Пальці сплять - прокидаються» (діти стискають та розтискають кулаки).

«Умиваються» (діти імітують миття рук).

«Вітаються» (діти торкаються пальців обох рук).

«Гріються» (діти труть долоні).

«Перетворюються» (діти отряхують кисті рук, плескають у долоні).

Вправа «Незвичайні сліди»

Ведмедики» (діти кулачками з силою натискають на пісок).

«Зайчики» (діти торкаються кінчиками двох пальців поверхні піску, рухаючись у різних напрямках).

Діти гладять пісок, розрівнюють його, прощаються з чарівником Пісочної країни за допомогою пантоміми.

Вправа «Вітаю тебе, пісок!»

Діти торкаються піску по чергово пальцями однієї руки, потім — другої, а потім одночасно — всіма пальцями. Діти легко, а потім із напруженням стискають кулачки з піском, а потім повільно висипають його в пісочницю. Діти торкаються піску всією долонею — внутрішньою, а потім — зовнішньою стороною. Діти перетирають пісок між долонями, між пальцями.

Вправа «Знайди іграшки»

Діти занурюють руки в пісок, перебираючи його, вони повинні знайти іграшку. Діти називають свою іграшку, використовуючи звуконаслідування.

Світловий планшет – важливий елемент інклюзивного освітнього середовища, де дітям можна вільно творити, без боязні щось зіпсувати чи зламати. Перш, ніж малюки усвідомлюють, що роблять, їхні руки самі починають просіювати пісок, будувати, малювати, а якщо під рукою є різноманітні невеличкі фігурки, іграшки, тоді розігруються цілі вистави - дитина повністю занурюється в гру, та на тривалий час її увага фіксується на протязі програвання власних переживань.

Це власне і є новий підхід, у межах якого ми б хотіли бачити майбутнє вирішення проблем дітей із особливими освітніми потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1.Бойко В. О. Інклюзивна освіта: до питання визначення поняття та особливостей її запровадження. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2012. (№ 4). С. 7-10.

2.Грабенко Т.М., Зінкевич-Євстигнєєва Т.Д. Чудеса на піску. Пісочна ігротерапія. СПб.: Інститут спеціальної педагогіки і психології, 2015. 50 с.

3.Колупаєва, А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення *Практика управління закладом освіти*. 2010. (№4) С.45.

4.Колупаєва А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посібник; МОН України; АПН ; Ін-т спец. педагогіки. Київ. Науковий Світ, 2010.

5.Концепція розвитку інклюзивної освіти. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. 2010. (№ 34/35/36) С.46–49.

6. Щодо створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти: *Лист МОН України №1/9-348 від 25.06.2020р.*

Остапко Л.О

*старший викладач кафедри
педагогіки та психології дошкільної освіти*

*Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Камінська М.М.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі в нашому світі гостро постає питання гендерної ідентичності. Змалку сім'я та вихователі мають пояснити дошкільнику, що таке гендер, про гендерні відносини, гендерну рівність. Ми часто чуємо, що дівчата і хлопчики різні. Кажуть, що дівчинка - більш скромна і старанна, чутлива і дбайлива, хлопчик – напористий і цілеспрямований, сильний духом і тілом, більш раціональний. Зазвичай такі відмінності пояснюють природою, в міру дорослішання дитини, закладене поступово проявляється так, як це має бути в тої чи іншої статі.

Гендер — це соціальний конструкт, який визначає соціальну стать людини. У психології поняття «гендер» розуміється, як сукупність стандартів і сценаріїв поведінки, котрі суспільство визначає як «жіночі» і «чоловічі». Вони проявляються у стилі одягу, способах ходіння та говоріння, у манерах, захопленнях та інших способах поводження.

До 1960-х р. Психічні або поведінкові властивості, котрі ймовірно відрізняють чоловіків від жінок, називали статевими властивостями або відмінностями. У сучасному розумінні термін «гендер» був уведений у науковий обіг американським психоаналітиком Робертом Столлером. Наприкінці 60-х років ХХ ст. — він запропонував використовувати для позначення соціальних і культурних аспектів статі поняття «гендер», яке до того використовувалося тільки у біологічному та фізичному значенні для позначення роду, а після запропонованого відділилося до значення соціального та культурного.

Зазвичай, батьки забувають, що дівчата і хлопчики по-різному бачать, чують, сприймають на дотик, по-різному сприймають простір і орієнтуються в ньому, а головне - по-різному осмислюють все, з чим стикаються в цьому світі. І вже, звичайно, не так, як ми - дорослі.

Психологи зазначають, що процес гендерної ідентифікації починається з моменту народження дитини. Формування психологічної статі залежить не лише від біологічного чинника, а й від соціуму в якому вона розвивається. Сім'я завжди була першим соціальним середовищем, яке визначає ціннісні орієнтації дошкільника.

Як правило, під впливом близьких дитина усвідомлює, яким має бути хлопчик, а якою - дівчинка, чим вони мають цікавитися, якій діяльності віддавати перевагу. Так малюк отримує на майбутнє орієнтири щодо виконання у житті певної статевої ролі - чоловічої чи жіночої.

Крім сім'ї, на формування ціннісних орієнтирів дитини впливають заклад дошкільної освіти, школи, групи однолітків, відповідні ЗМІ, інші значимі для дитини люди.

У дитячому садочку дошкільник перебуває значну частину часу, інколи навіть довше, ніж з батьками. Тому вихователі повинні сприяти становленню дітей до статево-рольової поведінки. Найкраще це робити засобами, які відповідають інтересам дітей. Як ми знаємо, що в дітей провідна діяльність гра, тому саме за допомогою неї буде найкраще виховувати гендерні відносини.

Саме в ігровій діяльності особливо помітні відмінності дівчаток і хлопчиків дошкільного віку. Для того щоб гра стала ефективною необхідно керувати змістом рольової гри з урахуванням особливостей хлопчиків і дівчаток, як в дитячому садку, так і в сім'ї, а також важливо організувати включення в позицію суб'єкта ігрової діяльності, яка найбільш повно відповідає його гендерним схильностям і інтересам з метою виховання дитини, як майбутнього чоловіка або майбутню жінку. Ігри, кращий спосіб подолання негативних рольових стереотипів.

Наприклад: *гра "Лікар і пацієнт"*

В ході гри діти можуть вільно мінятися ролями. Гра допомагає хлопчикам розвивати піклування про кого-небудь, а дівчаткам грати чоловічі ролі. Найчастіше рольові орієнтації дівчаток зрушені в бік протилежної статі дещо більше, ніж у хлопчиків.

Навпаки, діти, більш вільні від жорсткої статевої типізації поведінки, мають високий інтелект і психологічно більш благополучні. Вихователь і батьки можуть коригувати дітей за допомогою розподілу ігрових ролей і сюжетними змінами.

Гра містить елементи експресивно-тілесної комунікації. Обмеження або блокування психо-сексуального розвитку проявляється і в дитячому, і в дорослому віці сексуальними дисгармоніями і порушеннями сексуально-рольового репертуару поведінки. В іграх реалізуються бажання дітей. Часто дитина в грі виконує роль, заборонену для нього в житті, тим самим, досягаючи компенсації. Уявний світ протистоїть світу дійсності і може бути для дитини більш реальним.

У грі малюк позбавляється від почуття самотності і пізнає радість близькості і співпраці, в грі він оцінює свої можливості, віру в себе, визначає позицію по відношенню до навколишнього світу.

Найкращий для впливу на ставлення дитини до статевих ролей - вік до 6 років. Методичні посібники та рекомендації щодо організації статево-рольового виховання дошкільників у грі можуть сприяти гармонізації і корекції моделей статевої поведінки.

Успішне входження дитини в соціум, його статева обізнаність залежить від змісту виховання, в якій роль гри важко переоцінити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайденко В. Гендерна педагогіка: долаючи межі теоретично і практично Філософські абрисы сучасної освіти: монографія / за заг. ред. І. Предборської. Суми, 2006. С. 42–59.
2. Гендерна педагогіка: хрестоматія / за ред. Вікторії Гайденко ; пер. з англ. В. Гайденко, А. Предборської. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 313 с.

3. Говорун Т. В. Гендерний чинник у вихованні дітей *Проблеми загальної та педагогічної психології*: зб. наук. пр. Інституту психології АПН України. Київ: Гнозис, 2003. Т. 5. Ч. 6. С. 111–117.

4. Кікінежді О. М. Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості: монографія. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2011. 400 с.

Остапко Л. О.

старший викладач кафедри педагогіки

та психології дошкільної освіти

Кременчуцького педагогічного

коледжу імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Телятник А. С.

здобувач вищої освіти

освітнього ступеня «Бакалавр»

Кременчуцького педагогічного

коледжу імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Проблема гендерних аспектів формування мовлення у дошкільників актуальна, тому що різниця в мовленнєвому розвитку хлопчиків і дівчаток очевидна. Існує широко поширена думка про те, що хлопчики та дівчатка відрізняються за темпами розвитку мовлення: дівчатка перевершують хлопчиків у розвитку мовлення. Хлопчики починають розмовляти пізніше, мають менший словниковий запас.

У нашому дослідженні ми розглянемо питання гендерних особливостей формування мовленнєвої діяльності дошкільників.

Численні дослідження фізіологів, нейрофізіологів, неврологів, нейропсихологів та інших фахівців (І.П. Павлов, М.М. Щелованов, О.Р. Лурія, Б.Г. Ананьєв, П.К. Анохін, Т.Г. Бетелева, Н.В. Дубровінська, О.М. Корнєв та ін.) свідчать про те, що морфологічний і функціональний розвиток головного мозку є недостатньою умовою для психічного розвитку дитини, зокрема, для розвитку її мовлення. За цих обставин особливо значущим стає вивчення

мовленнєво-діяльнісного онтогенезу хлопчиків та дівчаток на першій його сходинці, початковому становленні мовленнєвої особистості дошкільника. В Україні питання гендерних особливостей формування мовленнєвої діяльності дошкільників розглядали А. Богуш, Н. Гавриш, О. Цись.

Розглянемо основні етапи розвитку мовлення дітей.

У три місяці дитина чує голос дорослого, відгукується на нього та інші звуки. Малята починають виражати свої емоції за допомогою звуків.

У шість місяців дитина починає видавати більшу кількість звуків, вимовляти склади слів, часто це повторювані склади і батьки думають «Ось воно перше слово «мама»», хоча дитина ще не вкладає в це ніякого сенсу. Малюк уже відгукується на своє ім'я.

У дев'ять місяців діти розуміють прості слова, наприклад «так», «ні», «привіт». Використовують більшу кількість звуків та інтонацій.

У дванадцять місяців дитина вже усвідомлено називає своїх батьків «мама», «тато». Розуміє, коли дорослі до неї звертаються.

У вісімнадцять місяців дитина вимовляє останні слова або склади, які вимовляють батьки або інші дорослі поруч. Може вимовити кілька простих слів, вказувати на предмети, частини тіла, які називають дорослі.

У три роки в дитини формується фразове мовлення. Дитина вчиться говорити прості речення. У словниковому запасі є приблизно 100 слів, до трьох років словниковий запас складається з 500 слів. До двох років дитина засвоює звуки К, П, Т, Ф, Х, Г, Д, В, Б, Т, М. Свистячі та сонорні звуки дитина може поки що пропускати або замінювати. В цьому віці засвоює поняття «один», «багато».

В два роки малюк має уявлення про призначення речей домашнього вжитку, речі особистої гігієни та знає як правильно їх використовувати. Починає формуватися діалогічне мовлення.

Дитина четвертого року життя користується в своєму мовленні простими реченнями. Поступово починає використовувати складні речення. У дитини з'являється 100 нових слів за місяць. Словниковий запас складає 1000-1500

слів. Дитина починає правильно вимовляти свистячі та шиплячі звуки. Діти в цьому віці можуть назвати своє ім'я, стать і вік. Розуміють короткі розповіді з опорою на картинки. В лексиконі з'являються запитання: «для чого?», «чому?»

В чотири роки в мовленні дитини вже є складносурядні і складнопідрядні речення, прикметники, сполучники. Дитина ще може допускати граматичні помилки, проте у неї уже відбувається розвиток граматичної будови. Словниковий запас складає 1500-2000 слів.

З п'яти до шести років словниковий запас збільшується до 3500 слів. Дитина вживає узагальнюючі слова. У реченнях використовуються всі частини мови. Діти самостійно складають розповіді, переказують казки, що означає, що вони володіють монологічним мовленням. Виникає внутрішнє мовлення.

Розглянемо різницю в мовленні у хлопчиків і дівчаток. У перші роки життя дівчатка дійсно засвоюють мовлення швидше і мають більший словниковий запас. Вони випереджають хлопчиків у мовленнєвих завданнях, мають вищу швидкість мовлення. Розповіді дівчаток є більш розгорнутими і деталізованими. В реченнях у дівчаток переважають іменники та прикметники. Дівчатка раніше починають говорити – в їх мовленні раніше з'являються складні речення. Для дівчаток важливими є емоції. Вони намагаються зрозуміти емоції дорослих, коли ті говорять, частіше висловлюють емоції словами. Вони сприймають настанови оточуючих, які виражені словами.

Хлопчики ж рідко показують свій внутрішній світ, намагаються чітко передати суть сказаного, в реченнях переважають дієслова. У хлопчиків краще розвинена сторона мовлення, яка є пов'язаною з пошуком. Хлопчики часто допускають мовленнєві помилки, вони пізніше, ніж дівчатка починають розуміти емоційні відтінки в розмові з дорослими. Також хлопчики на 4-6 місяців пізніше від дівчат починають говорити.

Отже, проаналізувавши наукову літературу з проблеми дослідження, можна зробити висновок, що проблема розвитку мовлення у хлопчиків і дівчаток досить актуальна. Формування мовлення дітей забезпечується інтегративною діяльністю мозку, тому для своєчасного його становлення в

онтогенезі важливе значення має нормальне функціонування всіх відділів центральної нервової системи, передусім кори головного мозку. У процесі виховання і навчання особливостям розвитку мовлення хлопчиків і дівчаток приділяється недостатня увага. Знання гендерних особливостей розвитку мовлення дозволяє правильно розподіляти навантаження і розвивати слабкі сторони дитини, спираючись на сильні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Говорун Т. В. Гендерний чинник у вихованні дітей. Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. Інституту психології АПН України. Київ: Гнозис, 2003. Т. 5. Ч. 6. С. 111–117.
2. Соботович Е. Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы её формирования. Киев: ИЗМН, 1997. – 44 с.
3. Соботович Е. Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Вип. 1. Київ: Актуальна освіта, 2004. С. 7 – 35.

Рассохіна О.В.

*викладач циклової комісії
психолого-педагогічних дисциплін
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка,
м. Кременчук*

ВИХОВАНЦІ «ГРУПИ РИЗИКУ»

В умовах соціальної нестабільності, численних криз, екологічних проблем і падіння рівня здоров'я населення сучасні фахівці у галузі педагогіки,

психології і соціології свідчать про те, що зростає кількість дітей з поведінкою, котра відхиляється від загальноприйнятих норм, зростає і кількість дітей із різноманітними порушеннями інтелектуального та особистісного функціонування.

В науковій літературі ці діти називаються такими, що належать до «групи ризику», «особливих», з «відхиленою поведінкою», «важких» й т.п.

В наш час практично не знайти такої реально функціонуючої групи закладу дошкільної освіти, де немає хоча б однієї дитини зі згаданої «групи ризику».

У творах античних філософів: Демокрита, Платона, Аристотеля зустрічається ідея врахування індивідуальних особливостей дитини у освітньому процесі. Й.Г. Песталоцці застерігав від будь – яких спроб «стригти всіх дітей під один гребінець».

Я.А.Коменський у праці «Велика дидактика», Д. Локк у трактаті «Мысли о воспитании», Ж - Ж.Руссо у романі «Еміль, або Про виховання», письменник - гуманіст і педагог Г.С. Сковорода вважали, що кожна людська істота є прекрасною, має свої природні задатки, від розкриття яких залежить розвиток розуму, наголошували про необхідність виховання дитини відповідно до її індивідуальних особливостей.

Український психолог Г.С.Костюк стверджував, що індивідуальний підхід – це не лише пристосування навчання до наявних індивідуальних особливостей дітей, але й спрямування і забезпечення подальшого розвитку їх розумових сил у найбільш сприятливому для учнів напрямі [2].

Коли в дитячому колективі хтось інший, навіть і ненавмисно, завдає певної шкоди, ця дитина обов'язково прагне «відплатити тим самим»; невдачі викликають у неї надмірне роздратування, що різко виливається назовні, легко свариться і вступає в бійку, на звертання вихователя прагне робити все навпаки – мова йде про агресивну дитину.

До 5-6 років прояви агресивності у поведінці дошкільника не варто вважати відхиленням. В ранньому дитинстві і в молодшому дошкільному віці

діти ще не мають чітко усвідомленого наміру завдати комусь шкоди. У старших дошкільників афективна забарвленість поведінки, імпульсивність, невміння конструктивно вирішувати конфліктні ситуації у спілкуванні з однолітками і дорослими більше пояснюються загостреним відчуттям «відновлення справедливості». Причинами агресивної поведінки можуть бути емоційне неблагополуччя як у сім'ї, так і в колективі однолітків, негативно забарвлені відносини із вихователем [4].

Вихователю важливо сприяти входженню таких вихованців в дитячий колектив, активізувати механізми емпатії, пояснювати такій дитині, як саме впливає на навколишніх їх агресивна поведінка. Неприпустимо підвищувати голос в будь – якій ситуації. Поведінка самого вихователя повинна бути виваженою, ніяких спалахів власного гніву, неприпустимо підвищувати голос в будь – якій ситуації, на власному прикладі демонструйте уміння вирішувати будь – які конфліктні ситуації в присутності дітей, менше заборон в їх адресу.

Кому не знайомі діти, які надмірно занепокоєні навіть в елементарних життєвих ситуаціях, їм складно, а інколи неможливо зосередитись на чомусь, які не люблять братися за будь – яку нову справу, червоніють та ніяковіють, нерідко в них холодні та вологі долоні, вони схильні пітніти, не стримують сліз. Тривожність виникає не в певній ситуації, а в її передчутті. Тривожна дитина, зазвичай має занижену самооцінку, вважає себе нездатною виконати певне завдання, нерідко й не відповідає дійсності те, що вихованець вважає себе таким, якого відштовхують однолітки. Вихователь в умовах виконання нового завдання чи гри повинен дати пригледітись до інших дітей, а вже після цього вводити таку дитину до спільних справ. Не можна порівнювати тривожну дитину з іншими, якнайменше робити зауважень до неї. Вихователь повинен показувати взірці впевненої поведінки, сприяти підвищенню її самооцінки.

Старший дошкільний віку характеризується як період найбільшої появи страхів. Зростання міри розуміння дитиною численних навколишніх небезпек, її емоційність, помилки виховання з боку батьків або інших дорослих, гіпер – або гіпоопіка, залякування як форма «виховання» призводять до збільшення

страхів, виникнення неврозів (схильність до тремтіння, судом, головних та інших болей, серцебиття, шлунково - кишкових розладів, смоктання пальця, гризіння нігтів, заїкання). Як стверджував О.І.Захаров, відсутність типових дитячих страхів свідчить не про психічне та психологічне здоров'я, а, навпаки, про певні відхилення в розвитку індивідуальності. Вихователю потрібно знайти так звану «золоту середину» між гуманізмом і здоровим застереженням [2].

Н.В.Карпенко пропонує такі основні поради вихователям із метою профілактики та корекції дитячих страхів, які можуть стати в нагоді при взаємодії з будь яким тривожним, сором'язливим або агресивним дошкільником [6]:

- активний діалог із батьками кожної «проблемної»;
- при знайомстві кожного «новачка» з правилами поведінки в закладі дошкільної освіти провести заняття, на якому б не тільки вихователь, а й усі інші «старожили» мали змогу доброзичливо та наочно продемонструвати ці правила;
- розробити умовний «секретний» сигнал персонально для кожної дитини, який би давав їй змогу зрозуміти, що вона щось зробила не так і самостійно, без словесних зауважень дорослого, виправлятися;
- вигадувати та втілювати у практику роботи з дітьми різноманітні форми компліментів, схвалення один одного;
- регулярно проводити індивідуальні та групові бесіди з вихованцями стосовно реальних проблем життєдіяльності дитячого колективу, організовувати, наприклад, дні «посмішки» та цілі тижні «веселого настрою»;
- доручати більш активним дітям спілкування із «новачками», тривожними та сором'язливими однолітками; мирно захищати їх від імовірних нападів з боку агресивних однокласників.

Окремим випадком тривожності - її варіантом у соціальних відносинах, спілкуванні з ровесниками та дорослими, можна вважати замкненість і сором'язливість. Чимало дітей у групі, які виявляють відстороненість від людей.

Замкнені діти проявляють емоційну стриманість і байдужість, постійно перебувають у пригніченому настрої і недовіряють іншим. Вихователю потрібно пам'ятати, що окрім, наприклад, інертності самих психічних процесів, у дитини не сформовані здатність до емпатії, ідентифікації, соціальної рефлексії, також може бути причиною такої індивідуальної особливості недостатній розвиток комунікативної рефлексії, хронічний стрес, наслідок холодного ставлення до неї батьків [1].

На відміну від замкнених є в групах і сором'язливі діти. Ці діти хочуть, проте не вміють спілкуватись з іншими. Небезпека полягає й тому, що деякі вихователі сприймають їх як дуже слухняних й «не помітних» у групі, хоча за цим прихована невпевненість у собі, низька самооцінка, підвищена тривожність, соціальні страхи, самотність і депресивність. Виникають труднощі у висловлюваннях у присутності інших людей, важко їм відстоювати свою думку. Сором'язлива дитина має надмірну рефлексивність. Можливо дитина вразлива, меланхолійна, або пережила перший невдалий досвід соціальної взаємодії з іншими. Висловлювання дорослого: «Ти - боягуз!», «Ти така нерішуча!» теж не додають впевненості у собі.

При взаємодії з замкненими та сором'язливими дітьми потрібно [1]:

- намагатися розширювати коло пасивного та активного спілкування такого вихованця, але робити це поступово та обережно;
- запропонувати дитині «взяти шевство» над молодшими особами – у чомусь навчати, виховувати їх, допомагати вдосконалювати певні знання, навички, уміння;
- проводити бесіди з такими дітьми, під час яких переконувати їх у важливості та корисності спілкування («У тебе все вийде...»);
- власним прикладом демонструвати ефективне та успішне спілкування; наприклад, після розмови з якоюсь іншою людиною похвалитися, що довідався про щось дуже – дуже цікаве («А так би і не знав про це...»).

Індивідуальна своєрідність особистості не може виступати як винятковість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вахнюк О. Замкнута дитина. Діагностування замкнутості та її психокорекція. *Психолог*. 2005. (№ 4). – С.14-16
2. Ладивір С.О., Піроженко Т.О., Вовчик-Блакїтна О.О. Індивідуалізація виховання дошкільника: навч. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2007. 152с.
3. Кузьменко В. Індивідуальний підхід: десять кроків. *Дошкільне виховання*. 2006. (№ 7). С. 10-12
4. Рогозинська О. Агресивна поведінка дітей дошкільного віку. Причини виникнення та шляхи подолання. *Психолог*. 2006. (№ 19). С. 15-19
5. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна: навч. посіб. Кременець: КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 288 с.

Рассохіна О.В

*викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Чайковська В.М.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

МОРАЛЬНІ УЯВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У ПОВЕДІНЦІ

Здавна український народ ототожнював поняття «мораль» і «виховання», бо лише про моральну людину говорили, що вона вихована. Майбутнє України

залежить від збереження і відтворення традиційних моральних цінностей, ідеалів добра та любові. У сучасних умовах існує потужне інформаційне поле, а через засоби масової інформації поширюються образи насильства, аморальності, страху.

Мораль (лат. *moralitas*) — система неофіційних уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку людей у суспільстві, практична реалізація положень якої забезпечується громадським схваленням чи осудом.

Провідні психологи А. Адлер, А. Маслоу, Е. Еріксон, Д. Роджерс, К. Лоренц, Л. Вигодський, В. Давидов, В. Мухіна, О. Лурія, П. Гальперін наголошували в своїх працях про важливість саме дошкільного періоду становленні особистості, формування її ціннісних компонентів.

Складник моралі у житті людей набирає популярності, особливо в останні роки. Він стосується і питань виховання дітей дошкільного віку, адже дошкільний вік є сенситивним для розвитку моральних уявлень. Коли дитина починає розвиватися вона хоче діяти так як батьки, тому важливо щоб і батьки дотримувались моральних норм поведінки. Якщо дитина діятиме лише відтворюючи тільки правила, то у неї ще немає власного морального ставлення. Норми моралі є регуляторами поведінки. Одні - відповідають за ставлення людини до самої себе, другі – до людей які її оточують, а треті – до власне оточення (культури, природи, праці). Моральні норми – це найпростіші форми моральних вимог, які висуваються перед кожною людиною. Не потрібно забувати що знання дошкільників у цьому віці існують тільки у формі уявлень. Дитина усвідомлює лише загальні правила: бути чесним, турботливим, ввічливим – це дуже добре

Протягом усього дошкільництва у малюка постійно змінюється характер наслідування. Спочатку- це наслідування окремих форм поведінки людей які оточують, потім це не часткове наслідування, а свідоме засвоєння зразків моральної поведінки. Дитина знає як потрібно, але не може завжди чинити так. Знання про моральну поведінку, які суперечать бажанню дитини спричиняють внутрішній конфлікт. Важливим фактором є те , як ставиться дорослий до тої чи

іншої дії дошкільника, супроводжувався похвалою, подякою, схваленням чи емоційною оцінкою, щоб дитина краще могла засвоїти і вміла правильно користуватися правилами моральних норм. Неабияке значення на розвиток моральної свідомості покладається на вихователя. Йому потрібно створити емоційний контакт з вихованцями, щоб в майбутньому дитина могла довіритися і прислухатися до нього. Важливо також звертати увагу на прояви моральної поведінки під час усього дня і не забувати схвалювати їх. Формування цих моральних якостей – тривалий процес, що вимагає значних зусиль з боку батьків і педагогів [3].

Діти дошкільного віку мають свою специфіку розвитку, свої психологічні особливості, тому вихователю закладу дошкільної освіти потрібно ретельно добирати засоби, методи і форми роботи в напрямку формування етичних норм старших дошкільників, усвідомлювати психолого–педагогічні умови та їх засвоєння.

Впродовж усього дошкільного віку у дитини мають розвинути внутрішні моральні якості, які впливатимуть на духовне становлення. 1) Почуття власної гідності яка впливатиме за відчуття гордості за власні вчинки 2) почуття сорому, спочатку, виявляється у ніяковості від зробленого під осудом дорослого, далі воно поєднується з почуттям гідності і стає стійким. Дитина розвивається лише тоді, коли сама активно діє, дорослі лише повинні підштовхнути дитину до цієї активності самовиховання.

Норми моралі є абсолютними, тому що їх дотримання просто необхідне людству. Розрізняють позитивні і негативні норми. Позитивні: необхідна лінія поведінки, яка вимагає учиняти правильні дії. Негативні: забороняють певні дії, обмежують у виборі. Головним фактором моральності є ставлення людини до оточуючого суспільства[2].

Отже, моральні уявлення - це важливий компонент соціальних норм, якими повинен оволодіти кожен член суспільства. Формуючи моральну норму передбачає появу моральних суджень, які ґрунтуються на моральних уявленнях про ті чи інші моральні норми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калущька Л. Поспішайте закладати моральний фундамент. *Дошкільне виховання*. 2006. (№3). С.13-15
2. Кононко О. Психологічний комфорт як передумова морального становлення особистості. *Дошкільне виховання*. 1996. (№ 5). С.4 -6.
3. Ладивір С. Доброта проти жорстокості. *Дошкільне виховання*. 1992. (№ 2). С. 9
4. Серветник А. Необхідний психологічний комфорт. *Дошкільне виховання*. 1995. (№ 3-4). С. 14-15
5. Яковлев. Цікава психологія. *Психолог*. 2002. № 45. С. 19.

Рассохіна О.В.

викладач циклової комісії
психолого-педагогічних дисциплін
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка

Обертас І.С.

здобувач вищої освіти,
освітнього ступеня «Бакалавр»
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Увесь час великою проблемою для батьків і педагогів були такі прояви поведінки дітей як впертість та негативізм.

Дослідження сучасних фахівців у галузі педагогіки, психології, соціології свідчать, що зростає кількість дітей з більш або менш стійкою девіантністю поведінки дитини як невідповідність загальносуспільним нормам та очікуванням дорослих. У дошкільному віці найчастіше спостерігаються такі форми важковихованості, як дитячий негативізм і впертість.

Зазначеній проблемі присвячено праці В.Г. Баженова, А.С. Белкіна, В.Г. Бочарової, Г.В. Бурменської, І.П. Воропаєвої, І.В. Дубровіної, О.В. Карабаєвої, А.І. Кочетова, Ю.Н.Кулюткіна, В.В. Лебедінського, Р.В. Овчарової, В.В.Століна та ін.

Причинами цього факту називають соціальну нестабільність, численні кризи – економічні, політичні, ціннісно – культурні, кризи сучасної сім'ї [2].

Проблема розпочинається приблизно із трирічного віку. При цьому варто відрізнити ситуативну важковихованість, пов'язану, наприклад, із віковою кризою «трьох років» чи із тимчасовими конфліктами в родині, та більш стійку, що може бути власне симптомом соціальної та педагогічної занедбаності.

Проблемою впертості та вередування займався чимала вчених наприклад А. І. Баркан, А. І. Захаров, Н. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна, Л. Ф. Островська, В. М. Піскун.

Актуальність дослідження необхідно шукати в особливостях сучасного суспільства. Велика кількість цінностей втратила свою силу, змінилася думка сучасних людей по багатьом питанням. Все це, безумовно, не могло не відобразитись на дітях. В наш час змінився характер і глибина капризів, змінилися й самі вихованці. Можливо, все це відбувається по причині того, що батьки зараз приділяють більше уваги «матеріальному життю» дітей, ніж «духовному» розвитку і психічному становленню. Батьки менше цікавляться внутрішнім світом дітей, їх переживаннями, тривогами, успіхами й невдачами.

Розуміючи справжні причини проявів впертості і негативізму у дошкільників, шляхи їх подолання педагоги у співпраці з батьками зможуть протидіяти дефектам сімейного виховання, на які нашаровуються недоліки та прорахунки освітньої роботи у закладі дошкільної освіти, своєчасно запобігати

внутрішнім чинникам, що сприяють появі даного феномену [1]. Вихователь закладу дошкільної освіти повинен пам'ятати й про вікові обмеження можливостей їх вихованців. Як відомо, дошкільний вік починається кризи «трьох років». Основні поведінкові її прояви – упертість і негативізм.

На відміну від вольової дії, яка має певну мету, упертість нічим не мотивується, викликає безглузді вчинки і дії.

Дитячий негативізм – вид психологічного протесту на вимоги дорослих, за допомогою якого дитина хоче відстоювати права власної особистості, форма протесту яка властива нормальному процесу розвитку здорової дитини.

Негативізм – відрізняється від звичайної неслухняності тим, що дитина діє всупереч дорослому не тому, що має інші бажання, а у зв'язку із прагненням просто говорити чи чинити усе навпаки [1].

Упертість – відрізняється від наполегливості як вольової якості тим, що дитина наполягає на своєму рішенні навіть тоді, коли не раціонально або навіть їй самій вже стало непотрібним. Норовистість – близька до негативізму й упертості, проте є більш загальною та безособовою за своїм характером. А от коли дитина має гіпертрофовану та неадекватну можливостям дитини тенденцію до самостійності і незалежності від дорослого, коли дитина сама приймає і реалізовує лише власні задуми – ми говоримо про свавілля. Ще більш посилена реакція негативізму і норовистості, яку часто називають «війну проти всіх і всього називають протестом – бунтом.

Ці ознаки кризи «трьох років», крім вікових закономірностей становлення самосвідомості дитини, у своєму загостреному вигляді можуть свідчити або про недостатність уваги до вихованця, або, навпаки, про гіперопіку над ним.

Негативізм проявляється в різних формах [3]:

- пасивний виражається у відмові виконувати вимоги дорослого;
- поява першого «ні», яке пов'язано з потребою доводити власну точку зору, продемонструвати, що він – окрема особистість. Появу такого «ні» можна пов'язувати з тим, що дитина ще не знає як це можна зробити;

- дитина відмовляється виконати прохання, але не тому що йому це не подобається, а тому, що для нього важливо проявити самостійність, не підкоритися волі дорослого, отримати «порцію» самостійності, тим самим самореалізуватися;

- з'являється фраза «не хочу». На цьому етапі дитина знайомиться з новими для неї відчуттями й емоціями, такими як гнів, агресія. Дитині важко приборкати самому ці емоції. Звідси і з'являються некерованість над дитиною, крики дитини через дрібниці;

- фраза «не буду!» характерна дітям четвертого року життя і триває до шести років. Фізичні прояви емоцій і негативізму вже на другому плані, словесне займає перше місце. Дитина навідріз відмовляється робити те, що виконував раніше без труднощів; робить вигляд що не чує;

- поява капризів, плаксивості, впертості, свавілля, протест – бунт.

А.Н. Голубєва, вивчаючи випадки впертості у дітей молодшого дошкільного віку, зазначила, що впертість вибіркова за характером прояву. Частіше вона проявляється до дорослих, причому до абсолютно певних осіб, не спостерігається по відношенню до своїх ровесників [1].

Найкращим попередженням вище зазначених проявів поведінки дошкільників є любов і повага до вихованця, врахування його інтересів, розумна послідовна вимогливість, домінування недирективних форм виховного впливу, самоаналіз і самокорекція власних небажаних форм взаємодії з вихованцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурлева Т. Відхилення у поведінці й розвитку дошкільнят. Як їх уникнути. *Дошкільне виховання*. 1997. (№ 6). – С. 19-21
2. Кононко О. Психологічний комфорт як передумова морального становлення особистості. *Дошкільне виховання*. 1996. (№ 5). – С. 4-5.
3. Кузьменко В. Самостійність. *Дошкільне виховання*. 1999. (№ 11). С. 28-30

4. Олексенко С. Третій рік життя: проблеми взаємодії. *Дошкільне виховання*. 2005. (№ 3). С. 20-21.

5. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна: навч. посіб. Кременець: КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 288 с.

Рассохіна О.В

*викладач циклової комісії
психолого-педагогічних дисциплін
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Проненко В.В.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ВПЕРТОСТІ Й НЕГАТИВІЗМУ У ДОШКІЛЬНИКІВ.

Діти дошкільного віку сприймають і пізнають навколишній світ емоційно і чуттєво. Життя дитини має бути наповнене позитивними емоціями, це все першооснова для її повноцінного психічного розвитку, адже емоції відіграють величезну роль в житті людей. Емоції – це головна складова у відносинах між людьми, які є першими та головними сходишками у взаєморозумінні та співжитті у соціумі.

Вихователь в закладі дошкільної освіти виконує місію оволодіння вихованцями наукою життя, якісного набуття дитиною в період дошкільного дитинства змісту освіти, всебічного виховання та гармонійного розвитку,

зокрема емоційного. Беззаперечною є цінність емоційного розвитку особистості.

Емоційне середовища для дитини дошкільного віку особливо важливе. Дітям цього вікового періоду притаманні яскрава емоційність, яка може бути нестійкою та імпульсивною. Емоції відіграють значну роль у забезпеченні психічного благополуччя, а дитина в дошкільні роки ще не вміє керувати своїми емоціями. Все життя дошкільників емоційне, забарвлене позитивними чи негативними переживаннями. Наприкінці дошкільного дитинства діти повинні усвідомлено проявляти емоційні почуття, керувати емоціями.

Віра Котирло – український психолог, наголошувала на тому, що саме емоційна сфера є важливим ланцюжком зв'язку дитини дошкільного віку з навколишнім середовищем. Тому, що саме почуття та емоції допомагають розуміти різницю між добром і злом, між красивим та потворним, та надають здатність регулювати власною поведінкою. Тому дорослі мають формувати емоційну грамотність дитини [2].

Для того, щоб емоційно наповнити життя дитини в освітньому просторі закладу дошкільної освіти, потрібно розуміти і усвідомлювати дитячі емоції та їх регуляцію, забезпечити розвиток емоційно – почуттєвої сфери дошкільника. Вихователь повинен володіти майстерністю педагогічної взаємодії, доцільними педагогічними методами, мати високий професіоналізм. За Л.Вигодським, емоційний розвиток дитини – це оволодіння емоціями, що є нагальною педагогічною задачею для вихователя. Для її розв'язання необхідно володіти спеціальними знаннями і вміннями. Я обрала відповідну тему свого дослідження саме тому, що на мою думку, потрібно усвідомлювати майбутнім педагогом психолого – педагогічної сутності емоційного розвитку дитини на кожному віковому етапі дошкільного дитинства, формувати професійні уміння впливати на цей розвиток. Актуальним є питання як спрямувати в правильне русло емоційний розвиток кожної дитини, аби зробити її життя в закладі дошкільної освіти безпечним і комфортним, забезпечити емоційне благополуччя кожному малюку.

Протягом дошкільного дитинства емоції розвиваються, ускладнюються і набувають інтелектуалізованого характеру.

Як справедливо вказував Л.Вигодський, О.Запорожець, «погоджене функціонування емоційної і розумової систем, їхня єдність може забезпечити успішне виконання будь – яких форм діяльності» [3]. Про це саме писав К.Ізард: «Емоції енергетують і організують сприймання, мислення, дію» [1].

Емоційний розвиток дошкільника пов'язаний насамперед з появою в нього нових інтересів, мотивів і потреб. Так відбувається інтенсивний розвиток соціальних емоцій і моральних почуттів. Як зазначає Н.Дметерко: «зміни в емоційній сфері пов'язані з розвитком не тільки мотиваційної, а й пізнавальної сфери особистості, самосвідомості»[2]. П.Блонський писав: «Спогади дитинства – це завжди спогади – почуття і спогади – образи» [1].

І.Мельничук зазначає: «за період дитинства особливості емоцій (їх стійкість, сила, протяжність) змінюються у зв'язку зі змінами загального характеру провідної діяльності дитини і її мотивів, а також у зв'язку з ускладненням стосунків дитини з довколишнім світом» [1]. На переконання Т.Дуткевич, «дитина засвоює навички вираження емоцій у єдності вербальних та невербальних засобів, адже спочатку у дитячому спілкуванні переважають невербальні емоції (міміка, крик, виразні рухи, плач), а до кінця дошкільного віку дитина вже вміє позначати свій емоційний стан в мовленні» [1].

Як ми розуміємо розвиток емоцій у дошкільників: формування необхідних навичок керування емоціями та почуттями (жалість, емпатія, гордість, гнів, сором, занепокоєння, провина, страх, співчуття, любов, шляхетність та ін.); розвиток уміння дітей розуміти свої емоції, стани та причини, що їх породжують; уміння скеровувати свої емоції відповідно до вимог дорослих та норм поведінки.

Самооцінка дитини теж тісно пов'язана з емоційним благополуччям. Недостатній рівень розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку зумовлює затримку їхньої інтелектуальної сфери. Такі діти не проявляють творчість,

менше цікавляться чимось новим. Діти у «полоні емоцій» демонструють агресивність, тривожність, проблеми у спілкуванні з товаришами.

Формування емоційної сфери дітей дошкільного віку відбувається завдяки цілеспрямованій роботі: вербалізування дорослими станів, емоцій, почуттів, переживань – як своїх, так й інших; стимулювання дітей до прояву свого ставлення до ситуації, стану, емоції або переживання; навчання дітей способів адекватного вираження негативних емоцій та вмінь позбуватися їх; розвиток у дітей соціальних емоцій, розвиток яких залежить від взаємин між членами родини, атмосферою в групі тощо.

У числі негативних емоційних проявів дошкільників, що звертають на себе найбільшу увагу фахівців і батьків, є: дитяча агресивність, дитячі страхи, депресія, конфліктність, тривожність тощо. Емоційний розвиток дошкільників – складний і безперервний процес емоційного ставлення дитини до довколишнього світу. Вихователям потрібно зосередити увагу на причинах негативних проявів емоційних порушень у дошкільників: як впливає тип нервової системи, соматична ослабленість унаслідок частих захворювань; психологічні причини – порушення адекватності реагування дитини на вплив ззовні, недоліки у розвитку самоконтролю поведінки; досвід спілкування з дорослими, однолітками і сім'єю.

Розчарування, образа, гнів можуть бути наслідками неблагополучних взаємин з однолітками, але негативні переживання можуть виникати в разі сімейних конфліктів, нерозуміння інтересів дитини, вимогливості, або якщо батьки постійно перебувають в емоційному стресі, не можуть забезпечити дитині психологічного конфлікту. Серед причин можна назвати і авторитарний стиль освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, нехтування засобами зняття емоційної напруги.

В.Сухомлинський підкреслював, що «в роки дитинства кожна людина потребує уваги і ласки. Якщо дитина виростає в обстановці безсердечності, вона стає байдужою до добра і краси. Але якщо дитина не відчуває дома ласки і сердечності, турботи, ми – вихователі – повинні бути особливо уважними до

неї» [2]. Він рівня підготовки вихователів та від професійних здібностей «нової генерації педагогічних кадрів» залежить емоційний комфорт і розвиток емоційної сфери вихованців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кононко О.Л. Соціально – емоційний розвиток особистості. Київ, 1998. - 255 с.
2. Кузьменко В. Емоції: словничок психолога. *Дошкільне виховання*. 1996. – (№ 6). – С. 20-21.
3. Олійник О. Особливості емоційного розвитку та умови формування емоційної культури дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованих ігор. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. (№ 47). 2013. С. 167 - 173.
4. Хардіна Н. Емоційно – експресивні вправи. *Дошкільне виховання*. 2004. (№ 10). С. 17-18.

Тройніна С.О.

*викладач методики трудового
навчання з практикумом
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Одним з пріоритетних напрямків гуманітарної політики сучасної України є інклюзивна освіта. Нині відбувається активний пошук ефективних шляхів організації освіти дітей з особливими освітніми потребами. Зокрема, актуальним на сьогодні, є розроблення механізму здійснення інклюзивної

освіти дошкільників, які потребують корекції психічного і фізичного розвитку. Основні принципи, на яких базується дошкільна освіта інклюзивного характеру в усьому світі, закріплені в Саламанській декларації, прийнятій на Всесвітній Конференції з питань освіти осіб з ООП в 1994 року. Першочергове завдання в цьому напрямку полягає в створенні особливого виду закладів дошкільної освіти, де починаючи з раннього віку, діти отримували б увесь спектр освітніх послуг, а саме корекційно-розвивальних, оздоровчо-лікувальних, соціально-психологічних.

На сьогодні інклюзивна дошкільна освіта реалізується в двох основних формах. При ЗДО організуються групи для дітей з особливими освітніми потребами. Незважаючи на те, що особливі діти навчаються окремо, вони залишаються включеними в соціальне життя закладу, нарівні зі здоровими дітьми беруть участь в різних заходах. І друга форма інклюзивної дошкільної освіти реалізується шляхом включення дітей з особливими потребами в склад групи, де вони займаються на загальних умовах з рештою дітей. Спільне навчання і розвиток здорових дітей і дітей з особливими потребами необхідне, в першу чергу, для того щоб вирішити проблеми з соціальною адаптацією останніх. У дитячому співтоваристві виховується толерантність і рівноправне ставлення до особливих дітей. У ситуації, коли інклюзивною стає саме дошкільна освіта, цей шлях найбільш ефективний, адже діти дошкільного віку не мають упереджень щодо однолітків, які є не такими, як усі. Видатний учений Л. С. Виготський вказував на шкідливий вплив на дітей з вадами розвитку соціальної ізоляції. Він стверджував, що відриваючи особливих дітей від сімей, від звичного для них середовища, і створюючи для них особливе соціальне довкілля, суспільство викликає в них “вторинну інвалідність”.

Дослідженням проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання в освітніх закладах, їх реабілітації та соціалізації займаються вітчизняні науковці С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмошук та ін. Вони розглядають нові підходи у вирішенні

актуальних питань інклюзивної освіти, розробляють сучасні методика роботи з дітьми з вадами розвитку, зокрема і в закладах дошкільної освіти.

Проблема надання психолого–педагогічної допомоги дітям з обмеженими можливостями постає особливо актуально в сучасному світі і актуалізує переоцінку цінностей і філософії освіти. Одним з ефективних і адекватних методів, які доцільно використовувати на етапі дошкільного дитинства є арт-терапія як засіб психолого-педагогічного супроводу особливих дітей. Арт-терапія – це лікування мистецтвом, творчістю. Її психокорекційна мета полягає в терапевтичному впливі при розв’язанні внутрішніх психологічних конфліктів, проблем з комунікацією та соціалізацією. Застосовується такий метод лікування при проблемах емоційно–особистісно розвитку, а саме аутизмі, затримці розумового розвитку, порушеннях мови, слуху, зору, рухових функцій. Питання важливості арт-терапії в розвитку дітей розглядалося вченими в усьому світі від З. Фрейда, К.Г. Юнга, А. Маслоу, О. Лурія, К. Роджерс, до Л. Виготського, В. Кащенко, А. Копитіна, Н.Н. Малофєєва, Л. Лебедевої. Не залишаються осторонь цього питання і сучасні науковці - О. Вознесенська, Н. Волкова, В. Газолишин, Н. Єщенко, Н. Полякова, Н. Простакова, О. Пинчук, А. Чуприков, Т. Яценко та ін.

Розглянемо докладніше можливості класичної арт-терапії, а саме ізотерапії в роботі з дітьми з особливими потребами. Заняття ізотерапією активізують художній потенціал дітей, привчають до творчості, розвивають мислення, уявлення, індивідуальність, дрібну моторику рук, допомагають позбутися страхів. Мета таких занять навчити дітей розкривати і виражати свої емоції, почуття, переживання, біль за допомогою графічних та пластичних матеріалів. Методи ізотерапії допомагають вирішувати низку психологічних проблем дошкільників з вадами здоров’я: гармонізують психічний стан, знімають психосоматичну напругу, піднімають самооцінку, знижують рівень тривожності, агресивності, імпульсивності. Паралельно з цим діти знайомляться з навколишнім світом, формують позитивне ставлення до нього, вчаться бачити і створювати красу навколо себе.

В ізотерапії використовують доступні матеріали для малювання та ліплення – фарби, олівці, крейду, пластилін, глину, пісок і т.п. Техніки ізотерапії не ставлять за мету навчити дітей малювати, тому тут використовуються і такі способи малювання як плямографія, монотипія, малювання на склі, малювання пальчиками, малювання на мокрому папері, малювання зубною щіткою, малювання відбитками(друкування), акватипія. Зображувальна діяльність є внутрішньою потребою дитини, її малюнок є своєрідним аналогом мови. Практично в усіх дітей з особливими потребами спостерігається недорозвиненість мови, моторики, спостерігається неадекватна самооцінка, егоцентризм, невміння виражати свої почуття і переживання, значна залежність від дорослих. Тому використання ізотерапії з такими дітьми є одним з самих продуктивних методів.

Отже, можна зазначити, що нашість арт-терапії як складової інклюзивної освіти проявляється в таких аспектах як: надання дитині практично необмежених можливостей для самовираження і самореалізації в продуктах творчості (естетичні продукти відображають в собі почуття і переживання дитини, тобто є символічним вираженням його ставлення до світу); формуванні позитивного афекту, пов'язаного з отриманням задоволення допитливості дитини в формі зображувальної діяльності; прояві інтересу до результатів творчості дитини з боку оточуючих, що підвищує самооцінку дитини та ступінь його самоприйняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко, О. О. Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі. *Дитина з особливими потребами*. Київ, 2016. (№ 2). С. 5–7.
2. Величко, Д. В., Величко О. В. Особлива дитина – особлива турбота *Логопед*. 2020. (№ 2). С. 16-17.

3. Вознесенська О.Л., Сидоркіна М.Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: Практичний посібник. Київ: Золоті ворота, 2015. – 148 с.

4. Вознесенська О., Мова Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога : Використання арт-технологій в освіті. Київ: Шкільний світ, 2007. 120 с.

5. Іванюк О. Бобир В. Організація єдиного інклюзивного освітнього простору : досвід Святошинського району міста Києва. *Дошкільне виховання*. – 2018. (№ 10). С. 10-15.

6. Мартинчук О. Інклюзивна освіта: ідея, практика і суспільна цінність *Дошкільне виховання* 2018. (№ 10). С. 2-5.

7. Філанчук С. Інклюзія у ЗДО: досвід реалізації *Практичний психолог: дитячий садок*. 2019. (№ 10). С. 36-39.

Олійник І.О.

*старший викладач кафедри
педагогіки та психології початкової
освіти, Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ТРУДНОЩІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ДОШКІЛЬНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ

Ще Л. С. Виготський наголошував на необхідності створення системи навчання, в якій дитина з обмеженими можливостями була б включеною в суспільство дітей з нормальним розвитком. Поняття «інклюзивна освіта» базується на тому факті, що в сучасному суспільстві люди з обмеженими можливостями мають бути залучені в соціум. Будь-яка людина має право на освіту, незалежно від індивідуальних якостей, захворювань та інших проблем. Інклюзивна освіта передбачає розвиток методології, яка вважає, що кожна дитина є індивідумом зі своїми

потребами в навчанні. Інклюзивна освіта повинна розробити більш гнучку методику викладання і навчання, в результаті впровадження якої процес викладання і навчання дозволить успішно навчатися всім дітям.

Аналіз літератури та емпіричні дослідження дозволили визначити такі групи труднощів, з якими може зіткнутися колектив інклюзивного дошкільного закладу освіти.

1. Нормативно-правові труднощі: необхідність уточнення понятійного апарату; відсутність закону «Про освіту осіб з обмеженими можливостями здоров'я», немає положення про інклюзивне навчання, де були б визначені права і обов'язки освітнього закладу і батьків; неможливість отримання персональних даних фізичних осіб з інших органів влади та організацій без згоди на це суб'єкта персональних даних.

2. Фінансові труднощі: відсутність додаткового фінансування, що дозволяє залучати до роботи найбільш кваліфіковані педагогічні кадри і стимулювати їх додаткове навчання; недостатність заробітної плати молодих фахівців і досвідчених співробітників, що не дозволяє компенсувати їх фізичні та емоційні витрати.

3. Психолого-педагогічні проблеми: психологічна неготовність педагогічних кадрів до прийняття дитини з ООП; психологічні «бар'єри», пов'язані з громадською думкою, які полягають у поширених стереотипах і забобонах; психологічна неготовність багатьох батьків навчати своїх дітей, що мають нормальний розвиток разом з дітьми з ООП; психолого-педагогічна неготовність звичайних дітей адекватно сприймати і взаємодіяти з однолітками з ООП; труднощі соціально-психологічної адаптації дітей з ООП у звичайній групі дітей; приховування батьками від адміністрації дитячих садків наявності інвалідності або проблем у здоров'ї дитини, побоюючись втратити місце в дитячому садку..

4. Кадрові проблеми - нестача вузьких фахівців: дефектологів, логопедів, психологів, спеціальних психологів); відсутність ставок тьюторів, техніків по обслуговуванню спеціального обладнання; відсутність медичного

супроводу освітнього процесу; недолік знань, методів, прийомів, відповідної підготовки для роботи з дитиною в умовах освітнього закладу за місцем проживання; неготовність ряду педагогів змінювати свій педагогічний стиль під нові умови роботи; труднощі педагогів у здійсненні диференціації навчальних планів, програм, методичних підходів в організації інклюзивного навчання; недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для роботи з дітьми з ООП.

5. Матеріально-технічні труднощі: відсутність спеціального обладнання і сучасних технічних засобів навчання для корекційних занять; нестача кабінетів і обладнання для індивідуальної роботи з вихованцями та їх батьками.

6. Труднощі в організації розвиваючого предметно-просторового середовища: неадаптованість архітектурного середовища дошкільних освітніх установ; відсутність або недообладнання кабінету лікувальної фізкультури, сенсорної кімнати, приміщення для логопедичних і корекційних занять з дефектологами і психологами; недоступність культурно-дозвіллевих закладів; відсутність розвиваючих і адаптаційних форм культурно-дозвіллевої діяльності (освітніх, спортивних, рольових, ігрових).

7. Методичні труднощі: незабезпеченість методичними посібниками та спеціалізованою літературою; відсутність спеціальних розвиваючих програм для роботи з дітьми з ООП.

8. Організаційні труднощі: відсутність єдиної системи раннього виявлення відхилень у розвитку дітей та ранньої корекційної педагогічної допомоги; недостатня взаємодія ЗДО з педагогами школи; відсутність або формальна робота внутрішніх консиліумів; скорочення корекційних груп в ЗДО; неактивне психолого-педагогічний супровід дітей; відсутність об'єктивної і повної діагностики психічного розвитку дитини в дитячих поліклініках.

9. Інформаційні труднощі: відсутність медико-психолого-педагогічної освіти всього населення; нерозробленість системи спеціальної освіти і навчання батьків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конашенкова, К. О. Проблематика інклюзивної освіти. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (137). С. 564-566. URL: <https://moluch.ru/archive/137/38545/> (Дата звернення: 19.10.2021).
2. Пугачев О. С. Інклюзивна освіта. *Молодий вчений*. 2018 № 10. С. 374–377. (Дата звернення: 18.10.2021).
3. Старовойт Н. В. Труднощі реалізації інклюзивної освіти в дошкільному закладі освіти. *Молодий вчений*. 2017. № 21 (155). С. 450-452. URL: <https://moluch.ru/archive/155/43779/> (Дата звернення: 19.10.2021)

СЕКЦІЯ 4. ІСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

*Барда Світлана Іванівна,
асистент кафедри педагогіки та
психології початкової освіти,
в. о. завідувача кафедри Кременчуцького
педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КРЕМЕНЧУЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ ІМЕНІ А. С.МАКАРЕНКА

Організація освітнього процесу у сучасних закладах освіти – справа непроста за будь-яких умов, а тим паче за умов дистанційного навчання, яке стало справжнім викликом як для здобувачів освіти так і для педагогічних та науково-педагогічних працівників у 2019-2020 навчальному році.

У загальному розумінні дистанційне навчання розглядають як «навчання за допомогою листування, телебачення, радіо, мережі інтернет, телефону, публікацій у газеті за обмеженого контакту з викладачами» [1, с. 230]. Складність його організації зумовлена рядом умов, врахування яких є обов'язковим: доступ до інтернету, технічне забезпечення всіх учасників освітнього процесу, володіння педагогами технологією організації дистанційного навчання тощо [2].

Важко заперечити той факт, що система освіти України, та й інших країн світу не була якісно підготовлена до організації дистанційного навчання на початку його вимушеного впровадження. Однак, кожен заклад освіти виробляв свою стратегію входження в режим дистанційного навчання.

Організація дистанційного навчання в освітньому процесу Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (далі коледж) в період першої хвилі карантинних обмежень здійснювалась у кілька етапів: підготовчий, етап впровадження технології дистанційного навчання, підсумковий етап.

На підготовчому етапі організації дистанційного навчання класними керівниками (кураторами груп) було проведено опитування студентів щодо можливості їх участі у дистанційному навчанні в домашніх умовах. Також було здійснено моніторинг технічного забезпечення педагогічних та науково-педагогічних працівників для проведення дистанційних занять. Важливу роль відіграла розробка інструкційних матеріалів для викладачів по організації дистанційного навчання, розроблення дистанційного курсу «Робота в системі Moodle».

Гнучко реагуючи на запити педагогічних та науково-педагогічних працівників в коледжі було додатково організовано навчання: семінари-практикуми «Робота в середовищі Moodle» (березень–квітень 2020 р.), тренінг-курси підвищення кваліфікації «Інструменти дистанційної роботи навчального закладу» (17.08–21.08.2020). Також працівники коледжу мали можливість взяти участь в обласному онлайн-тренінгу «Організація освітнього процесу з використанням дистанційних технологій» (07.08–09.08.2020).

На етапі впровадження технології дистанційного навчання, в коледжі керувались такими загальними положеннями:

- дистанційне навчання здійснюється відповідно до освітньої програми, регламентується розкладом навчальних занять;
- у разі потреби дистанційне навчання організовується за індивідуальним навчальним графіком студента (за умови його наявності);
- педагогічні та науково-педагогічні працівники самостійно визначають режим (синхронний чи асинхронний) проведення навчальних занять, але не менше 50% навчального часу забезпечується в синхронному режимі.

З метою реалізації єдиних підходів до створення електронного освітнього середовища вченою радою було схвалено використання Moodle як системи онлайн-навчання коледжу [3]. Також коледж зареєстровано в системі Google Workspace, що дає ряд переваг: необмежена пам'ять Google диску, можливість запису Meet конференцій, зручність для проведення внутрішнього моніторингу тощо. Передбачено також використання інших електронних освітніх платформ, сервісів, інструментів (за вибором педагогічних, науково-педагогічних працівників). Наприклад: Zoom, Skype, Viber, Classtime, веб-сторінки та сайти, YouTube-канали тощо.

Відстеження результатів навчання, їх оцінювання може здійснюватися як в синхронному (в процесі відеоконференцзв'язку, Classtime) так і в асинхронному режимі (тестування в системі Moodle, виконання завдань в Classroom, робота над проектами тощо). Підсумковий контроль (заліки, екзамени) здійснюється дистанційно в системі Moodle у формі тестування, виконання завдань типу «Есе»; за потреби у формі відеоконференцзв'язку.

Щодо забезпечення дистанційного навчання: відповідальними за навчально-методичне забезпечення дистанційного навчання є педагогічні та науково-педагогічні працівники; відповідальними за системотехнічне забезпечення – адміністратор системи дистанційного навчання Moodle, інженер комп'ютерних систем коледжу, лаборанти.

В коледжі створено умови для проведення дистанційних занять. Є можливість у викладачів взяти у користування необхідні технічні засоби для дистанційної роботи вдома. Для студентів, що не мають можливості дистанційно навчатися вдома, створено робочі місця в коледжі, в гуртожитку.

На підсумковому етапі впровадження технології дистанційного навчання в коледжі здійснювався самоаналіз та аналіз його ефективності на засіданнях кафедри, вчених радах коледжу.

Отже, вироблення власної технології організації дистанційного навчання з урахуванням особливостей контингенту здобувачів освіти, технічних

можливостей закладу, готовності педагогів до цього складного процесу – надважливе завдання закладів освіти в умовах сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бусел В.Т. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 18.010.2021).
3. Система онлайн-навчання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка. URL: <https://kremped.edu.ua/moodle/> (дата звернення: 18.010.2021).

*Московець Людмила Павлівна,
асистент кафедри педагогіки та психології
початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А. С. Макаренка м. Кременчук*

ПСИХОЛОГІЧНА КОМФОРТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Пандемія COVID-19 вплинула на спосіб організації життєдіяльності людей різних сфер, а особливо позначилася на особливостях організації освітнього процесу в закладах різного рівня. Педагогам довелося оволодівати новими інструментами дистанційного навчання: moodl, classroom, zoom, meet, duo тощо.

Дистанційне навчання є індивідуалізованим процесом передачі та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Дистанційне навчання розглядається як одна із форм навчання, яка базується на використанні комп'ютерних та телекомунікаційних технологій, які передбачають інтерактивність між учасниками освітнього процесу на різних етапах навчання, а також самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі

При впровадженні дистанційного навчання варто звертати увагу не лише на особливості інформаційних платформ, але й створювати під час занять такі умови, які б сприяли різнобічному гармонійному розвитку особистості, були б психологічно комфортними.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «комфорт» розглядається як «найзручніші побутові умови, сукупність побутових вигод, затишок», а комфортний як «такий, що сприятливо впливає на самопочуття, настрої, діяльність кого-небудь» [1, с. 562].

При створенні психологічного комфорту під час дистанційного навчання доцільно учасникам освітнього процесу налаштуватися на новий формат взаємодії – дистанційний, який опосередкований технічними засобами.

Взаємодія розглядається як «взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-чим-небудь» [1, с. 85]. У психологічній енциклопедії взаємодія тлумачиться як «прямий чи опосередкований вплив суб'єктів один на одного, який характеризується виникненням зв'язків і їх взаємозумовленістю» [4, с. 53]. У соціально-психологічному контексті під взаємодією розуміють не лише взаємозалежний обмін діями, а передусім організацію людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної

діяльності. Тобто, спілкуючись, обмінюючись інформацією, людина виробляє форми й норми спільних дій, організовує і координує ці дії [3, с. 481].

Ефективність освітнього процесу під час дистанційного навчання залежить від діалогічної взаємодії, яка має будуватися на партнерських засадах, де здобувачі освіти є активними суб'єктами освітнього процесу зі своїми потребами, інтересами. Для цього доцільно на початку організації занять в дистанційному форматі прийняти спільні правила, яких мають дотримуватися як викладачі (учителі), так і студенти (учні). З-поміж таких правил варто вказати на ввічливість у спілкуванні, взаємоповагу учасників освітнього процесу, доброзичливість, підтримку, критерії оцінювання робіт здобувачів освіти, надання коментарів до виконаних робіт, об'єктивне ставлення до всіх здобувачів, своєчасність як підключення на заняття, так і здачу робіт на перевірку, наявність швидкого зворотного зв'язку. Особливо варто звернути увагу при дистанційному навчанні саме на зворотній зв'язок, тобто інформацію про те, як здобувачі освіти сприймають повідомлення, слова та поведінку педагога під час онлайн спілкування. При наявності зворотного зв'язку викладач може впевнитися в тому, що студенти (учні) правильно інтерпретують подану інформацію, що в подальшому спростить взаємодію, допоможе уникнути непорозумінь. Під час використання зворотного зв'язку варто враховувати потреби та думки здобувачів освіти, перебудовувати організацію освітнього процесу відповідно до конструктивних порад.

Психологічний комфорт учасникам освітнього процесу в умовах дистанційного навчання забезпечує стиль спілкування педагогів із здобувачами освіти. Традиційно в психолого-педагогічній літературі виділяють авторитарний, демократичний, ліберальний стилі педагогічного спілкування, кожний із яких має як свої переваги, так і недоліки, але найбільш конструктивним як для навчання офлайн, так і онлайн залишається демократичний стиль. Саме даний стиль передбачає партнерство між учасниками освітнього процесу, взаємоповагу, підтримку, врахування інтересів.

Важливо під час дистанційного навчання надавати емоційну підтримку, яка позитивно впливатиме на самопочуття здобувачів освіти. Емоційна підтримка може здійснюватися за допомогою уважного ставлення, опори на успіх, вказування на сильні сторони особистості, створення ситуації успіху, уникнення стресових ситуацій. В умовах дистанційного навчання педагог не може продемонструвати емоційну підтримку через дотик, але за допомогою слів та погляду під час проведення занять в zoom чи meet, написання слів підтримки в чаті чи коментарів до виконаної роботи може вселити впевненість дитини у власних силах.

Комфортне самопочуття також залежить від здатності учасників освітнього процесу до самоорганізації, сформованості навички чітко планувати свою діяльність, своєчасно втілювати заплановане. Виробивши у себе таку звичку можна встигати виконувати різні завдання, а також мати час на власне дозвілля. Відомо багато випадків, коли дистанційне навчання розслабляло здобувачів освіти, а потім накопичувалося багато різноманітних справ, які викликали хвилювання.

Отже, дистанційне навчання, яке стало вимогою сьогодення потребує не лише досконалого володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, а й створення таких умов, які були б психологічно комфортними для всіх учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бусел В.Т. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. *Соціальна психологія: підручник: у 2 кн. кн.1: Соціальна психологія особистості і спілкування*. Київ : Либідь, 2004. 576 с.
3. Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН №40 від 21 січня 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04#Text>
4. Степанов О.М. *Психологічна енциклопедія*. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.

*Іванова Наталія Анатоліївна,
асистент кафедри інформаційних технологій
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОНЛАЙН- І ОФЛАЙН-РОБОТИ

Дистанційне навчання в даний час є однією з найбільш актуальних проблем, які перебувають на перетині технічних і педагогічних дисциплін. Впровадження дистанційного навчання в середній та вищій школі виявило значний пласт проблем, вирішенням яких повинні займатися фахівці в області інформаційних технологій, викладачі, вчені, психологи спільно з чиновниками.

У зв'язку з ситуацією, викликану корона вірусом COVID-19, навчальні заклади були змушені перейти в режим дистанційної взаємодії з учнями (студентами). У запропонованому матеріалі представлено спектр цифрового інструментарію, який успішно застосовувався мною в період дистанційного

навчання, а також пропонується для використання в режимі традиційного навчання в ракурсі застосування технології змішаного навчання. Використання цифрових інструментів в освіті дозволяє створювати, впроваджувати та поширювати нові методики викладання і роботи з учнями (студентами), удосконалювати освітні підходи і надалі поєднувати можливості онлайн-та офлайн-навчання. Стаття буде актуальна для педагогів-практиків і дослідників, інтереси яких лежать в цифровізації освіти.

Інтерактивні вправи можуть зацікавити учнів (студентів), утримати їх увагу та мотивувати їх до активної участі в навчанні. Додавання інтерактивних вправ до занять допомагає зробити навчання більш доступним і орієнтованим на учнів (студентів). Крім того, інтерактивність допомагає учням взаємодіяти з навчальним контентом за допомогою різних методів, що сприяє до самостійного навчання.

Існує безліч цифрових інструментів , які допоможуть вам створювати інтерактивні та мультимедійні уроки для використання в класі зі своїми учнями (студентами). У наведеному нижче списку представлені деякі з моїх улюблених інструментів.

1 [Insert Learning](#)

InsertLearning- це інструмент, який дозволяє створювати захоплюючі уроки, додаючи інтерактивні медіа на будь-яку веб-сторінку. Ви можете вставляти питання, обговорення, відео та посилання на інші ресурси на будь-який веб-сайт і ділитися ними зі своїм класом. Студенти можуть легко отримати доступ до ваших анотацій, відвідавши цей веб-сайт. Вони можуть відповідати на ваші запитання, брати участь в обговореннях і додавати свої анотації. InsertLearning підтримує інтерактивні анотації, дозволяючи вам бачити анотації учнів в реальному часі.

2 [Flipgrid](#)

Flipgrid - відмінна платформа для обговорення на основі відео, яка дозволяє вчителям та учням (і батькам) брати участь в насиченому і інтерактивному навчанні. Принцип роботи Flipgrid простий і легкий. Як учитель, ви можете вибрати тему, яку хочете обговорити зі своїми учнями, і публікувати запрошення для обговорення, на які учні

відповідають за допомогою коротких відеокліпів. Ви також можете запросити гостей приєднатися до вашого дискусійного спільноті. Учасники можуть коментувати записи один одного і обмінюватися відгуками. Якщо у вас закінчуються ідеї по темам, Flipgrid пропонує тисячі уроків, освітніх заходів та ідей по темам, які надихнуть вас.

3 [Kahoot](#)

Kahoot надає вам платформу, на якій ви можете проводити за допомогою живих інтерактивних дискусій і навчальних ігор. Ви можете створити kahoot для свого класу і запросити своїх учнів приєднатися до обговорення. Ви можете додавати різні типи питань в свій kahoot, імпортувати слайди, імпортувати електронні таблиці і багато іншого.

4 [Nearpod](#)

Nearpod дозволяє створювати інтерактивні уроки. Ви можете завантажити свої навчальні ресурси, такі як PowerPoints, Google Slides, відео на YouTube, і зробити їх інтерактивними. Ви також можете додавати різні типи мультимедіа, включаючи віртуальну реальність, моделювання, веб-контент і багато іншого. Спроектуйте інтерактивний урок на весь клас і дозвольте учням брати участь в змістовних обговореннях. Nearpod надає вам статистику в реальному часі про успішність учнів під час уроку.

5 [Buncee](#)

Buncee дозволяє вам створювати інтерактивний контент (наприклад, презентації, візуальні ефекти, уроки, відео, навчальні посібники, проекти цифрового оповідання і т.д.) Для використання в вашому навчанні. Buncee надає вам інтерактивний інтерфейс з широким спектром функцій, які допоможуть вам створювати мультимедійний контент. Він пропонує анімацію, наклейки, смайлики, фони і багато іншого. Ви також можете вбудовувати свої власні голосові записи, додавати фотографії зі своєї бібліотеки, а також записувати і використовувати свої відео.

6 [Genially](#)

Genially- це веб-інструмент, який ви можете використовувати для створення анімованого і інтерактивного контенту для вашого класу. Ви можете створювати презентації, інфографіку, портфоліо, відеопрезентації, плакати, резюме, вікторини, ігри та багато іншого. Створювати візуальні історії просто і легко, і попередній досвід програмування не потрібно. Ви просто входите на сайт і починаєте експериментувати з шаблонами та інструментами, які він пропонує.

7 [Thinglink](#)

Thinglink - це платформа, яка дозволяє додавати до вашого контенту кілька рівнів інтерактивності. Ви можете використовувати його для «створення аудіовізуальних навчальних матеріалів, доступних в інтегрованому засобі читання.

Всі текстові описи в гарячих точках зображень або відео можна читати за допомогою Immersive Reader - більш ніж на 60 мовах ». Крім того, у Thinglink є відмінний сервіс, який дозволяє студентам здійснювати віртуальні прогулянки та екскурсії, дозволяючи їм «отримати доступ до реальних середовищ і ситуацій, які в іншому випадку були б недоступні для них. Інтерактивні зображення і відео в форматі 360° допомагають розвинути контекстне розуміння, академічний словниковий запас і навички в віддалених місцях, культурах, робоче середовище або соціальних ситуаціях ».

8 [Mote](#)

Mote - це розширення Chrome, яке можна використовувати для створення голосових заміток і обміну ними. Mote інтегрований в Google Drive, що дозволяє легко записувати і додавати голосові замітки в Документи, Презентації, Таблиці, Gmail і Google Classroom. Mote також підтримує транскрипцію на більш ніж 20 мовах, включаючи англійську, іспанська, арабська та багато інших.

9 [Weava](#)

Weava - відмінний інструмент, що дозволяє додавати анотації до веб-сайтів і PDF-файлів. Учні можуть легко виділяти розділи в PDF-файлах і на

веб-сайтах і додавати замітки, щоб контекстуалізувати і поліпшити своє навчання. Використовуючи Weava Workspace, студенти можуть легко переглядати і редагувати свої основні моменти. Вони також можуть додати більше відблисків і організувати все в одному місці.

10 [Read & Write](#)

«Read & Write» дає вам доступ до ряду потужних інструментів, які роблять набагато більше, ніж просто веб-анотації. Ви можете використовувати його, щоб «збирати яскраві моменти з тексту в документах або в Інтернеті для узагальнення і дослідження; створювати і голосових нагадувань прямо в Google Docs; спростити і узагальнити текст на веб-сторінках, щоб видалити рекламу і інші тексти, які можуть відволікати »... і багато іншого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ресурси, якими можуть користуватися вчителі сьогодні. Режим доступу: URL: https://edu.google.com/teachingresources/?modal_active=none&topic=creativity-tools
2. Академія цифрового розвитку. Режим доступу: URL: <https://www.digitalacademy.in.ua/>
3. Марина Кропельницька, Практичні прийоми створення робочого матеріалу для діяльності вчителя з використанням платформи Canva. Режим доступу: URL: <https://vseosvita.ua/news/praktychni-priomyi-stvorennia-robocoho-materialu-dlia-diialnosti-vchytelia-z-vykorystanniam-platformy-canva-45291.html>

СЕКЦІЯ 5. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІНИ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ОСЯГНЕННЯ, ПРОТИРІЧЧЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Марчій-Дмитраш Т. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та

методики дошкільної і спеціальної освіти

ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет імені В. Стефаника»

м. Івано-Франківськ

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПРОТИРІЧЧЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність дослідження. В умовах реформування сучасної дошкільної освіти актуальними є особистісно орієнтований і компетентнісний підходи у підготовці фахівців. Основними завданнями закладів вищої освіти є підготувати педагогів, здатних знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому – і професійних ситуаціях. Особливо актуальною є підготовка майбутніх учителів іноземних мов, зокрема тих, які навчатимуть дітей дошкільного віку, сприятимуть їх зацікавленню у вивченні мови як засобі спілкування, формуватимуть комунікативну компетенцію.

Метою статті є охарактеризувати основні протиріччя і перспективи у формуванні іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов у ЗДО.

Формування комунікативних умінь і навичок досліджували визначні педагоги й лінгвісти ХІХ–ХХІ століть, такі як М. Бунаков, Ф. Буслаєв, В. Водовозов, Я. Грот, Н. Марецька, О. Потебня, В. Сухомлинський,

К. Ушинський та інші. Проаналізувавши поняття «компетентність», «компетенція», «комунікативна компетентність», «предметна компетентність», «предметна компетенція», зауважимо, що компетентність розглядається як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається з її знань, досвіду, цінностей, позиції, які можуть цілісно реалізовуватися на практиці; компетенція – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок у певній сфері діяльності людини; комунікативна компетентність – здатність особистості застосувати знання мови у конкретній ситуації спілкуванні, способи взаємодії з людьми, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями [1]; комплексне застосування мовних і немовних соціально-побутових ситуацій, уміння орієнтуватися у спілкуванні, ініціативність у спілкуванні тощо. Іншомовна комунікативна компетенція – сукупність мовних, мовленнєвих, країнознавчих та лінгвокраїнознавчих знань і умінь, володіння якими передбачає ефективну комунікацію іноземною мовою.

Складовими іншомовної комунікативної компетенції є мовна, мовленнєва, соціокультурна, навчальна. Компонентами мовної компетенції є фонетична, лексична, граматична. Оволодіння мовленнєвою компетенцією передбачає аудіювання, говоріння, читання, письмо. Соціокультурна компетенція передбачає країнознавчий і лінгвокраїнознавчий аспекти. Всі вони реалізуються у процесі навчання. Таким чином, іншомовна комунікативна компетенція – це складне багатокomпонентне явище, яке є важливим елементом готовності вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку.

Особливості підготовки майбутніх педагогів ЗДО до іншомовної діяльності з дітьми дошкільного віку досліджено Н. Горловою, В. Карташовою, Г. Роговою, Т. Шкваріною та іншими. Результати аналізу наукової літератури і практичного досвіду педагогів свідчать про недостатній рівень теоретичних і методичних знань майбутніх педагогів про вікові особливості дошкільників, специфіку їх навчальної діяльності, лінгвопсихологічні основи засвоєння ними іноземної мови. Формування іншомовної комунікативної компетенції вчителя іноземної мови в ЗДО ще не стало предметом комплексного дослідження.

Недосконалість і роздрібненість навчальних планів, недостатність практичної підготовки як з базової спеціальності («Дошкільна освіта»), так і з другої, додаткової («Іноземна мова») впливають на рівень готовності студентів до співпраці з дошкільниками. Структура навчальних планів недостатньо демонструє зміни, зумовлені новими цілями й змістом дошкільної освіти. Існує необхідність конкретизації змісту, форм і методів підготовки студентів, щоб спрямувати педагогічний процес на формування комунікативної компетенції педагога, оскільки належний рівень володіння іноземною мовою й методикою її викладання в ЗДО безпосередньо взаємопов'язані з інтересом і прогресом дошкільників у вивченні іноземної мови, що є основою для подальшого її оволодіння.

На основі аналізу наукових джерел та практичного досвіду педагогів виокремлено основні проблеми формування комунікативної компетенції студентів: відсутність у студентів мотивації до оволодіння професією педагога, переважання теорії над практикою у системі роботи закладу вищої освіти, складність роботи вчителя іноземної мови в ЗДО, недостатній обсяг знань про специфіку його освітнього процесу, непрестижність вчительської професії у суспільстві, низька зарплатня та інші. Підготовка майбутнього педагога у вищому навчальному закладі, як правило, базується на лекційно-семінарських формах, які зазвичай зорієнтовані на передачу знань, а не на активну іншомовну комунікативну діяльність [2, с. 32].

Сучасну систему підготовки педагога до іншомовної комунікативної взаємодії з дітьми дошкільного віку, на думку Т. Шкваріної, варто зорієнтувати в цілому на формування професійної компетентності, яка б об'єднувала знання, вміння, навички, креативність, ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль особистості, здатність вміло користуватися іноземною мовою у професійних цілях, навчаючи мови інших. Іншомовна комунікативна компетентність є складовою професійної компетентності педагога [3, с. 16].

Висновки. У підсумку зазначимо, що зацікавленість дитини дошкільного віку у вивченні іноземної мови узалежнено від педагога, рівня його

майстерності, артистизму й творчості, врахування ним психологічних та вікових особливостей дітей відповідної вікової категорії, їхніх потреб та інтересів, а також рівня іншомовної комунікативної компетенції.

Запропонована стаття не вичерпує всіх проблем порушеної тематики. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в необхідності обґрунтування шляхів формування іншомовної комунікативної компетенції вчителів іноземної мови в ЗДО, формування готовності майбутніх педагогів до організації різних видів ігор з метою розвитку мовленнєвих умінь дошкільників, використання педагогічних інновацій у навчанні іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова освіта*. 2011. № 18 (594). С. 5-39.

2. Дівінська Н. Формування у студентів філологічних факультетів професійних умінь проведення навчально-педагогічних ігор: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 214 с.

3. Шкваріна Т. Методика навчання іноземної мови дошкільників. Київ: Освіта України, 2007. 300 с.

Печка Л. Є.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

педагогіки та психології дошкільної освіти

Кременчуцького педагогічного

коледжу імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У КВАЗИПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному світі розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції. Відбуваються глобальні реформи з потребою конкретизації, уточнення змісту, визначення параметрів та шляхів удосконалення методів, форм, засобів навчально-виховної взаємодії. Трансформація у системі сучасної вищої освіти в Україні пов'язані із забезпеченням якості знань навчальних досягнень студентів педагогічних закладів.

У зв'язку з новими науковими підходами та соціально-освітніми реаліями відбуваються зміни сутності педагогічної освіти – з набуття педагогічних знань, умінь і навичок та процесу присвоєння цінностей і смислів, розкриття сутнісних сил, внутрішнього потенціалу особистості майбутнього педагога, що дає можливість забезпечити компетентне і відповідальне виконання його соціально-професійної ролі, продукувати нові ідеї та рішення. Саме тому до науково-теоретичної та технологічної бази професійно-педагогічної підготовки студентів висувають нові вимоги. Одним із пріоритетним напрямом державної політики щодо розвитку вищої освіти є: постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації освітнього процесу; запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій; інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів.

Професійно-педагогічна спрямованість майбутніх вихователів має формуватися у процесі діяльності, яка за змістом та умовами своєї реалізації буде наближеною до праці педагога в закладі дошкільної освіти. Професійна компетентність педагога визначається знаннями, вміннями, навичками, отриманим досвідом, здібностями, їх розвитком. завдяки вмінням ефективно використовувати отримані компетенції під час безпосередньої трудової діяльності. Квазіпрофесійна діяльність студентів під час навчання, означає моделювання умов педагогічної праці, моделювання ситуацій, у яких майбутній педагог на основі здобутих знань і досвіду практикуватиметься в успішному виконанні навчально-виховних функцій вихователя. Тож, квазіпрофесійну діяльність використовують для формування та становлення професійної компетентності майбутніх педагогів.

Під квазіпрофесійною діяльністю науковці розуміють діяльність, у процесі якої реалізуються професійні компетентності в ситуаціях змодельованої майбутньої професійної діяльності. Важливе місце тут займає імітація фрагмента або цілісного процесу різних видів діяльності в ЗДО. Квазіпрофесійна діяльність – форма навчання, що моделює професійну діяльність, у якій студенти виходять за межі опрацювання вузької теми заняття, шляхом включення в моделювання реальних ситуацій вирішують професійні завдання та питання професійної взаємодії.

Квазіпрофесійна діяльність є сполучною ланкою між власне навчальною (академічною) та навчально-професійною діяльністю. Процес характеризується формуванням досвіду використання навчальної інформації в ситуаціях, що імітують професійну діяльність. Використання у такий спосіб навчальної інформації дає можливість студентам засвоїти і актуалізувати знання в контексті майбутньої професії; мотивує студентів навчатись, сприяє розвитку професійного мислення та набуттю досвіду реалізації отриманого об'єму теоретичних знань.

Включення студентів у ситуації професійної спрямованості створює умови, в яких майбутні педагоги одержують можливість самостійно

аналізувати педагогічні процеси, встановлювати зв'язки між явищами, педагогічними впливами й відповідними реакціями вихованців, усвідомлювати логічні зв'язки, послідовність дій, зіставляти раніше вивчене з новими знаннями й використовувати їх для вирішення педагогічних завдань [2, с. 79]. Відповідно, сприяє набуттю квазіпрофесійного досвіду.

У сучасній педагогічній науці квазіпрофесійний досвід (квазі – від лат. quasi – якби, немов) розуміють як унікальну сукупність особистісних, професійних знань, умінь та навичок, результат творчої діяльності майбутнього фахівця.

С. Тафінцева акцентує увагу на тому, що формування квазіпрофесійного досвіду здійснюється у процесі квазіпрофесійної підготовки, яка являє собою трансформацію змісту та форм освітньої діяльності [7].

У формуванні квазіпрофесійного досвіду майбутніх педагогів вагомою є творча мотивація студента, адже творча діяльність прямопропорційно залежить від відношення, особистісного ставлення вихователя до діяльності. Так, С. Куценко визначає творчу мотивацію як силу пробудження до творчої діяльності, причину дій та вчинків особистості в процесі активізації механізму формування творчого потенціалу [5, с. 111].

Розвиток позитивної мотивації як процесу сприятиме трансформації спонукань студентів до формування зрілої мотиваційної сфери з домінуванням мотивів, що характеризують зміст професійної мотивації. Сформована професійна мотивація детермінуватиме професійне мислення й забезпечить реалізацію професійних здібностей, спрямовуватиме особистість у професійних намірах та діях.

Зважаючи на той факт, що використання традиційних форм освітньої діяльності студентів не забезпечує високого рівня сформованості квазіпрофесійного досвіду майбутніх педагогів необхідно застосовувати інноваційні форми роботи. Адже саме залучення студентів до інноваційно-творчої освітньої діяльності сприяє збагаченню професійної мотивації студентів та широкому впровадженню інноваційних технологій в освітній

процес. Як зазначає В. Химинець, інноваційна освітня діяльність – це процес внесення якісно нових елементів в освіту. Цей вид діяльності характеризується вищим ступенем творчості учасників освітнього процесу [8, с. 160].

Слід зазначити, що формування готовності майбутніх педагогів нині визначається логікою професійної діяльності і здійснюється в таких напрямках: готовність до освітньої діяльності з дітьми; готовність до виховної роботи з вихованцями, взаємодії з ними; готовність до педагогічного спілкування та соціальної взаємодії; готовність до підвищення кваліфікації, самовдосконалення [6].

Сучасні науковці розрізняють такі види моделювання педагогічних ситуацій: аналіз педагогічних ситуацій, педагогічне проектування та педагогічні ігри. Дослідники вбачають основну цінність навчальних завдань-моделей у тому, що під час їх вирішення увага студентів зосереджується на попередньо відібраних ситуаціях, що полегшує прийняття рішень. До того ж, під час роботи з моделями знижується чинник хвилювання за можливі помилки, а процес роботи проходить під контролем досвідченого керівника.

Створення певної психологічної (творчої, квазіпрофесійної) атмосфери, повинно забезпечити усвідомлення потреби в розширенні власної знаннєвої бази для ефективного вирішення фахових завдань; гармонізацію і гуманізацію освітнього процесу; максимальне розкриття творчого потенціалу студентів; формування нового світогляду майбутніх вихователів.

Важливою сутнісною характеристикою інноваційного освітнього середовища є синтез основних чинників розвитку особистості майбутніх вихователів – середовища життєдіяльності, виховання, самоосвіти і самовиховання, спрямованих на реалізацію творчого потенціалу кожного студента. Тільки таке середовище є комплексною формою функціонування та реалізації основних принципів інноваційної педагогіки і виступає єдиним освітнім простором закладу вищої освіти, що дозволяє поєднувати зусилля всіх зацікавлених суб'єктів в якісній підготовці спеціалістів, результатом якої є сформований квазіпрофесійний досвід.

Таким чином, у сучасних умовах модернізації вищої освіти України формування професійної компетентності є стратегічною метою в підготовці майбутніх вихователів ЗДО. Сучасний педагог протягом усього життя спрямований у майбутнє, передбачає зміни, має внутрішні мотиви до самоосвіти, високий рівень професійної орієнтації й підготовки. Квaziпрофесійна діяльність сприяє більш ефективному володінню професійними компетенціями, формуванню у майбутніх педагогів професійно-педагогічної спрямованості, професійно-педагогічної мотивації, професійно-пізнавальних потреб, інтересу до майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. (2021). Київ.
2. Дорогих, Р. В. (2011). Формування професійних якостей майбутніх учителів у процесі педагогічної взаємодії. (Дис. канд. пед. наук). Харків.
3. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), від 05.09. 2017, № 2145-VIII).
4. Закон України «Про дошкільну освіту» Редакція від 28.09.2017, підстава 2145-19., ст. 11, п. 2. Взято з: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
5. Куценко, С. В. (2013). Позитивна мотивація майбутнього вчителя хореографії в процесі формування його творчого потенціалу засобами народно-сценічного танцю. *Нові технології навчання: науково-методичний збірник*, Вип. 76, 106–113.
6. Сергійчук, О. (2011). Професійна компетентність майбутнього учителя у системі підготовки до педагогічної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* 4(2), 198–206.
7. Тафінцева, С. (2009). Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутніх учителів початкової школи до соціалізації учнів. *Наукові*

записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка, 5, 137–141.

8. Химинець, В. (2007). Інноваційна освітня діяльність. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО.

Шкляєва Г. О.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології*

дошкільної освіти

Кременчуцького педагогічного коледжу

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ДЕОНТОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Деонтологічна підготовка майбутніх вихователів може бути ефективним засобом розвитку професійних компетенцій, відображених у вимогах стандарту професійної освіти на основі формування аксіологічних і моральних засад професійно-деонтологічного світогляду педагога, що зумовлено відповідальним значенням його суспільно-корисної праці, необхідністю постійної міжособистісної взаємодії, почуттям обов'язку перед вихованцями, батьками, суспільством і самим собою.

Проблеми, що досліджуються деонтологією, є актуальними вже через те, що люди співіснують у певному суспільстві і тому мусять дотримуватися визначених норм. Деонтологію почали відокремлювати від учення про моральні цінності, розглядаючи її як специфічну систему знань про належне, сферу обов'язку, виходячи з вимог суспільної моралі. Наразі педагогічна деонтологія визначається, з одного боку, як вид професійної деонтології, а, з іншого, – як розділ педагогічної науки, що становить собою узагальнену

систему принципів, норм, вимог, яким має відповідати поведінка педагога в умовах професійної діяльності.

Педагогічна деонтологія – наука про професійну поведінку педагога, в основі якої є дотримання норм педагогічної етики. Специфіка педагогічної діяльності, за аналогією з діяльністю лікаря чи психотерапевта, передбачає своєрідний реєстр етичних правил, заборон чи обмежень втручання у внутрішній світ іншої людини.

Використання деонтологічного аспекту в процесі професійної підготовки майбутнього педагога зумовлено високою роллю його педагогічної праці, необхідністю постійної взаємодії між учасниками педагогічного процесу, в якому дотримання обов'язку педагогом стає особливо значущим, оскільки від цього залежить майбутнє вихованців.

Відображення нормативних вимог, професійних норм у свідомості педагога дає йому змогу більш повно і адекватно сприймати педагогічну дійсність, орієнтуватися в ній, відпрацьовувати стратегію і тактику, мету та конкретні плани педагогічної діяльності [2].

Базуючись на визначенні педагогічної деонтології як науки про професійну поведінку педагогічного працівника, про його обов'язок, змістом педагогічної деонтології виступає система морально-етичних норм і принципів, необхідних педагогові для виконання своїх професійних обов'язків. Ключовими етичними категоріями педагогічної деонтології виступають: обов'язок, відповідальність, справедливість, честь і гідність, гуманність, демократичність, повага і співчуття.

Виходячи з того, що нові стандарти освіти вимагають створення нових методик, використання принципів, аспектів і компонентів для успішного освоєння предмета та подальшої педагогічної діяльності студентів, питання формування основ деонтологічної культури в структурі професійного світогляду, соціальної значимості професії, відповідності моральним засадам професійної поведінки та професійного обов'язку потребують осмислення ефективних підходів до їх вирішення.

Досліджуючи проблему формування деонтологічної культури майбутнього педагога, ми дійшли висновку, що як і будь-який інший процес, деонтологічна підготовка має свої цілі, завдання, структуру, функції, комплекс умов для успішного здійснення і передбачає оволодіння майбутнім педагогом знаннями про нормативну поведінку в різних ситуаціях професійної діяльності, сформованість умінь і потреби діяти відповідально, будувати відносини в системі «людина-людина» на основі деонтологічних принципів, норм та вимог, сформованість здібності до рефлексії особистої поведінки, що забезпечує формування деонтологічної компетентності майбутнього педагога.

Базуючись на тому, що педагогічна професія – особлива за своєю сутністю та відрізняється специфікою мети, предмета, засобів праці та її результатів, формування деонтологічної культури майбутнього педагога розглядається як цілеспрямований процес залучення підростаючого покоління в існуючу систему соціальних взаємин з метою оволодіння соціальним досвідом і культурою, всебічний особистісний розвиток.

Оволодіння основами деонтологічних знань впливає на корегування за допомогою психолого-педагогічних засобів негативних впливів на особистість різних об'єктивних і суб'єктивних факторів. А безпосередній вплив педагога на вихованців як досвідченої, авторитетної людини, яка володіє відповідними знаннями, вміннями, почуттями, волею зумовлює перетворювальний процес, участь в якому змінює як вихованців, так і педагога, розвиваючи в них одні якості та нівелюючи інші [3].

Основою професійного зростання педагога є його моральне самовдосконалення на етичних засадах. Саме цей шлях є першоосновою становлення і розвитку особистості.

Просуваючись у своєму моральному вдосконаленні, людина усвідомлює інтереси суспільства і правила поведінки в ньому, так формується моральна самосвідомість особистості, правила поведінки в суспільстві.

Осмислюючи можливі протиріччя між різними моральними позиціями, переконаннями, в особистості з'являється можливість робити узагальнення,

передбачати результати своїх дій, отже, формуються власні деонтологічні почуття, універсальні і послідовні принципи.

У цьому контексті доцільно згадати базові принципи гуманної педагогіки, що ґрунтуються на совісті та любові до дитини; передбачають особливу форму соціальної взаємодії, в якій педагог виступає прикладом для дитини та спирається у виборі педагогічних методів і прийомів на деонтологічні норми і правила, що регламентуються професією. Саме ці питання стають актуальними щодо формування деонтологічної культури майбутніх педагогів як носіїв моральних критеріїв людства та закладають основи для конструювання орієнтирів рефлексивної свідомості і поведінки дитини.

Отже, процес професійної підготовки має бути спрямований на формування у студентів професійно-педагогічної спрямованості щодо здійснення нормативної професійної поведінки, інтересу до проблем педагогічної деонтології; формування стійкої мотивації, спрямованої на удосконалення власної професійної поведінки; оволодіння знаннями в галузі педагогічної деонтології; оволодіння уміннями і навичками здійснення нормативної поведінки в різноманітних ситуаціях практичної професійної діяльності; конкретні дії суб'єкта, спрямовані на подолання суперечностей між бажаною і реальною професійною поведінкою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
2. Хлєстова С. С. Формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі соціально-виховної роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 41 с.
3. Хоружа Л. Л. Педагогічна деонтологія: навч-методич. посіб. Київ: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. С.19-20.

Маєвська М. Р.

викладач інформатики

Кременчуцького педагогічного

коледжу імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ ВІДЕОРЕСУРСІВ (ЕОВ) У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

В останні роки стрімкий розвиток електронних освітніх ресурсів (ЕОР) нового покоління, а також поява та активне використання технологій дистанційного навчання вимагають від педагогів створення нових засобів навчання, які дають змогу застосовувати не тільки текстово-графічні засоби (структуровані гіпертекстові електронні посібники і підручники, системи для тестувань, презентації з анімаційними ефектами тощо), але й візуальний спосіб подачі навчального матеріалу. Тому актуальною, і ефективною компонентою ЕОР стають відеоресурси. Аналізуючи використання сучасних засобів навчання у Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка, можна зробити висновок, що у практику підготовки майбутніх учителів упровадження саме відеоматеріалів відбувається поки що повільно. Здебільшого це спричинено недостатнім теоретичним обґрунтуванням різновидів освітніх відеоресурсів та методики їх застосування в практиці підготовки майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах, технічним забезпеченням та підготовкою самих викладачів.

Мета цієї статті полягає у дослідженні класифікації електронних освітніх відеоресурсів і розкритті необхідності створення та використання відеоматеріалів у навчальному процесі Кременчуцького педколеджу імені А. С. Макаренка. На основі отриманих результатів, описати досвід щодо особливостей створення відеоконтенту для дистанційного навчання і

використання освітніх відеоресурсів у процесі підготовки майбутніх педагогів, який може бути корисним для педагогів, що долучаються до аналогічної педагогічної діяльності.

На жаль, на даний час не існує загальноприйнятого поняттєвого апарату, певних узагальнених стандартів та класифікацій щодо використання відеоконтенту в системі дистанційного та очного навчання у процесі підготовки фахівців. Зокрема, в науковій літературі можна зустріти такі терміни як навчальне відео, відеолекції, відеоуроки, відеозаняття, відеокурси, відеоконтент, відеоматеріали, електронні освітні відеоресурси тощо.

Останні дослідження в цьому напрямі (Я. Глинський, Д. Федасюк, В. Ряжська та ін.) розкривають загальні теоретичні засади використання електронних освітніх відеоресурсів (ЕОВ). У своїй роботі вони пропонують «використовувати термін електронний освітній відеоресурс (ЕОВ), виокремивши тим самим відеоресурс серед інших різновидів ЕОР і визначивши його як електронний ресурс, який базується на використанні цифрових відеоданих та за характером використання ЕОВ – це дані (контент)» [1, с 79].

У своїй роботі Я. Глинський та його колеги пропонують класифікацію ЕОВ за функційністю, що пов'язана з видами занять та визначає тривалість його відтворення:

1) відеоелемент – короткий відеоресурс тривалістю 1–4 хвилини (рекламно-ознайомлювальний засіб, що може бути анотацією чи фрагментом деякого відеоресурсу);

2) відеоурок – відеоресурс тривалістю 4–20 хвилин, призначений для демонстрації окремих інформаційних матеріалів в рамках теми навчальної дисципліни;

3) відеолекція – відеоресурс тривалістю 20–80 хвилин, призначений для показу теми навчальної дисципліни.

Під відеолекцією, як різновидом педагогічної діяльності і формою проведення заняття, треба розуміти традиційну лекцію в системі очного навчання з переважним і принциповим використанням лектором ЕОВ, а під

відеозаняттям взагалі як формою проведення заняття розуміти вид педагогічної діяльності з застосуванням технологій онлайн відеоконференцій на кшталт вебінарів, відеоконсультацій, відеосемінарів тощо, що зазвичай використовуються в системі дистанційного навчання;

4) відеокурс – засіб освітньої діяльності, який є сукупністю електронних освітніх ресурсів (містить колекцію відеоуроків та відеолекцій), які демонструють інформаційні матеріали деякої дисципліни і є складовою курсу для дистанційного навчання, електронного навчально-методичного комплексу.

На сучасному етапі в галузі розробки електронних освітніх ресурсів сформувалась певна технологія, яка передбачає вибір конкретного варіанту створення відеоконтенту і, в залежності від способу створення, ЕОВ можна поділити на три різновиди:

«1) натуральні – створені шляхом відеознімання і «оцифровані» (викладач-крейда-дошка, викладач-презентація-проектор, викладач-дослід, дослід чи експеримент, явище, подія тощо);

2) комп'ютерні – створені шляхом захоплення відео з екрана монітора з використанням спеціалізованих програмних засобів;

3) комбіновані – створені шляхом поєднання підходів 1 і 2» [1, с 81].

Деякі дослідження доводять, що застосування відеоматеріалів в очному та дистанційному навчанні дають змогу підвищити якість навчання, дозволяють не тільки урізноманітнити навчально-виховний процес, а й впровадити нові педагогічні технології навчання (наприклад, «перевернуте навчання»). Підтвердженням цього є дослідження, проведені американськими вченими Р. Карнікау та Ф. Макелроу, які підтверджують гіпотезу про те, що краще один раз побачити, аніж сто раз почути. Згідно з отриманими результатами, людина здатна запам'ятати 10 % від прочитаного, 20 % від почутого, 30 % – від побаченого. Однак, якщо людина одночасно бачить і чує – вона запам'ятає вже 50 %. З урахуванням поданих відсотків, варто зазначити, що саме відеоматеріали здійснюють емоційне, психологічне та педагогічне навантаження в порівнянні з традиційною подачею матеріалу [3, с. 246].

Зрозуміло, що використання електронних освітніх відеоресурсів у навчальному процесі вимагає від викладача не тільки навичок використання технічних та програмних засобів для створення і опрацювання відео, але й знання дидактичних можливостей, вміння застосовувати їх в залежності від мети навчального заняття і ефективно використовувати той чи інший матеріал на певному етапі навчального процесу (засвоєння, мотивація, узагальнення, контроль тощо) [8, с. 190].

У чому полягає процес створення відеоконтенту? Розробку навчального відео можна поділити на три основні етапи:

1) Етап розробки сценарію (планування). Даний етап є основним, що передбачає наявність педагогічного та технологічного сценарію. Педагогічний сценарій будується на основі плану лекції, а технологічний – описує засоби і технології, які потрібно застосувати автору для реалізації педагогічного сценарію, включаючи добір інформаційних технологій, програмних та інструментальних засобів, що необхідні для створення певного відеоматеріалу.

2) Етап знімання (збір матеріалів та знімання). Реалізація даного етапу залежить від способу створення ЕОВ (натуральний – знімання лектора в аудиторії чи комп'ютерний – захоплення відео з екрана монітора) і мети використання відео, що впливає на вибір технічних пристроїв запису: відеокамера, вебкамера, монітор комп'ютера, камери мобільних пристроїв. Наприклад, якщо якість відеозображення не важлива, то можна використовувати веб-камеру або мобільний телефон, які в своїй більшості не володіють високою роздільною здатністю. Якщо потрібно деталізувати роботу певної програми, доцільно використовувати програми запису з екрана, щоб студент міг бачити інтерфейс програми і розуміти, що і як відбувається [8, с. 191].

3) Етап монтажу та редагування (монтаж). Даний етап найбільш часозатратний і вимагає від викладача певних знань та умінь використання інструментальних засобів (програм) для редагування відеоряду, захоплення відео з екрана монітора та створення інтерактиву. На сьогодні існує безліч

програм для редагування та захоплення відео з екрана монітора. Серед відомих програм доцільно відзначити Windows Movie Maker (Кіностудія Live), Adobe Premiere, Pinnacle Studio, Camtasia Studio, CamStudio, Youtube Video Editor тощо. Проблемою залишається той факт, що для використання більшості з них треба купувати ліцензію.

Отже, під час вибору програмного забезпечення для опрацювання відео вагомим критерієм для закладів освіти залишається вартість програмного продукту та наявність ліцензії на його використання. Найбільш очевидним рішенням, є використання безплатного і вільно поширеного програмного забезпечення.

Розглянемо функціональні можливості програми oCam Screen Recorder для створення відеолекцій, відеоінструкцій чи інших відеоматеріалів. Це безкоштовна спеціалізована програма для захоплення і запису відео з екрану монітора комп'ютера, що є головним критерієм для її використання. Вона проста у використанні, дозволяє легко, швидко і якісно проводити запис відео в реальному часі всього того, що відбувається на екрані монітору. Для запису можна визначити на вибір захоплення всього екрану або самому задати розмір області запису. Особливістю програми є безпроблемне захоплення звуків через мікрофон або динаміки без застосування стереомікшера.

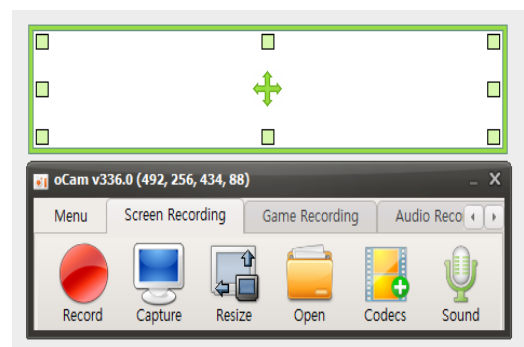

Рис. 1 Вікно програми oCam Screen Recorder

Завантажити файл установки програми oCam Screen Recorder можна на офіційному сайті <https://ohsoft.net/eng/ocam/download.php?cate=1002>. В процесі установки потрібно обрати мову встановлення програми та прийняти ліцензійну угоду. Після встановлення на Робочому столі буде розміщено ярлик програми, а після запуску програми з'явиться зелений прямокутник, який показує область запису екрану монітора та Робочу панель програми (див. Рис. 1).

Управління програмою просте і зрозуміле. Робоча панель програми має зручний інтерфейс, а перед записом відео потрібно відкрити пункт Меню, щоб здійснити основні налаштування (див. *Рис. 2*).

Використання гарячих клавіш і різних ефектів значно полегшує процес

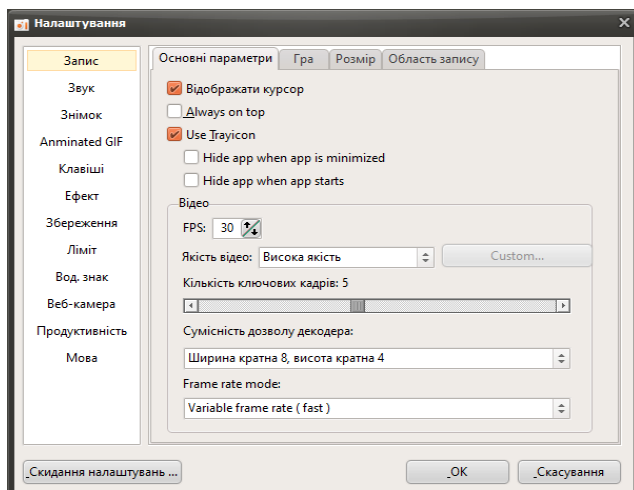

Рис. 2 Вікно налаштувань

запису і вдосконалення відео. У програмі oCam Screen Recorder є велика кількість необхідних інструментів і функцій, які допоможуть швидко зробити якісне захоплення відео або скриншот.

Перевагою є те, що скориставшись програмою oCam Screen Recorder, лектор може

записувати відеоуроки із застосуванням водяного знаку для позначення авторства. Автор відеоресурсу може також додавати на відео зображення з вебкамери, що реалізує технологію «картинка у картинці», коли на екрані йде демонстрація навчального матеріалу, а у маленькому віконці відеолектор з вебкамери. В результаті глядач отримує не тільки візуальний зміст, а й емоційну складову від автора, яка завжди важлива для більш цілісного гармонійного сприйняття матеріалу.

Перевагами програми також є:

- набір корисних ефектів: ефект натискання кнопки миші, підсвічування, водяний знак;
- кодування в популярні формати: AVI, MKV, MP4, FLV, MOV, TS, VOB;
- підтримка запису з декількох комп'ютерних моніторів;
- точні налаштування (можливість змінювати бітрейт, FPS, потоки, продуктивність);
- всі відео файли зберігаються автоматично у папці oCam, що розташована у системній папці ДОКУМЕНТИ.

Не варто забувати і про важливість технології розповсюдження ЕОВ. Вони мають бути доступними для студентів на будь-якому етапі освітнього процесу, тобто придатними як для мережевого, так і для немережевого використання. В нашому навчальному закладі з цією метою використовується система дистанційного навчання **Moodle** та пакет **Google Workspace** спеціалізованого хмарного програмного забезпечення й інструментів для спільної роботи від компанії Google. Наші викладачі у своїй діяльності з метою розповсюдження відеоресурсів застосовують такі веб застосунки від Google як Диск, Classroom, хостінг YouTube для зберігання, передавання та опрацювання відеоконтенту.

Останнім часом ефективною формою демонстраційного навчального матеріалу з різних предметів і важливим елементом електронних освітніх ресурсів під час очного і дистанційного навчання стають відеоресурси. Розглянуті класифікації відеоресурсів дають змогу провести аналіз і опис існуючих ресурсів, а також можуть бути корисними для розробників ЕОВ з різних навчальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глинський Я. До питання класифікації електронних освітніх відеоресурсів. *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі* : матеріали 8-ої Науково-практичної конференції, 22–24 листопада 2016 року, Львів / Національний університет «Львівська політехніка». Львів: Видавництво Наукового товариства ім. Шевченка, 2016. С. 78-84.

2. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1060 від 01.10.2012 «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1695-12>.

3. Глазунова О. Г. Теоретико-методичні засади проектування та застосування системи електронного навчання майбутніх фахівців з

інформаційних технологій в університетах аграрного профілю: дис.... д-ра пед. наук: 13.00.10. К., 2015. 545 с.

4. Манжула А. М. До питання класифікації ЕОР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/creativepedagogics/eor>.

5. Биков В. Ю. Проект положення про електронні освітні ресурси / В. Ю. Биков, М. П. Шишкіна, Г. П. Лаврентьева, В. М. Дем'яненко, В. В. Лапінський, Ю. Г. Запорожченко, М. В. Пірко. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України., 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1041>.

6. Федасюк Д. Сертифікація електронних навчальних видань вищого навчального закладу. *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі: матеріали 7-ої науково-практичної конференції, 17– 19 листопада 2015 року*, – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2015. С. 48-54.

7. Литвинова С. Г. Технології навчання учнів у хмаро орієнтованому навчальному середовищі загальноосвітнього навчального закладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2015, Том 47, № 3. С. 49-66.

8. Ткачук Г. В. Особливості виготовлення відеоматеріалів з технічних дисциплін у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної та технологічної освіти. 2017. Вип. 11. Ч. 4. С.189-192.

Коробко Ю. В.

*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

УПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦКУРСУ «НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ГРУ» В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗВО

Підготовка фахівців дошкільної освіти в умовах зміни освітньої парадигми, ставить оновлені завдання перед вищими закладами освіти у реалізації освітніх програм. З цією метою перед Кременчуцьким педагогічним коледжем імені А. С. Макаренка постало завдання оновити підходи до організації освітнього процесу із сучасним студентством. На допомогу у вирішенні цього питання прийшла участь творчого колективу викладачів початкової та дошкільної освіти у спецкурсі «Навчання через гру».

Що саме пропонує цей курс в педагогічному коледжі для студентів, для викладачів та які перспективи впровадження у майбутню професію передбачає? Перш за все, цей курс оновлює зміст навчання студентів у закладі. Він передбачає використання діяльнісного, інтегрованого та комплексного підходу в практичній роботі з дітьми дошкільного віку. Систематизовано ряд завдань із використанням LEGO – технологій в освітньому процесі, це і конструювання, і прояв абстрактного мислення, й наведення асоціативних порівнянь, й методика «Шість цеглинок» тощо. Замість вивчення сухої теорії, програма побудована на великій кількості практичних та семінарських занять. Одним із девізом спецкурсу «Навчання через гру» є – «немає неправильних відповідей», і це є стимулом для пошуку істини у вирішенні багатьох теоретичних та практичних питань із молоддю. Такий підхід вирішує особистісні та професійні протиріччя між педагогом і студентом. Кожне заняття розпочинається із «легкого старту»:

студентам пропонуються завдання різноманітного характеру, починаючи від проведення ранкового кола на свіжому повітрі, до організації руханки під сучасну музику в коридорах педагогічного коледжу. На спецкурсі не вимагається ведення конспектів, зошитів, студент має власне «play-портфоліо» – папку, в яку після кожного заняття вкладає власні практичні нароби, замальовки, самостійно виготовлений дидактичний матеріал, будь яке нагадування про власну рефлексію. По-друге, такий формат спецкурсу стимулює студента до саморозвитку, дисципліни та організованості, тому що наприкінці семестру необхідно виконати ряд практичних завдань, які підкріплюються відеоматеріалами, конспектами ігрової діяльності з пробної практики, виготовленням дидактичного посібника, і тільки після всього цього обсягу практичного матеріалу, студент має змогу здати залік. Разом з цим, спецкурс вимагає від студента творчого пошуку, прояву ініціативи, використанню інноваційних педагогічних технологій та сучасних форм організації дошкільників в закладі, а цей формат важко опанувати без практичних навичок та умінь всім. По – третє, завдяки спецкурсу «Навчання через гру» йде оновлення програм пробної та переддипломної практики, впровадження LEGO – технологій в навчально – виховну діяльність вихователів, залучення як педагогів, так і студентів до конференцій, семінарів – практикумів, майстер-класів тощо.

На відділенні дошкільної освіти другий рік поспіль йде впровадження оновленого спецкурсу «Навчання через гру», тому ми маємо певні досягнення у роботі із студентами, а саме:

- Проведення на пробній практиці ігрової діяльності з використанням діяльнісного підходу.
- Інтеграція LEGO – технологій в освітній процес вищого закладу освіти (написання статей, тез, розробка програм, курсових проєктів та інше).
- Створення «play-портфоліо» та «play-щоденника» із фіксацією вражень, умінь, рефлексій.

- Виготовлення ігрових дидактичних посібників на педагогічну переддипломну практику.
- Складання конспектів ігрової діяльності з різних розділів програми з використанням методики «Шість цеглинок».
- Організація відеозйомок, анімації із LEGO - конструктором, сторітелінгу.

Підсумовуючи вищесказане, хочу наголосити на тому, що впровадження практичного курсу «Навчання через гру» немає обмежень, створює сприятливу позитивну атмосферу для навчання у вищих навчальних закладах, стимулює до практичної діяльності та активності на навчальних заняттях студентів. Цей спецкурс готує майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи із сучасними дітьми, стимулює до прояву творчості та формує вміння працювати у колективі однодумців, реалізує вимоги оновленого Базового компоненту дошкільної освіти в Україні.

НАШІ АВТОРИ

Барда Світлана Іванівна, асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти, в. о. завідувача кафедри Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Берун Катерина Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Бескурнікова Юлія Геннадіївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Богомаз Марія Андріївна, учениця наукового ліцею «Політ» при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Бородата Вікторія Євгенівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Бровата Олена Борисівна, завідувач відділення дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Волочай Анастасія Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Говзан Тетяна Ігорівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Горпинко Аміна Володимирівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Джепка Карина Ігорівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Дмитрів Роман Васильович, канд. наук з фіз. виховання і спорту, викладач циклової комісії теорії і методики фізичного виховання відокремленого структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України» (м. Івано-Франківськ).

Дорошенко Таїсія Миколаївна, викладач дошкільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Задоя Марина Сергіївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Іванова Наталія Анатоліївна, асистент кафедри інформаційних технологій Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Івко Олександра Володимирівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Камінська Маргарита Максимівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Кафтанаки Аміна Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Кацай Альбіна Романівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Клименко Людмила Миколаївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Коваль Тетяна Ігорівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Коломієць Діана Сергіївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Коробко Юлія Віталіївна, асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Костюченко Анна Володимирівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Крамаренко Валентина Олександрівна, викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Крутоус Тетяна Сергіївна, вихователь комунального дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 3 «Веселка» комбінованого типу Вільногірської міської ради Дніпропетровської області.

Куліш Олександр Тимофійович, Заслужений працівник культури України, керівник гуртка Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Литвинова Оксана Анатоліївна, вихователь-методист комунального дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 3 «Веселка» комбінованого типу Вільногірської міської ради дніпропетровської області.

Лишко Аліна Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Лукаш Анна Анатоліївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Любченко Інна Іванівна, кандидат педагогічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, комунального закладу «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради» (м. Умань).

Масвська Марина Рудольфівна, старший викладач кафедри інформаційних технологій Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Маленко Катерина Анатоліївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Марчій-Дмитраш Тамара Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника" (м. Івано-Франківськ).

Матішак Маріанна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Мацько Вікторія Валеріївна, асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Монастирєва Аміна Володимирівна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Мосієнко Тетяна Юріївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Московець Людмила Павлівна, асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Музика Ольга Валентинівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Нікуліна Мирослава Романівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Носкіна Людмила Микитівна, викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Носкіна Наталія Миколаївна, викладач циклової комісії образотворчого мистецтва, трудового навчання та музичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Обертас Ілона Сергіївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Олійник Ірина Олексіївна, старший викладач кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Остапко Людмила Олексіївна, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Печка Лариса Євгенівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Писаренко Анастасія Сергіївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Поліванова Валерія Вадимівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Приступ Валентина Василівна, викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Проненко Вікторія Вікторівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Рассохіна Оксана Вікторівна, викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Рудь Катерина Григорівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Самойлюк Діана Володимирівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Сень Валерія Сергіївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Сичова Надія Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Снігур Олексій Іванович, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Соколовська Ярослава Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Степаненко Карина Сергіївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Супрун Марина Олександрівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Телятник Анна Сергіївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Тимчишин Іван Дмитрович, здобувач вищої освіти, освітній ступінь «Магістр» Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ).

Ткаченко Марина Андріївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Тройніна Світлана Олександрівна, викладач методики трудового навчання з практикумом Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Халява Аліна Юріївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Хандуріна Віта Юріївна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Храпач Катерина Олександрівна, викладач дошкільних дисциплін Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя).

Чайковська Вікторія Миколаївна здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Шаламай Христина Михайлівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Шевченко Олена Юріївна, здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Шкляєва Галина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Яресько Дар'я Вікторівна, здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

Яценко Тетяна Володимирівна, кандидат психологічних наук, в. о. завідувача кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук).

**ДИТИНСТВО ХХІ СТОЛІТТЯ:
ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА**

**МАТЕРІАЛИ ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

22 жовтня 2021 року

Кременчук

Редактори випуску Т.В.Кулікова, Т.В.Яценко, О.Г.Богданова

Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність інформації та точність цитувань відповідальності не несе.

При передруці статей посилання на матеріали є обов'язковим.